

A

ADVOCATENBLAD

Hoe staat het met de digitalisering van de rechtspraak? AR-lid Orde Bart van Tongeren vraagt het aan de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak Frits Bakker. Dit komt er op de advocatuur af

WAAROM ADVOCATEN ZO ONGELUKKIG ZIJN

Legadex.com

EXCELLENCE DELIVERED

people
process
software

Juridische dienstverlening is volop in ontwikkeling. Mensen vormen de kern, maar doordachte werkprocessen en juridische software leveren steeds meer voordeel op. Legadex is marktleider in innovatieve bedrijfsjuridische en paralegal diensten. Ook voor inzet van gekwalificeerde paralegals binnen de advocatuur en topkwaliteit in datarooms. Benieuwd wat wij voor u kunnen betekenen? Bel met Hans-Martijn Roos of Luc van Daele via (020) 820 83 96.

LEGADEX

your legal company

REDACTIONEEL

Robert Stiphout

Opinie

De voorzitter van de Vereniging van Letselschade Advocaten was bepaald niet blij. Hij had zich geërgd aan de opinie van advocaat Martijn Maathuis in het septembernummer van dit blad. Maathuis hekelde daarin het optreden van advocaten na de ramp met de MH17 en riep op tot het afspreken van een termijn na een ramp waarin advocaten geen nabestaanden of slachtoffers mogen benaderen.

De voorzitter belde. Hij was het niet met Maathuis eens. Maathuis had een inferieur stuk geschreven. Maathuis had met de LSA moeten bellen om te overleggen. En het *Advocatenblad* had het stuk moeten weigeren of wederhoor moeten plegen.

Ik legde uit dat het niet aan het *Advocatenblad* is om opinies te weigeren, dat het advocaten vrijstaat om in het blad hun mening te geven mits ze geen onzin beweren, commercieel gewin proberen te halen en de advocatenredactie akkoord gaat met de juridisch-inhoudelijke kwaliteit. Ik vertelde verder dat het voor geen enkele redactie gewoon is een opiniestuk voor te leggen aan de besprokene. Andere journalistieke verhalen ja, maar opinies niet. Per slot van rekening verdient het de voorkeur om over vraagstukken in de openbaarheid, dus in de kolommen, te debatteren in plaats van tête-à-tête onder een kopje koffie. De voorzitter was *not amused*. 'Zo dwingt u ons om te reageren.'

Dwang zou ik het niet willen noemen. Precies deze week heeft het Ordecongres plaats. Thema is rechtsstaat

in recessie. Juristen zullen er de vinger leggen op de zere plekken van ons juridisch bestel. Maar een ander ingrediënt in de soep die democratie en rechtsstaat heet, heeft het minstens zo zwaar. Ik doel dan op de vrije pers.

De inkomsten uit advertenties lopen in de journalistiek terug, de bedeling om subsidies neemt toe en de afhankelijkheid en tegenspraak van het almaar grotere en professionelere leger communicatieadviseurs groeien. De journalistiek staat in verhouding tot communicatie 3-0 achter, constateerde onderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam Mirjam Prenger al in 2011 in haar boek *Gevaarlijk Spel*. Inmiddels zijn we zo ver, schreef BNR-columniste Marianne Zwagerman, dat in veel gemeenten onder de vijftigduizend inwoners geen pers meer is om politiek te controleren. Professionele bladen en kranten bestaan er niet meer.

De dwang waarover de LSA-voorzitter schreef kan ook worden opgevat als een voorrecht. De LSA heeft nog wel het voorrecht om een podium te beklimmen (het *Advocatenblad*) vanwaar ze kan reageren. Had de vereniging geanticipeerd op vragen over letselschadeadvocaten binnen en buiten de advocatuur dan had ze Maathuis op dat podium zelfs te snel af kunnen zijn. Gelukkig heeft de LSA de geboden handschoenen opgepakt, reageert ze (zie pagina 33) en krijgt ze zo aandacht voor haar werkwijze die anders misschien wel nooit over het voetlicht was gekomen. En was dat laatste niet veel erger geweest?

Matthijs Kaaks

'Wat niet wettig is, wordt niet direct onwettig.'

PAG. 5

Walter Hendriksen

'De rechtsstaat moet worden onderhouden. Dat kost geld.'

PAG. 56

10 ACTUEEL

Bezuiniging blijft

Griffierechten minder omhoog, maar de korting op rechtsbijstand blijft. De ambities van Veiligheid en Justitie op een rij.

22 INTERVIEW

'Hell of a job'

AR-lid Orde Bart van Tongeren en voorzitter Raad voor de rechtspraak Frits Bakker in gesprek over Kwaliteit en Innovatie (KEI).

28 ACHTERGROND

Voorwaardelijk vrij

De rechter schorste het gebiedsverbod voor Volkert van der G. Wat is de betekenis van dit vonnis?

INTERACTIE

3 Mail, @Advocatenorde, Correctie, Poll

ACTUEEL

4 Kort, Advocatenblad.nl
5 Citaat, Cijfers, Column Matthijs Kaaks
7 Gezien
9 Ter zitting, Agenda

13 Intussen op het Binnenhof

15 Straffeloosheid in Colombia

FRISSE NEUS

16 'De overheid krijgt steeds minder tegenspel'

RECONSTRUCTIE

18 De doorstart van Donner

OPINIE

33 De LSA en MH17-ramp

COVER

34 Waarom advocaten zo ongelukkig zijn

CANON

41 Voor vrijhandel en vrede

EVEN OPFRISSEN

43 De proceskosten ex artikel 237 Rv

MEDIATION

45 Zo had het ook gekund

PRAKTIJK

47 Goed inweten loont

VAN DE ORDE

51 Dekenberaad
52 Transfers
54 Van de tuchtrechter
56 Ten slotte: column algemeen deken
Walter Hendriksen

SPECIAL

CARRIÈRE EN OPLEIDING:

- Zo werft de advocatuur
- Beroepsopleiding: wennen aan loeizware studie
- Opleidingsexpert Simons: 'We moeten anders denken over leren'
- Partnerschap is passé
- Advocaten over mijlpalen in hun carrière
- De advocaat van de toekomst
- Overzicht: alle keurmerken op een rij

COLOFON

94e jaargang

Het *Advocatenblad*, het maandblad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 12 keer per jaar (elke laatste donderdag van de maand) en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De van de Nederlandse Orde van Advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen.

Hoofredacteur

Robert Stiphout

Redactie

Sabine Droogleeveer Fortuyn en Nathalie GlouDEMANS-Voogd
Advocaat-redactieleden:
Koert Boshouwers, Halime Celik, Anneke Groenewoud, Martijn Maathuis, Robert Malewicz, Christiaan Oberman, Marc Padberg, Leonie Rammeloo, Theo van Schagen, Bart van Tongeren

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Dimdim, Den Haag

Correctie

Sandra Braakmann

Druk

Senefelder Misset, Doetinchem

Citeerwijze

Adv.bl. 2014-10, p.

Aan dit nummer werken mee

Maarten Bakker, Erik Jan Bolsius, Paula Boshouwers, Jiri Büller, Dineke Dal, Olga van Ditzhuijzen, Walter Hendriksen, Emilie Hudig, Jean-Pierre Jans, Matthijs Kaaks, Franc de Korte, Michel Knapen, Lars Kuipers, Peter Louwerse, Lars Mensch, Kim van der Meulen, Oswald Nunes, Robert

Sanders, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillescu Smitt, Henriëtte van Wermeskerken en Marian Verburgh

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl. Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op. De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

Sdu Uitgevers

Gert Jan Schinkel (uitgever)

Advertenties

Fenneke Rosier en Angela Bruins (media adviseurs)
070-378 05 62
www.sduadvertieren.nl,
sdu.advertieren@sdu.nl,
Inzendtermijn:
nr. 11, 15 oktober 2014
nr. 12, 12 november 2014

Abonnementen

Per jaar: 232,50 euro (incl. verzend- en administratiekosten). Studenten: 116 euro. Jaarbanden: 39,95 euro (excl. verzendkosten). Losse nummers: 30 euro (excl. verzendkosten). Alle bedragen zijn excl. btw.

Adreswijzigingen

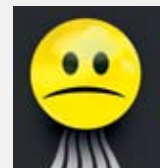
Sdu Uitgevers klantenservice, 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service; adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Bureau van de Orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag Postbus 30851, 2500 GW Den Haag info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35
Helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070-335 35 54

ISSN 0165-1331

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

Omslag: Dmitry de Bruin

HOI
KEURMERK

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

MAIL

REACTIE MEDIATION (1)

Manon Schonewille kwalificeert in het *Advocatenblad* het advies van de Raad van State over de voorgestelde mediation-wetgeving niet als vernietigend. Toch is het dat wel. De RvS acht de noodzaak van wetgeving niet aangetoond en verwacht dat die tot het tegenovergestelde zal leiden van hetgeen ermee beoogd wordt. Bijna elke paragraaf eindigt met de aanbeveling te heroverwegen, af te zien of aan te passen.

Omwille van de groei van mediation moet worden volstaan met het regelen van de kernwaarden van mediation. Een en ander is nu gebaseerd op axioma's die niet kloppen: er zou een kwaliteitsprobleem zijn (niet aangetoond) en een verschoningsrecht nodig zijn (geen probleem in de praktijk). Nu wordt de creatie van een kleine elite van mediators nagestreefd die het werk vanzelf toegeschoven krijgt van overheidsinstanties. Dat is een slechte zaak en werkt sleetheid in plaats van kwaliteit in de hand.

*Martin Brink, mediator en mediation-advocaat bij Van Benthem & Keulen in Utrecht.
Voorzitter Vereniging Corporate Mediation*

REACTIE MEDIATION (2)

Onafhankelijkheid is één van de vijf kernwaarden van de advocatuur. De advocaat moet zich laten leiden door het belang van zijn cliënt. Een gang naar de rechter past niet altijd in dat belang. Mediation kan daarom in sommige gevallen een goed alternatief zijn. De Nederlandse Orde van Advocaten is voorstander van mediation. Mediation is onderdeel van het beleid van de Orde en ook al jaren onderwerp in de Beroepsopleiding Advocaten.

Reacties mogen in principe niet langer zijn dan 150 woorden en zijn voorzien van naam, functie en adres. Afzenders verlenen toestemming voor redigeren en openbaar maken. Adres: redactie@advocatenorde.nl

Ontwikkelingen op het gebied van mediation volgt de Orde met een positief kritische houding. VVD-Tweede Kamerlid Ard van der Steur, in samenwerking met mediator Fred Schonewille, is bezig met de afronding van zijn wetsvoorstellen mediation. De Orde is uitgesproken positief over het uitgangspunt van deze wetsvoorstellen, namelijk: dejuridisering, vermindering van de druk op de rechterlijke macht, en de eigen verantwoordelijkheid van partijen voor buitengerechtelijke geschiloplossing.

Eerder vroeg Martijn Maathuis (*Advocatenblad* juli 2014) zich af waar de Orde nu was met haar reactie op de wetsvoorstellen. In juli 2014 heeft de Orde haar definitieve advies over de wetsvoorstellen gegeven. De Tweede Kamer heeft hier ook veelvuldig aan gerefererd bij haar schriftelijke inbreng van medio juli.

De Orde zet vraagtekens bij de uitwerking van de uitgangspunten in de wetsvoorstellen. Deze uitwerking zal naar onze mening het tegenovergestelde bereiken van de doelstelling. Eerder heeft de Raad van State hierover al gezegd:

'De voorstellen zullen naar verwachting echter leiden tot het tegenovergestelde van wat de initiatiefnemer kennelijk beoogt; zij zullen leiden tot een aanzienlijke juridisering en in de gevallen waarin mediation geen resultaat heeft tot onnodige vertraging en substantiële kostenverhoging. De kans op mislukking is te meer aanwezig nu het de bedoeling is om druk uit te oefenen op partijen om aan mediation deel te nemen, in bepaalde gevallen niet of niet geheel vrijwillig. De voorstellen dreigen daarmee hun doel voorbij te schieten.'

In haar brief in het *Advocatenblad* van september 2014 roept mevrouw Schonewille de Orde op om zich achter de wetsvoor-

stellen te scharen. We scharen ons zoals aangegeven achter de doelstelling van de wetsvoorstellen, maar niet achter de uitwerking hiervan. Onder andere omdat de verplichting van partijen om de rechter gemotiveerd te berichten waarom van mediation is afgezien, niet strookt met het uitgangspunt van vrijwilligheid. We zijn voor mediation, maar tegen overregulering met averechtse effecten.

*Marjan van der List, lid Algemene Raad.
Portefeuillehouder mediation*

@ADVOCATENBLAD

Complimenten aan @TurnaroundAdvoc voor hun heldere 'kroniek insolventierecht' in @Advocatenblad.

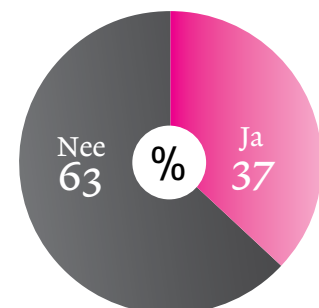
*Christiaan Mensink
@kcmensink*

CORRECTIE

In het artikel 'Verlengstukken' (*Advocatenblad* september) staat dat de waarde in het economisch verkeer vaak hoger is dan de verzekeringswaarde. Dat moet andersom zijn: de verzekeringswaarde ligt meestal hoger.

POLL

Een meerderheid in de Tweede Kamer wil dat criminelen een levenslange proeftijd kan worden opgelegd. Goed idee?

Geef ook uw mening op Advocatenblad.nl.

KORT

Rechtspraak wil commercial court

Nathalie Gloudemans-Voogd

Nederland krijgt een speciale rechtbank die grote en internationale handelsconflicten snel afdoet, als het aan de Raad voor de rechtspraak ligt. Voorzitter Frits Bakker riep tijdens de Dag van de Rechtspraak de advocatuur, het bedrijfsleven en de overheid op de komst van een dergelijk *commercial court* 'voluit te steunen'.

'Een bedrijf moet kunnen rekenen op tijdige en goede uitspraken bij conflicten. Goede rechtspraak is bepalend voor het vestigings- en ondernemingsklimaat in een land,' zei Bakker in zijn toespraak tijdens de Dag van de Rechtspraak op 11 september. 'Zonder goede rechtspraak geen goed economisch verkeer.'

Uit de jaarlijkse Rule of Law Index volgt dat de Nederlandse rechtspraak

op een vijfde plek wereldwijd staat. 'Deze plaats dankt Nederland mede aan het in huis hebben van gespecialiseerde rechters. Zij zijn nu nog bij verschillende rechtbanken in verschillende kamers ondergebracht. Hun specialiteit komt in een *commercial court* helemaal tot zijn recht,' meent Bakker.

Daarom zal de Rechtspraak zich inzetten voor de komst van een speciale handelsrechtbank. Een *commercial court* zou volgens Bakker grote internationale en nationale handelsgeschillen binnen een paar maanden kunnen afronden. Kernwoorden voor de procedures bij de op te richten handelsrechtbank noemt Bakker: 'Efficiënt, Engelstalig, met harde deadlines.'

De Rechtspraak vraagt regering, politiek, bedrijfsleven en advocatuur om het plan te steunen. De Nederlandse Orde van Advocaten staat achter het voorstel. 'De Orde steunt het voorstel om geschilbeslechting in Nederland internationaal op de kaart te zetten. De uitwerking over de toegang tot en kosten van dergelijke voorzieningen zien we met belangstelling tegemoet.'

ADVOCATENBLAD.NL

RECHTSBIJSTAND Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie Fred Teeven (VD) breekt volgens strafrechtadvocaten zijn belofte dat er niet bezuinigd gaat worden op de gesubsidieerde rechtsbijstand voor bewerkelijke zaken. Vorig jaar maakte Teeven bekend dat hij een grote bezuiniging wilde doorvoeren op de vergoeding aan advocaten in bewerkelijke strafzaken. Strafrechtadvocaten kwamen met alternatieve voorstellen voor de bezuiniging, waarna Teeven begin dit jaar de bezuiniging op de extra uren van tafel haalde. Een van die alternatieve voorstellen was dat er voortaan een vast tarief voor ondertoezichtstellingen zou komen. In het overleg met ambtenaren van Teeven hebben de strafrechtadvocaten te horen gekregen dat deze alternatieve bezuinigingsmaatregel geen doorgang kan vinden.

TABLET Elektronische gegevensdragers met digitale processtukken mogen vanaf maandag 15 september met advocaten mee de penitentiaire inrichtingen in. Dat kondigde minister Ivo Opstelten (VD, Veiligheid en Justitie) aan tijdens de opening van het Advocatenportaal op 8 september.

MENSENRECHTEN Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) gaat zaken waarbij mensenrechten in Nederland in het geding zijn aanbrengen bij de rechter. Hiertoe roept ze een speciaal 'litigation' project in het leven. Eind dit jaar zal waarschijnlijk de eerste zaak dienen.

Jan de Wit: beoogd lid College van Toezicht.

ANIMO De verlaging van de vergoeding voor rechtsbijstandsverleners heeft in 2013 niet geleid tot minder animo onder advocaten om toevoegingszaken te doen. Dat schrijft de Raad voor Rechtsbijstand in de Monitor gesubsidieerde rechtsbijstand 2013.

ADVOCATENKEUZE Tweede Kamerlid Michiel van Nispen (SP) heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie tijdens het reces veertien vragen gesteld over het recht op de vrije keuze van een advocaat. De Kamervragen volgen op het arrest van de Hoge Raad over de uitleg van een rechtsbijstandsverzekeringsovereenkomst.

TOEZICHT De Orde heeft Jan de Wit en Rein-Jan Hoekstra voorgedragen voor benoeming door de Kroon om deel uit te maken van het College van Toezicht. Jan de Wit is voormalig advocaat en Kamerlid voor de SP. Rein-Jan Hoekstra begon zijn carrière als advocaat en werd daarna ambtenaar bij het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hoekstra is lid van het CDA, was lid van de Raad van State en rapporteerde eerder over toezicht.

> Lees meer op advocatenblad.nl.

CITAAT

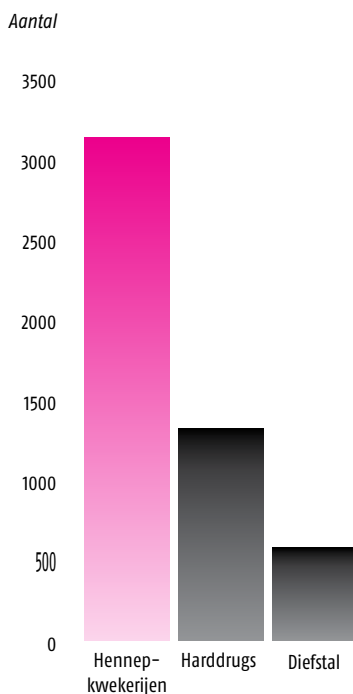
“ Er zijn vandaag weinig LGBT-rechters aanwezig, en geen enkele moslim ”

Bij opening Dag van de Rechtspraak constateert dagvoorzitter Roelof Hemmen dat de diversiteit in de zaal beter had gekund (Twitter @Advocatenblad).

CIJFERS

Anoniem

Top drie type meldingen bij Meld Misdaad Anoniem in eerste halfjaar 2014

Bron: Meld Misdaad Anoniem

COLUMN

Matthijs Kaaks

It kin net

Een schandaal is pas een schandaal als het in de krant staat. Voor de overheid is dit een vorm van cartesiaanse logica. Het debacle rond de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) is daar een goed voorbeeld van. Zonder publicatie in *NRC Handelsblad* waren er geen Kamervragen gesteld, was er geen commissie benoemd, en had er geen rapport gelegen waarover de kranten vervolgens weer schreven.

Evenzo is een klokkenluider pas een klokkenluider wanneer hij door de media op het schild is gehesen. Tot die tijd is hij een querulant, een deloyale moraalridder. Wie zich tegen de eigen organisatie keert, lijdt immers aan een persoonlijkheidsstoornis. Zo werd Arthur Gotlieb aanvanke-lijk gezien als de man bij NZa die de regels te serieus nam, een lastige werknemer, die weigerde te accepteren dat een misstand niet bestaat zolang hij wordt verzwegen. Helaas zijn er te veel misstanden en te weinig Gotliebs.

Als het niet lukt om de zaak binnenskamers te houden, onder meer door boven elk brisant document de vaste doofpotzin te plakken: *ingevolge artikel 11 eerste lid Wob niet ter beschikking stellen aan derden*, en de vele voorlichters geen vat krijgen op de berichtgeving, dan rest de staat nog slechts het benoemen van een commissie. Die commissie krijgt dikwijls de naam van

de voorzitter. De opdracht aan zo'n commissie kan worden samengevat als: noem man en paard, maar spaar kool en geit.

Uiteindelijk moet er een woord-kunstenaar aan te pas komen die de concept-conclusies van de commissie net zo lang vijlt tot de juiste cryptische formule is gevonden. Zo concludeert de commissie-Borstlap dat klokkenluider Arthur Gotlieb niet 'intentioneel tegengewerkt' was. Niettemin kan de commissie zich indenken dat hij 'de handelwijze van zijn superieuren als tegenwerking heeft beleefd'. Maar het echte hoogstandje komt na de constatering dat het ministerie zich heeft schuldig gemaakt aan *vriendjespolitiek, cliëntelisme, onrechtmatige, ongeoorloofde, nee, ongerechtvaardigde inmenging*. Het Oogziekenhuis in Rotterdam had extra miljoenen nodig, maar kreeg deze niet toegekend door de Zorgautoriteit. Er werd wat gelobbyd bij het ministerie en via de achterdeur kwamen de miljoenen alsnog. Hierdoor heeft het ministerie, en nu komt het 'paden verkend die naar het oordeel van de onderzoekscommissie schuren langs de rand van wat past'.

In Den Haag gaat rechtmatig niet meteen over in onrechtmatig. Wat niet wettig is, wordt niet direct onwettig. Er is altijd ruimte om nog wat te schuren. *It kin net*, zouden ze in Friesland zeggen.

→ www.sdu.nl/ondernemingsrecht

Bijblijven

Oriënteren

Verdiepen

"JOR en TOP verschaffen mij als advocaat bij de voorbereiding van een zaak snel inzicht in de laatste stand van wetgeving en rechtspraak, zo vind ik snel de informatie die ik nodig heb".

Prof. Mr. Steef M. Bartman
advocaat corporate litigation bij DLA Piper
Amsterdam en hoogleraar ondernemingsrecht
Universiteit Leiden.

'Alles wat ik nodig heb'

Met de uitgaven van Sdu Ondernemingsrecht heeft u alle vakinformatie die u nodig heeft om u te verdiepen, te oriënteren of iets na te slaan: databank, jurisprudentie, commentaar, praktijkinformatie, software & tools, en apps. Zo blijft u efficiënt bij met informatie van topkwaliteit voor de Ondernemingsrechtadvocaat en -jurist.

Sdu Nieuws, Sdu Jurisprudentie, Sdu Praktijkinformatie, Sdu Commentaar, Op Maat
www.sdu.nl/ondernemingsrecht

Sdu

oprecht
de beste
keuze

GEZIEN

Achter de schermen

Samenleving en politiek kijken met een kritisch oog naar de rechtspraak. *De naakte rechter* (Uitgeverij Balans, 2014) zoomt in op de persoon achter de rechter.

‘Dan gaat het om strafdossiers waarvan ik weet dat het slachtoffer nog zou leven als het kwartje de andere kant op was gevallen,’ zegt een Haagse strafrechter in *De naakte rechter*. In het boek verhalen rechters over zaken die hen raken, afwegingen die ze maken in de rechtszaal en over de straffen die ze opleggen. Journalisten van *Vrij Nederland* Marian Husken en Harry Lensink spraken voor hun boek met twaalf rechters en interviewden de procureur-generaal van de Hoge Raad. Daarnaast verwerkten ze resultaten van *Vrij Nederland*-enquêtes onder magistraten.

Marian Husken schreef eerder meerdere misdaad- en justitieboeken waaronder *De criminele carrière van Mink K.* en *Deals met justitie*. Harry Lensink publiceerde *Stille Willem, de dodelijke spagaat van vastgoedbaron Endstra*. Samen schreven ze onder meer *De dodenlijst*, *Het geheim van Bram Moszkowicz* en *De jacht op crimineel geld*.

Actuele aanleidingen om rechters onder de loep te nemen, zagen de auteurs van *De naakte rechter* genoeg: de kritiek vanuit de samenleving en de politiek over te lage straffen en onbegrijpelijke uitspraken, de rol van het slachtoffer in de zittingszaal, cameraregistratie, bezuinigingen en werkdruk.

De auteurs beschrijven de rechters, niet in hun ‘ivoeren toren’, maar in hun ‘glazen huis’. Het boek is zeer gedetailleerd en alleen daarom al de moeite waard, zowel voor juristen als voor buitenstaanders. Het is overigens wel de vraag of de titel van het boek helemaal goed is gekozen. *De naakte rechter* kan het beeld oproepen van een onthulde, en daarmee kwetsbare rechter, terwijl het in dit boek meer gaat om de persoon achter de institutie, de rechtspraak. En die persoon is misschien óók kwetsbaar, maar dat zeker niet alleen.

Sabine Droogleeve Fortuyn

Juridische bril

Wetenschappers leggen link tussen politiek en recht

De blog publiekrecht/politiek.nl is een zeer leesbare poging van docenten en professoren staats- en bestuursrecht om een link te leggen tussen politiek en recht. Alleen al wegens de poging van de deelnemende auteurs om met een juridische bril naar de politieke actualiteit te kijken. Deze weblog heeft diepgaande *longreads* en vlot geschreven tegendraadse meningen van wetenschappers die hiermee hun vak toegankelijk maken. Een post als ‘Hoe goed kent Anouchka van Miltenburg het Reglement van Orde?’ bekritiseert feilloos de gebrekkige kennis van de Kamervoorzitter. Helaas is het gevaar van een liefhebberij dat deze er te vaak bij inschiet als de plicht roept, dus verkeert de blog in een kleine dip, zoals een van de auteurs bij navraag toegeeft. Jammer, want een serie als ‘Geheimen van het Binnenhof’ verdient een wekelijks vervolg.

Erik Jan Bolsius

Inspiratie voor innovatie

Advocaten horen dat ze meer moeten innoveren. Voor ideeën is er innovatingjustice.com.

Om wat meer aandacht te krijgen voor vernieuwende initiatieven in het recht organiseert het Hague Institute for Innovating Law (HiIL) een innovatieprijs. Vernieuwende ideeën die meedingen naar die prijs worden het hele jaar door beschreven op de site innovatingjustice.com. Prachtige, internationale initiatieven om de hongerlonen en kinderarbeid de wereld uit te helpen, maar ook nationale innovaties als Dagvaard.nu staan erop. De website is een aanrader voor iedere advocaat die zich wil laten inspireren door vernieuwingen in het recht. Niet om ze direct te gebruiken in de eigen praktijk, maar wel voor een overzicht van innovaties in het vakgebied.

Erik Jan Bolsius

Een samengesteld gezin is al ingewikkeld genoeg

FLEUR (10)
DOCHTER VAN JEROEN EN MAUD
Is om het weekend bij haar vader

JEROEN (49)
ONDERNEMER
Woont samen met Maria
Ex van Maud

JAYLA (4 MAANDEN)
DOCHTER VAN MARIA EN JEROEN

MARIA (37)
VERKOOPMEDEWERKSTER
Woont samen met Jeroen
Ex van Frank

FELICE (9)
DOCHTER VAN FRANK EN MARIA
Is om het weekend bij haar vader

FRANK (43)
ZONDER WERK
Alleenstaand
Ex van Maria

STANLEY (14)
ZOON VAN FRANK EN MARIA
Woont 3 dagen per week bij zijn vader

Bereken eenvoudig samengestelde gezinnen in INA

Met INA brengt u eenvoudig de complexe situatie van een samengesteld gezin in kaart zodat u snel en goed de alimentatie berekent. Om het u makkelijk te maken heeft INA een handige overstapservice. U kunt snel aan de slag. Profiteer nu en gebruik INA voor al uw alimentatieberekeningen.

NIEUW!

Bel voor meer informatie 0314 – 358 356 of ga naar www.ina-pfr.nl

INA personen-
en familierecht

Het meest gebruikte alimentatierekenprogramma

TOGA atelier
Schout

Kwaliteit met oog voor detail

Voering in vele kleuren leverbaar

www.toga-atelierschout.nl

info@toga-atelierschout.nl

Industrieweg 51
3044 AS Rotterdam
Tel.: 010 245 07 66
di t/m vr 9:00 - 17:30
zaterdag op afspraak

PETERS ADVOCATEN

met vestigingen in Amersfoort en Amsterdam

zoekt per direct een **advocaat** (op kostenbasis) met eigen strafrechtpraktijk, evt. gecombineerd met een ander rechtsgebied.

Wij bieden u een mooie en prettige werkplek voor een professionele samenwerking.

Aanvullende informatie kan worden ingewonnen bij:
mr. J. Peters en/of mr. B.J. de Pree
info@strafrechtadvocaten.nu - www.strafrechtadvocaten.nu

I-FourC

Digitaal werken in de juridische praktijk

I-FourC ondersteunt in een geleidelijke overstap

Bezoek ons:
7 oktober op
PLEIT

Bereid u voor op programma KEI

Geen ingewikkelde technologieën maar oplossingen die papieren werkwijze nabootsen

Borg de veiligheid van bedrijfs- en cliëntinformatie

Papierloos vanaf dag één

www.i-fourc.nl

Oktober
2014

TER ZITTING

Inkijk

Inkijk in hartje Amsterdam

Lars Kuipers

De advocaat schraapt zijn keel. ‘Het bijzondere in deze zaak is,’ zegt hij tegen de kantonrechter, ‘het advocatenkantoor dat de ruimte in kwestie eerder huurde, dat was ik zelf. Dat verandert de zaak juridisch natuurlijk niet, maar ik ken de situatie heel goed.’

De situatie, dat is een bedrijfsverzamergebouw aan de – Amsterdammers zeggen ‘het’ – Singel, in het hartje van de binnenstad. De conciërgewoning achter het pand is nog steeds intact, en sinds een kwarteeuw woont daar mijnheer A. Al die tijd heeft hij als enige de sleutel gehad van de deuren die leidden naar twee binnenplaatsjes. En het kantoor op de begane grond had ruiten van melkglas, dus hij genoot, zeg maar, de privacy van een eigen tuin.

Dat veranderde toen het advocatenkantoor vertrok en de andere huurder, een evenementenbureau dat de verdiepingen erboven huurt, ook de begane grond wilde betrekken. Dat de advocaat vertrok, dat was trouwens niet voor niks – hij had het helemaal gehad met die snelle types met hun designbrillen die de hele tijd in de gang stonden te bellen over concept zus of zo – maar dat zegt hij na afloop, niet in de zittingszaal.

Het evenementenbureau vroeg de verhuurder ook om het melkglas op de begane grond te vervangen door gewone, doorzichtige ramen. Dat was voor mijnheer A. de druppel. Hij heeft een kort geding aangespannen tegen zijn huurbaas om troebele ruiten terug te plaatsen. Op zijn beurt heeft mijnheer A. nu ook een vordering aan de broek; de verhuurder wil een kopie van de sleutels van de binnenplaats, zodat de andere huurders die ook kunnen gebruiken. ‘Iedereen begrijpt,’ zegt de advocaat van

mijnheer A., ‘dat dit een heel grote verandering is als je eraan gewend bent dat niemand je op de vingers kijkt.’

De privacy van zijn cliënt, betoogt hij, is een verworven recht. Mijnheer A. zit er niet op te wachten dat er straks mensen staan te roken en te kletsen op het plaatsje. De binnenplaatsen maken deel uit van de conciërgewoning, zegt hij. ‘En het is heus niet zo dat je melkglas nooit zou kunnen vervangen door doorzichtig glas. Maar dat doe je als een huurovereenkomst eindigt, niet nu.’

‘Mijn cliënt heeft niet gedacht dat hier de belangen van mijnheer A. werden geschaad,’ zegt de juridisch adviseur van de verhuurder droogjes. ‘Het was voor hem duidelijk dat het gaat om een gemeenschappelijke binnenplaats. Historisch gebruik kan tot op zekere hoogte rechten opleveren, maar het gaat te ver om te zeggen: dat is mijn exclusief recht.’

De kantonrechter weet het wel zo’n beetje. Over een week, zegt hij, zal hij uitspraak doen. ‘Maar wilt u dat ik er alvast iets over zeg?’

De advocaat van mijnheer A. kijkt steels naar de tegenpartij en beslist dan: ‘Ja, graag.’

‘Ik wil best geloven dat andere huurders nooit die binnenplaats hebben gebruikt,’ zegt de rechter tegen mijnheer A. ‘Maar dat wil nog niet zeggen dat u als enige die ruimte mocht gebruiken. Ik zie het toch vooral als een toestaan dat u de binnenplaats mocht gebruiken, en ik zie niet in waarom anderen die ruimte ook niet hadden kunnen claimen.’

En doorzichtige ramen? ‘Inkijk, dat heb je in een stad. Dat komt voor. Ik zie dat niet als inbreuk op uw recht. Ik ben van plan het zo op te gaan schrijven. Maar als u voor dinsdag tot afspraken komt, laat het me dan even weten. Dan hoef ik geen overbodig werk te doen.’

Meer weten? Lees een langere versie van dit rechtbankverslag op www.advocatenblad.nl.

AGENDA

PATROON VAN HET JAAR VERKIEZING 2013-2014

Stagiaires en medewerkers (eerste-, tweede- en derdejaars) kunnen hun patroon opgeven voor de verkiezing voor de Patroon van het Jaar. De sluitingsdatum is 1 oktober. Een jury, onder leiding van Edgar du Perron, decaan Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam, kiest de uiteindelijke winnaar. Deze zal bekend worden gemaakt op 6 november tijdens het Jonge Balie Congres in de Efteling. Eerdere winnaars waren: Casper Schouten (Kennedy Van der Laan), Jacob Bisschop (Dommerholt Advocaten), Ingrid van Berkel (Eversheds) en Hanna Zeilmaker (Dirkzwager). Ga naar patroonvanhetjaar.nl om uw patroon te nomineren voor de titel Patroon van het Jaar.

SYMPOSIUM ‘JAAR-REKENING EN RECHT’

Tijdens het symposium ‘Jaarrekening en recht’ op 10 oktober worden de grenzen verkend van de bevoegdheden van toezichhouders. De problemen bij de handhaving van jaarrekeningvoorschriften komen aan bod. Locatie: Nederlandse Beroepsorganisatie Accountants (NBA) te Amsterdam. Deelname: mail uw contactgegevens naar a.biemans@vil.nl. Kosten: Voor (buitengewone) leden van de Vereniging Jaarrekeningenrecht is de toegang gratis. Voor niet-leden bedragen de kosten 150 euro.

MISDAADCONGRES 2014

Over verschuivende mensbeelden en verhardend strafrecht. Daarover gaat het tweede Misdaadcongres dat op 6 november plaatsvindt. Sprekers zijn onder meer schrijfster Kristien Hemmerrechts, rechtsfilosoof Wouter Veraart, politiek filosoof Theo de Wit en strafrechtswetenschapper Tijs Kooijmans. Tijdens de workshops zal worden ingegaan op meer specifieke vragen als: zijn daders en slachtoffers zelf in staat hun conflicten op een beschaafde manier op te lossen en welke bijdrage kan herstelrecht daaraan leveren? En gaan straftribunalen uit van een ander mensbeeld dan waarheids- en verzoeningscommissies? Ga naar tilburguniversity.edu/nl/nieuws-en-agenda/agenda/show/misdaadcongres-2014/ voor meer informatie.

Bezuinigingen staan nog als een huis

Opstelten en Teeven blijken in hun begroting iets guller dan de afgelopen jaren, maar de korting op rechtsbijstand blijft.

De ambities van Veiligheid en Justitie op een rij.

Maarten Bakker

De griffierechten gaan minder omhoog en het Openbaar Ministerie krijgt een douceurtje van 20 miljoen euro. Minister Ivo Opstelten (VVD) en staatssecretaris Fred Teeven (VVD) van het ministerie van Veiligheid en Justitie lijken in hun begroting voor 2015 iets guller dan de afgelopen jaren. Maar de korting van 85,1 miljoen euro op de gesubsidieerde rechtsbijstand gaat gewoon door. Daar heeft D66 nog niets aan kunnen veranderen.

D66 wierp zich de afgelopen jaren op als de kampioen van de rechtsstaat. Tijdens de begrotingsbehandeling vorig jaar zei fractievoerder Gerard Schouw nog dat de voorgenomen bezuiniging van Teeven op de rechtsbijstand 'te ruig' en 'te drastisch' was. Als constructieve oppositiepartij heeft D66 de afgelopen maanden regelmatig met het kabinet om tafel gezeten om een akkoord te bereiken over de begroting van 2015. Maar tijdens die onderhandelingen is de besparing op de gesubsidieerde rechtsbijstand niet van tafel gegaan.

In de begroting kondigt Teeven aan begin 2015 een start te maken met de bezuiniging van 85,1 miljoen euro. Hij heeft al een Algemene Maatregel van Bestuur naar de Kamer gestuurd, die op 1 januari van kracht moet gaan en waarin een eerste tranche van besparingen van 22 miljoen euro wordt afgekondigd. Pas daarna, in de loop van 2015, komt Teeven met een wetsvoor-

'Wij gaan hier niet mee akkoord'

D66-Kamerlid Gerard Schouw hekelt bezuinigingen.

D66 legt zich niet neer bij de bezuinigingen van Teeven op de gesubsidieerde rechtsbijstand en de verhoging op de griffierechten. 'We gaan hiermee niet akkoord,' zegt justitiewoordvoerder Gerard Schouw. De bezuinigingsmaatregelen van het kabinet zijn volgens hem een te grote aanslag op de rechtsstaat. 'Als ik alles bij elkaar optel, gaat er ongeveer 150 miljoen af.'

Vorig jaar diende D66 een amendement in tegen de bezuiniging op de gesubsidieerde rechtsbijstand, maar dat was toen nog niet nodig. Schouw overweegt dat nu weer te doen. 'Ik hoop daarvoor dekking te kunnen vinden.'

stel voor de stelselvernieuwing in de rechtsbijstand.

Uit een doorkijkje in de begroting naar latere jaren valt op te maken dat in 2016 de hardste klap zal vallen in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Dan verwacht het ministerie een bedrag van 43 miljoen te bezuinigen op toevoegingen voor advocaten. Het restant van het bezuinigingsbedrag van 85,1 miljoen wordt in 2017 en 2018 ingeboekt. Het aantal civielrechtelijke toevoegingen daalt in de prognoses van Veiligheid en

Justitie in 2016 van ongeveer 313.000 naar 253.000. In de strafsector gaat het aantal ambtshalve toevoegingen in dat jaar van ruim 88.000 naar 79.000. Het aantal reguliere straftoevoegingen zal in 2016 naar verwachting echter stijgen, van 61.000 naar 65.000.

In de begroting van 2015 benadrukken de bewindslieden dat de griffierechten voor procederende partijen gematigder zullen stijgen dan aanvankelijk was gepland. Dat is voor het kabinet in het volgend jaar dan een extra kostenpost van 13 miljoen euro. De bezuinigingen van de coalitie op de rechtspraak staan echter nog altijd als een huis. Het begrotingsartikel 'Rechtspleging en rechtsbijstand' daalt in omvang van 1,49 miljard in 2014 naar 1,34 miljard in 2018. Dat is een teruggang van 150 miljoen euro, oftewel tien procent.

Prognoses

Met minder middelen zal de rechtspraak veel werk moeten blijven verzetten. Uit de prognoses in de begroting blijkt namelijk niet dat het aantal zaken de komende jaren spectaculair daalt. In de sectoren civiel en bestuursrecht stijgt *grosso modo* de werkvoorraad de komende jaren zelfs nog. Alleen het aantal strafzaken bij de rechtbanken zal afnemen, van 189.000 dit jaar naar 175.000 in 2019. Die vermindering wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de invoering van de ZSM-werkwijze. De gerechtshoven daarentegen zullen de komende jaren meer strafzaken moeten afdoen.

Foto: Robin Utrecht / Hollandse Hoogte

Minister Opstelten ontvouwde ambitieus programma voor de bestrijding van de criminaliteit in 2015.

Overigens hopen de bewindslieden ondanks de bezuinigingen en de werkdruk toch nog een versnelling van de doorlooptijden te kunnen realiseren. Vanaf 2015 werkt de rechtspraak met een nieuwe strategische agenda, die onder meer bedoeld is om de periodes waarin zaken stilliggen te verkorten. Dat moet dan gebeuren via een striktere handhaving van gegeven termijnen en eenvoudigere procedures.

In hun begroting ontvouwen Teeven en Opstelten een ambitieus programma voor de bestrijding van de criminaliteit in 2015. Kinderporno en de zogenaamde *High Impact Crime* (overvallen en inbraken) staan weer hoog op de agenda, net als mensenhandel, drugscriminaliteit en fraude. Veel aandacht hebben de bewindslieden ook voor cybercrime. In 2015 zullen er al tweehonderd onderzoeken geopend worden naar hackers. Daarbij blijken politie en Openbaar Ministerie complexe zaken niet uit de weg te gaan, zaken dus zoals de digitale inbraken van cybercriminelen in de netwerken van grote instellingen.

De bewindslieden kondigen verder een harde aanpak van de georganiseerde criminaliteit aan. Per jaar willen ze 950 misdadige samenwerkings-

verbanden op de korrel nemen. Dan gaat het om groepen die zich schuldig maken aan afpersing, bedreiging en geweldsdelicten, zoals de *Outlaw Motorcycle Gangs*. Teeven en Opstelten willen voorkomen dat ze kunnen uitgroeien tot heuse machtscentra.

Jihadisme

Na de onderhandelingen tussen het kabinet en de constructieve oppositiepartijen (D66, SGP en ChristenUnie) over de begroting werd bekend dat er twintig miljoen euro extra wordt gereserveerd voor het Openbaar Ministerie. Deze extra middelen zet het kabinet in tegen criminaliteit met een internationale dimensie, zoals jihadisme en kinderporno. Verder is de intensivering bedoeld om ook over de grenzen criminele vermogens aan te pakken.

Toch zal ook het Openbaar Ministerie de komende jaren een veer moeten laten. Uit de begroting van Veiligheid en Justitie blijkt dat op de apparaatskosten van het OM tot en met 2018 nog steeds ruim 50 miljoen euro wordt gesnoeid. De komende jaren besparen de bewindslieden daarnaast ook nog eens vier miljoen op de gerechtskosten van het OM, waaronder de kosten voor

de tolken, vertalers en deskundigen vallen. Die uitgaven gaan de komende jaren van 29,5 naar 25,5 miljoen euro. Teeven en Opstelten geven in hun begroting dan ook toe dat de bezuinigingen op het OM, 'taakstellingen' in hun terminologie, gewoon doorgaan. Ook het Nederlands Forensisch Instituut ontsnapt de komende jaren niet aan een budgetkorting, zo blijkt uit de begroting.

Teeven en Opstelten presenteren een drukke wetgevingsagenda. Het is de bedoeling dat komend jaar al het wetsvoorstel Langdurig Toezicht, Gedragsbeïnvloeding en Vrijheidsbeperking in werking treedt. Dat maakt het mogelijk zedendeliquenten en ernstige geweldplegers levenslang onder controle te plaatsen.

In de zomer van 2015 moet het wetsvoorstel dadelijke tenuitvoerlegging in het *Staatsblad* staan. Deze omstrede regeling geeft Justitie de ruimte een celstraf al te executeren als er nog hoger beroep loopt. Volgend jaar zullen de bewindslieden verder komen met een wetsvoorstel Affectieschade, dat voorziet in een ruimere schadevergoeding voor slachtoffers en nabestaanden in een strafzaak.

www.sdu.nl/jeugdrecht

Bestel nu

Tijdschrift Jeugdrecht in de Praktijk (JIP)

- ✓ signaleert ontwikkelingen en interessante jurisprudentie op het gebied van jeugdrecht
- ✓ houdt u op de hoogte van (het voortraject) van aankomende wetgeving
- ✓ is praktijkgericht en slaat een brug tussen advocatuur en hulpverlening
- ✓ biedt naast juridische ook psychologische inzichten om jeugdige cliënten nog beter bij te staan

De aandacht voor jeugdrecht is de laatste jaren met hoog tempo gegroeid. Het aantal specialisten op het gebied van jeugdrecht is flink gestegen en eisen aan jeugdrechtadvocaten zijn verscherpt. Meer wijzigingen staan op stapel met de nieuwe Jeugdwet. Blijf op de hoogte van de ontwikkelingen en word abonnee van het nieuwe tijdschrift Jeugdrecht in de Praktijk (JIP).

JIP verschijnt 8 x per jaar.

Via internet, app of uw eigen netwerk passen onze uitgaven uitstekend binnen het papierloos werken en heeft u de informatie altijd bij de hand.

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Bestel nu via www.sdu.nl/jeugdrecht

INTUSSEN OP HET BINNENHOF

Voor advocaten relevante Haagse voornemens en nieuwe wetten.

Marian Verburgh

AFWIKKELING MASSASCHADE

STATUS Eenieder kan tot 1 oktober 2014 via internetconsultatie.nl reageren op het concept-wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering teneinde de afwikkeling van massaschade in een collectieve actie mogelijk te maken.

INHOUD Het wetsvoorstel schaft het bestaande verbod op het vorderen van collectieve schadevergoeding in geld af en introduceert een stapsgewijze collectieve schadevergoedingsprocedure voor representatieve belangenorganisaties. Dit ter uitvoering van de motie-Dijkzma. De procedure is erop gericht om, onder regie van de rechter, tot een collectieve vaststellingsovereenkomst te komen. Met de huidige collectieve actie van artikel 3:305a BW kan men slechts een verklaring voor recht krijgen. Daarnaast biedt artikel 7:907 BW de mogelijkheid om een tussen partijen getroffen regeling algemeen verbindend te verklaren. Het wetsvoorstel voorziet in de ontbrekende 'stok achter de deur' voor de aansprakelijke partij om verder in onderhandeling te treden na beëindiging van de collectieve actie.

IN WERKING Beoogd in 2016.

BUITENGERECHTELIJK DWANGAKKOORD

STATUS Eenieder kan tot 14 november 2014 via internetconsultatie.nl reageren op het concept-wetsvoorstel tot

wijziging van de Faillissementswet in verband met de invoering van de mogelijkheid tot het algemeen verbindend verklaren van een buiten faillissement gesloten akkoord ter herstructurering van de schulden (Wet continuïteit ondernemingen II).

INHOUD Invoering van een regeling voor de totstandkoming van een dwangakkoord buiten faillissement. Het voorstel beoogt het proces van herstructurering van problematische schulden bij ondernemingen buiten faillissement te flexibiliseren, te bespoedigen en met zo min mogelijk formaliteiten, kosten en onzekerheden gepaard te doen gaan. De herstructurering van problematische schulden kan straks plaatsvinden op basis van een akkoord tussen de onderneming en haar schuldeisers en aandeelhouders. Als dat akkoord door de meerderheid van de schuldeisers en aandeelhouders wordt ondersteund, kunnen schuldeisers en aandeelhouders die zich er op onredelijke gronden tegen verzetten tot medewerking worden gedwongen door een algemeenverbindendverklaring door de rechter.

Het voorstel is onderdeel van het wetgevingsprogramma Herijking Faillissementsrecht, dat diverse wetsvoorstellen bevat om het reorganiserend vermogen van bedrijven te versterken (*Kamerstukken II 2012-13, 29 911, nr. 74*). Zo is het Wetsvoorstel herziening strafbaarstelling faillissementsfraude (33 994) op 18 juli 2014 ingediend bij de Tweede Kamer en het Wetsvoorstel civielrechtelijk bestuursverbod (34 011) op 1 september 2014. Het Wetsvoorstel continuïteit ondernemingen I (beoogd curator) ligt voor advies bij de Raad van State; het formaliseert het recent veelbesproken fenomeen 'pre-pack': aanwijzing door de

rechtbank van een 'stille bewindvoerder'. Aangekondigd is verder een Wetsvoorstel continuïteit ondernemingen III, met maatregelen om een onderneming in faillissement te kunnen voortzetten, zoals een doorleveringsverplichting voor leveranciers van essentiële goederen en diensten; een (concept-)tekst is nog niet bekend.

IN WERKING Beoogd in 2016.

ARBITRAGE

STATUS Wet van 2 juni 2014 (*Stb. 200*) tot wijziging van Boek 3, Boek 6 en Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek en het Vierde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met de modernisering van het arbitragerecht. De Eerste Kamer heeft in mei ingestemd met wetsvoorstel 33 611.

INHOUD De regels voor arbitrage worden gemoderniseerd. Straks kan gebruik worden gemaakt van elektronische middelen, zoals het versturen van processtukken per e-mail. Ook is de deponeering van een vonnis bij de rechtbank niet meer verplicht. De procedure tot vernietiging van een arbitraal vonnis wordt teruggebracht tot een rechtsgang in één instantie, namelijk bij het gerechtshof. Daarnaast kunnen partijen zelf afspraken maken voor hun arbitrageprocedure, bijvoorbeeld voor de bewijsvoering en het hoger beroep. Een geschil tussen een consument en een ondernemer kan niet zomaar door arbitrage worden beslecht: de consument krijgt een maand bedenktijd om te kiezen tussen arbitrage en de gewone rechter. De modernisering is onderdeel van de Innovatieagenda rechtsbestel van het kabinet.

IN WERKING 1 januari 2015.

advertentie

In beroep? Wellicht uw laatste kans om de feiten recht te krijgen.

Grant Thornton Forensic & Investigation Services B.V. is ervaren specialist in forensic accounting en forensic IT. Wij maken actief gebruik van de kennis en expertise uit het netwerk van Grant Thornton International, gevestigd in ruim 120 landen. Wilt u meer weten? Kijk op www.gt.nl/fis

Neem contact op met één van onze forensisch specialisten:

Peter Schimmel: T 088 - 676 94 17

Mark Hoekstra: T 088 - 676 94 33

E gtfis@gt.nl

Grant Thornton

An instinct for growth™

A

ADVOCATENBLAD

LIVE!

*Beleef
uw blad*

Al bijna 100 jaar is het Advocatenblad een vertrouwde naam voor iedere advocaat. Speciaal voor de lezers van het Advocatenblad organiseert uitgever Sdu nu Advocatenblad Live!. Dit event maakt het mogelijk om het Advocatenblad niet alleen te lezen, maar ook te beleven. Wat mag u verwachten op deze dag?

Inspirerende sprekers geven u nieuwe ideeën voor het aan de man brengen van uw praktijk. Schrijvers van de veelgeroemde Kronieken praten u tijdens masterclasses bij over de nieuwste ontwikkelingen in hun rechtsgebied. Columnisten leggen de vinger op de zere plekken van de rechtsstaat. Experts op het gebied van kennis delen, bedrijfsvoering, opleiden en het vernieuwde toezicht helpen u een nog betere advocaat te zijn. Advocaten vertellen over voor hun carrière beslissende zaken.

Bezoek Advocatenblad Live! en beleef uw blad

- donderdag 22 januari 2015
- in De Fabrique (Utrecht)
- inspirerende sprekers en interactieve masterclasses
- netwerken en ontmoeten
- 4 PO punten
- online inschrijving nu geopend

MEER INFORMATIE EN INSCHRIJVEN KAN VIA WWW.ADVOCATENBLADLIVE.NL

Advocatenblad LIVE! Dat mag u niet missen

LAWYERS FOR LAWYERS

Straffeloosheid in Colombia

President Santos zal na zijn herverkiezing de vredesbesprekingen met FARC voortzetten. Zaken tegen militairen die zich misdroegen dreigen onder het tapijt te worden geveegd.

Tatiana Scheltema

Goede bedoelingen te over die weinig uithalen door een cultuur van straffeloosheid en een gebrek aan medewerking door de Colombiaanse staat. Veel meer kunnen de Nederlandse leden van de vierde *Caravana Internacional de Juristas* er niet van maken. In augustus reisden advocaten Harald Wiersema en Wout Albers (voor L4L) en rechters Annemarie Smit en Peter Ingelse (voor Rechters voor Rechters) naar Colombia, als onderdeel van een groep van zeventig juristen uit de hele wereld. Sinds de vorige Caravana in 2012 is er weinig veranderd, constateren ze. Mensenrechtenadvocaten worden vereenzelvigd met hun cliënt en bedreigd of vermoord, rechters worden publiekelijk beschimpt of zelfs vervolgd als ze politiek onwelgevallige beslissingen nemen. 'Men beschouwt de politiek als belangrijker dan de rechtsstaat,' zegt advocaat Wout Albers.

De delegatie sprak onder andere met de Fiscalia, het Colombiaanse Openbaar Ministerie. 'Ze hebben heel veel in beschermingsmaatregelen als kogelvrije vesten en gepantserde auto's geïnvesteerd. Elke bedreiging wordt op z'n merites beoordeeld, verzekert men ons. Maar tegen de boevenbendes die voortkomen uit de vroegere paramilitairen wordt niet opgetreden. Preventief gebeurt er bijzonder weinig.'

De strijd in Colombia is het langst durende interne gewapende conflict ter wereld. In de afgelopen vijftig

Leden van de *Caravana Internacional de Juristas* vergaderen in Colombia.

jaar bevochten de neo-marxistisch-leninistische rebellenbeweging FARC, het leger, groepen paramilitairen en drugskartels elkaar onafgebroken. Onder de vorige president Álvaro Uribe werd FARC gedecimeerd. Zijn opvolger Juan Manuel Santos begon twee jaar geleden vredesonderhandelingen met de overgebleven FARC-guerrilla's en werd onlangs herkozen. In het demobilisatieproces, dat in 2006 begon, werd afgesproken dat ook de paramilitairen hun wapens zouden inleveren. 'Maar de bedreigingen en het moorden gaan gewoon door, vertellen mensen ons. En de staat doet alsof het probleem is opgelost,' zegt Albers.

Volgens Colombiaanse mensenrechtenorganisaties hebben de para's hun werkterrein voornamelijk verlegd. 'Wat

we veel horen is dat paramilitairen worden ingehuurd om mensen te verdrijven van hun land, waarna een grote multinational zich er vestigt. Of die bedrijven de paramilitairen zelf inhuren weten we niet. Maar ze profiteren er wel van.'

Met de guerrilla's die de wapens neerleggen wordt onderhandeld, zodat het risico is dat ze vrijuit gaan, en ook de meeste zaken tegen paramilitairen werden in 2006 kwijtgescholden. Maar ook het leger maakte vuile handen, zegt advocaat Wout Albers. 'Veel zaken tegen militairen en paramilitairen waarbij voldoende bewijzen zijn worden onder het tapijt geveegd, vertellen mensenrechtenadvocaten ons. Die straffeloosheid zien zij als de grootste bedreiging van het vredesproces.'

‘De overheid krijgt steeds minder tegenspel’

Jakob Wedemeijer is van de linkse kerk. Hij zegt het zelf en in het gesprek blijkt het uit alles: ‘Ik ben er voor mensen aan de onderkant van de samenleving.’

Erik Jan Bolsius

Beeld: Emilie Hudig

In de hal van Jakob Wedemeijers kantoor aan de Oudegracht in Alkmaar staat een pinautomaat. Veel van zijn cliënten, voornamelijk migranten, vinden het prettiger om hem direct met pin te betalen. Wedemeijer verdient er een modaal inkomen mee, vertelt hij tijdens de wandeling door het centrum van de stad. Zomaar naar buiten gaan om een luchtje te scheppen, daar neemt hij zelden de tijd voor. Alsof hij nog niet genoeg werkt, is de advocaat sinds dit jaar ook voorzitter van de gemeenteraadsfractie van de SP in Heerhugowaard. ‘Ik werk bijna militaristisch gedisciplineerd. Ik sta altijd om zes uur op en begin thuis al.’ Hij maakt al jaren werkweken van zestig uur, maar ontdekte recent dat daar een grens aan zit. Mede op advies van de huisarts werkt hij tijdelijk vier dagen. ‘Dat geeft me direct rust.’

De politicus en de advocaat in hem hebben hetzelfde doel, mede geïnspireerd door het christelijk geloof. ‘Ik leer van het Evangelie dat je altijd mensen moet helpen. Volharden, doorgaan, ook met tegenwind. Ja, ik ben van de linkse kerk en daar loop ik niet voor weg. Eens in de zoveel tijd ontdekt een groepje PVV’ers me op Twitter. Dan roep ik iets, pikt eentje het op en word

Wie is Jakob Wedemeijer?

Maandelijks haalt het *Advocatenblad* een frisse neus met een advocaat om al wandelend te praten over werk en leven.

Dit keer: Jakob Wedemeijer (1969)

- 1997: afgestudeerd Nederlands recht (civiel recht) Universiteit Nijmegen
- 1997-1999: directeur Aktie Strohalm
- 1999-nu: advocaat en vanaf 2009 mede-eigenaar Advocatenkantoor Oudegracht Alkmaar
- 2014-nu: fractievoorzitter SP gemeenteraad Heerhugowaard
- Co-ouder, drie kinderen

ik aangepakt.’ Hij lacht erom, Wedemeijer kan wel tegen een stootje. ‘Het is Twitter maar.’

Waar hij zich veel meer zorgen over maakt, is de aantasting van de rechtsstaat. Die rechtsstaat is volgens Wedemeijer in gevaar. ‘Omdat de overheid steeds minder tegenspel krijgt.

Dat tegenspel krijgen ze van oudsher van advocaten en van de pers. Maar de rechtsstaat wordt weer voor de rijken. Het is nog niet zo ver, maar als de VVD nog even doorgaat wel. Het individualisme is doorgeslagen, het liberalisme ook. Men stelt dat als iedereen zijn eigenbelang nastreeft, iedereen er beter van wordt, maar dat is echt niet waar. Niet iedereen. Met name vreemdelingen niet, die zijn hier net en hebben een enorme achterstand.’

Zijn vakbroeders krijgen weleens het verwijt dat ze veel asielaanvragen indienen om er financieel beter van te worden. Wedemeijer maakt zich er boos over. ‘Wij selecteren al zelf. Ik verkoop nee aan mensen wier dossier ik bekijk en zeg: “Dat gaat hem niet worden.” Dat is te frustrerend en vooral, je geeft mensen valse hoop. Hoop die er gewoon niet is. En dat terwijl het toekenningspercentage van de Immigratie- en Naturalisatiedienst momenteel best hoog is. Ongeveer de helft krijgt een verblijfsvergunning, omdat de situatie in sommige landen duidelijk onhoudbaar is. Daar doe ik dit werk voor, het zijn allemaal mensen.’

Wedemeijer wil met zijn werk langzaam maar zeker bouwen aan

Wedemeijer: 'Je moet ook wel lef hebben om meer te vragen dan 150 euro.'

een betere wereld, zoals hij zelf zegt. 'Iemand erdoorheen slepen met een vergunning, dat is mijn manier. Voor die mensen is dat zo wezenlijk. Er is weinig ruimte voor dilemma's in dit vak. Je kunt niet twijfelen, want dan word je onmiddellijk gepakt door de rechter of de IND. Men zit met het mes op tafel. Je mag geen stellingen prijsgeven, want dat krijg je keihard op je dak. De IND heeft dat omgekeerd ook, want als ze maar iets toegeven, hap ik. En dat weten ze ook. Het is een soort Eerste Wereldoorlog, we zitten allebei in de stellingen. Dankzij goede kennisuitwisseling tussen de asieladvocaten onderling via de website Vluchtweb zijn we de IND regelmatig een stap voor.'

Zijn grootste succes is een zaak die begon op het moment dat Amnesty International een in Zweden uitgeprocedeerde Libiër tijdens een tussenstop op Schiphol uit het vliegtuig liet halen. Een zogenoemde vliegtuigtrapzaak. 'Die man verkeerde echt in doodsanangst. In anderhalf jaar tijd is hij de hele Nederlandse keten doorgegaan en moest hij terug naar Zweden, waar hij ook alles verloor. Pas na een uitspraak van het Europese Hof kreeg hij een verblijfsvergunning in Zweden. Zijn leven was gered, hij zou anders in Libië zijn aangekomen in de tijd van Khadaffi.'

In de binnenstad van Alkmaar koopt hij een ijsje bij een ambachtelijke ijssalon met maar een soort roomijs. De vergelijking met zijn kantoor gaat wel een

beetje op. Hij serveert twee smaken. Om het hoofd boven water te houden bedient hij ook betalende cliënten in een echtscheidingspraktijk. De advocaat die alleen nog op toevoegingen werkt, redt het nauwelijks meer. 'En ik ben echt wel een specialist in mijn vak, ik heb een *Best Practice Guide* geschreven, ze bellen me vaak met vragen en ik houd lezingen voor leken, vakgenoten of op de universiteit. Maar dat levert geen droog brood op.' Zijn hoogste uurtarief voor betalende cliënten zit rond de 150 euro. 'Je moet ook wel lef hebben om meer te vragen als je niet een heel goede specialist bent. Veel asieladvocaten worden weer eenpitter, om geen overhead meer te hebben. Maar wie bewaakt dan nog de kwaliteit?'

De doorstart van Donner

In de nasleep van de crisis hebben insolventieadvocaten volop werk aan faillissementen en andere herstructurerings. Reconstructie van de doorstart van boekhandel Donner, onderdeel van de Polare-keten.

Peter Louwerse

De personeelsleden van Polare Rotterdam voelden in de tweede helft van vorig jaar al nattigheid, vertelt Eelco Zuidervaart. Hij was lid van het managementteam in Rotterdam. 'Je hoorde dat rekeningen van leveranciers niet werden betaald,' zegt Zuidervaart. Bovendien werd er in januari geknepen in inkoopbudgetten. 'Dan weet je dat het niet goed gaat.'

Toen Polare op 27 januari bekendmaakte de winkels te sluiten, wist het personeel dat het schip zinkende was. Vijf personeelsleden, onder wie Zuidervaart en zijn mede-MT-lid Leo van de Wetering, staken anderhalve week later in Rotterdam de koppen bij elkaar om te praten over een doorstart met de bedoeling het voormalige Donner nieuw leven in te blazen. Ze hadden al twee keer eerder een overname meegemaakt en vroegen zich af: kunnen we de winkel niet zelf overeind houden? In het weekend schreven ze de contouren van een bedrijfsplan.

Kort daarna verscheen Ruben Leeuwenburgh, insolventieadvocaat bij de

Rotterdamse vestiging van Houthoff Buruma. Zijn brief met het aanbod om te helpen bij de doorstart was eerst nog terzijde gelegd omdat het management dacht: weer zo'n adviseur die geld wil verdienen. Maar Leeuwenburgh bood de medewerking pro Deo aan. 'Vanuit ons Rotterdamse netwerk hadden wij te horen gekregen dat er behoefte was aan juridische ondersteuning,' vertelt Leeuwenburgh.

Waarom pro Deo? Leeuwenburgh: 'Dat heeft twee kanten. In Rotterdam wordt Donner beschouwd als een belangrijke spil in het culturele leven. Veel van mijn kantoorgenoten worden ongemakkelijk bij de gedachte dat de winkel zou verdwijnen. Het is ook het type werk dat wij als kantoor redelijk efficiënt kunnen doen. Je hebt expertise nodig uit verschillende sectoren: finance, notariaat, insolventie. Dat brede pakket kunnen we aanbieden. En het voelt als een eer om te doen.'

Toplocaties

In Amsterdam was advocaat Kees van de Meent van Höcker Advocaten toen

al enkele dagen intensief bezig met de zaak-Polare. De herstructurering van de boekenketen was een enorm karwei omdat onder het verlieslatende moederbedrijf DSS Holding 25 vennootschappen hingen die allemaal in het faillissement werden meegesleept. Daaronder bevonden zich bekende boekhandels als Broese, Kooyker Verwijs Scheltema, en dus ook Donner. Allemaal winkels op toplocaties in de Nederlandse binnensteden.

'Sinds op 10 februari surseance van betaling werd aangevraagd voor Polare, ben ik samen met mijn team twee maanden lang elke dag met het faillissement bezig geweest,' vertelt Van de Meent. 'Eén van mijn medewerkers hield zich in die periode alleen maar bezig met het draaiend houden van de winkels.'

Op 11 februari ging Polare in surseance. Vanaf dat moment kon advocaat Kees van de Meent aan de slag met ondernemer Paul Dumas. Die deed niet alleen de bedrijfsvoering, maar had via zijn investeringsmaatschappij ProCures ook zestig procent van de aandelen

Foto: Peter Hiltz / Hollandse Hoogte

Polare in bezit. Geadviseerd door Peter Schimmel van accountants- en advieskantoor Grant Thornton bracht Van de Meent een aantal scenario's in kaart. Een buitengerechtelijk akkoord (waarbij banken en crediteuren buiten faillissement een veer laten) bleek eerder al niet haalbaar. Tijdens de surseance doorgaan met de verkoop was evenmin mogelijk omdat de schulden daardoor verder zouden oplopen, zo bleek uit berekeningen van Grant Thornton. 'De cashflow was negatief,' licht Van de Meent toe. 'Op winkelniveau waren de uitdagingen verschillend. Voor Donner was meteen duidelijk dat de gehuurde winkelruimte te duur was ten opzichte van de omzet. Bovendien waren er daar te veel werknemers in dienst om de winkel rendabel te kunnen krijgen.'

Paul Dumas kijkt met gemengde gevoelens terug op het Polare-avon-

tuur. 'Het liefst hadden we de winkels onder de vlag van Polare willen continueren,' zegt hij. 'Toen dat onmogelijk bleek, was een doorstart de beste optie.'

'Er bleef toen maar één mogelijkheid over,' zegt Van de Meent. 'Faillissement aanvragen.' Dat werd een feit op 24 februari. Het uitgangspunt van de curator was vervolgens: zo veel mogelijk opbrengst genereren voor de schuldeisers. Voor Van de Meent stond snel vast dat het de beste oplossing was om de winkels apart te verkopen. De boeken, de andere inventaris en de *goodwill* vertegenwoordigden een aanzienlijke waarde. Samen met de adviseurs van Grant Thornton splitsten de curator en zijn team de Nederlandse Polare-boedel in 21 administraties die toegankelijk werden gemaakt door evenzoveel datarooms in te richten van de winkels. Zo konden kandidaat-

kopers per winkel precies zien wat ze kochten. 'Vervolgens heb ik geïnteresseerde kopers toegelaten in de datarooms,' vertelt Van de Meent. 'Ik heb wel een eerste selectie gemaakt. Hoe willen de aspirant-kopers verder met die winkel, wat is hun businessplan?' Alleen serieuze gegadigden kregen toegang. 'In de volgende fase heb ik potentiële kopers via een protocol biedingen laten doen: wat wil je betalen voor de merknaam, de boeken, hoeveel werknemers neem je over?'

Crowdfunding

In Rotterdam kwam in februari en maart uit verschillende hoeken steun voor een doorstart van Donner. De boekhandel werd als cultureel erfgoed beschouwd, een instituut waar niet aan getornd mag worden. De Facebooksite 'Donner moet blijven', werd opgezet en

Polare

Polare ontstond in 2012 na een fusie van de winkels van Selexyz en De Slegte. De boekketen had 21 vestigingen in Nederland en zeven in België. Van de 21 Nederlandse winkels hebben er uiteindelijk zeventien een doorstart gemaakt. De winkels in Breda, Hilversum, Haarlem en Arnhem zijn gesloten.

onderhouden door dochters Van MT-lid Van de Wetering Hanna en Veerle. De site kreeg in één week vierduizend likes. Vooraanstaande Rotterdammers als oud-burgemeester Bram Peper en toenmalig wethouder Korrie Louwes kwamen in het geweer om Donner te redden. Er kwam *crowdfunding* op gang die uiteindelijk 250.000 euro opleverde.

De rol van insolventierechtadvocaat Ruben Leeuwenburgh was in kaart brengen wat de juridische consequenties waren van de ideeën van het managementteam. 'Ik trof al bijzonder veel expertise aan bij het team,' vertelt hij. 'Onze rol was om de ideeën aan te scherpen en varianten op tafel te leggen.'

Crowdfunding heeft bijvoorbeeld nogal wat juridische consequenties. 'Je wilt zekerstellen dat het ingelegde geld netjes wordt terugbetaald aan de inleggers. Dat moet afgezonderd worden.' Ook de nieuwe rechtsvorm vergde juridische begeleiding. Er werd gekozen voor een bv waarin onder meer de crowdfund-coöperatie aandelen heeft. Leeuwenburgh: 'Dat brengt met zich mee dat je ook goed moet kijken naar de inrichting van de vennootschap. Je hebt te maken met vermogensverschaffers die wellicht dichter op de onderneming zitten dan de bank en andere drijfveren hebben. Daarmee moet je rekening houden bij het inrichten van de *governance*.'

Foto: Werry Crone / Hollandse Hoogte

Terwijl de vijf ondernemers het nieuwe bedrijf op poten zetten, pakte Leeuwenburgh, samen met zijn Houthoff-collega Marcel Windt, soms de rol van procesbegeleider. 'Je moet je aan je eigen haren uit het moeras trekken,' zegt Leeuwenburgh. 'Je kunt lastig financiering krijgen als je geen deal hebt met de curator, en andersom kun je geen afspraak met de curator maken als de financiering niet rond is.'

Vuist op tafel

Leeuwenburgh noemt *crowdfunding* een belangrijke *kickstart* bij het aantrekken van private investeerders. 'Het zorgt voor publiciteit. Om vervolgens de stap naar particuliere financiering te zetten, moet je wel een harde transitie maken. We hebben de groep van potentiële investeerders bij elkaar geroepen. Ze wilden allemaal investeren, maar alleen als de ander het ook deed. Dan moet iemand met zijn vuist op tafel slaan. De curator verwacht immers dat een bieding financieel solide is.' Bij

die bieding heeft Leeuwenburgh ook geadviseerd: welke bieding je moet doen, hoe zo'n bod wordt ingericht en gepresenteerd.

Eelco Zuidervaart zegt dat de juristen van Houthoff het verschil maakten door hun kennis van herstructurering. 'Ze weten hoe de hazen lopen, hoe een curator denkt.' Zo ziet Leeuwenburgh dat ook: 'Ik denk dat onze belangrijkste inbreng was dat we het speelveld overzien. Juridisch is het namelijk niet heel spannend: het gaat in feite om twee eindproducten: een koopovereenkomst voor de activa en het oprichten van de vennootschap.'

Redden

In het businessmodel houdt het nieuwe management van Donner rekening met de krimpende boekenmarkt. Zuidervaart: 'Het kostenniveau is aangepast aan de omzetverwachting. Die is lager dan bij Polare.' De nieuwe directie betaalde uiteindelijk 386.000 euro voor Donner, waarvan 220.000 euro ging

naar de curator en 166.000 euro naar afkoop van het eigendomsvoorbehoud van boekenleverancier CB. Van alle biedingen op Donner was die van de vijf personeelsleden het meest interessant, vertelt Kees van de Meent. Daarom aanvaardde hij na onderhandeling hun bod. Dat gebeurde na toestemming van de schuldeisers die een pandrecht of een eigendomsvoorbehoud hadden, en na goedkeuring van de rechter-commissaris. Een belangrijke schuldeiser was CB. 'We hebben tijdens de herstructurering regelmatig en constructief contact gehad met de curator,' zegt directiesecretaris Peter-Paul Spanjaard van CB. Er stond ook nogal wat op het spel voor CB: de leverancier had de eigen crediteurenpositie afgedekt met het eigendomsvoorbehoud van de boeken, en moest tevens rekening houden met een toekomstige rol als leverancier. Spanjaard: 'Ons uitgangspunt was onze schade te beperken, maar ook dat er zo veel mogelijk financieel gezonde doorstarts plaats konden vinden.'

Sinds 21 maart heet Polare, voorheen Donner en De Slegte, weer gewoon Donner. Het bedrijf is op 25 mei verhuisd van het Binnenwegplein naar het voormalige ABN AMRO-pand aan de Coolsingel. Ongeveer twee derde van het personeel ging mee. Aan een voorspelling of de boekhandel het volhoudt, wil Van de Meent zich niet wagen. Hij wil wel kwijt dat de Polarezaak een bijzonder faillissement was. 'Niet vanwege de omvang. Wel omdat het faillissement zoveel losmaakte in Nederland. Het is mooi om te zien dat mensen de handen ineenslaan om boekwinkels te redden. In die zin was het een positief faillissement. Ik heb een bijdrage geleverd om de marktleder naar een volgend niveau te helpen. Mijn medewerkers vonden het ook een interessante zaak om te doen.'

Als Ruben Leeuwenburgh de balans opmaakt, ziet hij vooral winnaars: 'De curator heeft een goede *job* gedaan,' meent hij. 'Er is veel waarde behouden:

Crediteur: 'Van de kwalificatie winnaar kan geen sprake zijn'

de *goodwill*, de handelsnamen. Ook de boekhandel nieuwe stijl is een winnaar. En leverancier CB natuurlijk, want die heeft de schade kunnen beperken en bovenal de afzetkanalen overeind kunnen houden.'

Directiesecretaris Spanjaard van CB bestrijdt dat een dergelijk faillissement vooral winnaars kent. 'Het is bovendien onterecht om die kwalificatie op CB te plakken,' zegt hij. 'Wij hebben onze schade enigszins kunnen beperken door de verkoop van de aanwezige boekenvoorraad aan de doorstartende ondernemers. We zijn ook blij dat veel belangrijke en historische boekhandels behouden zijn. Dit staat echter niet in verhouding tot de totale schade van CB en de uitgevers. CB moet als grootste crediteur nog altijd het grootste verlies nemen in dit faillissement. Dus van de kwalificatie "winnaar" kan geen sprake zijn.'

De verliezers zijn in elk geval de banken en de Polare-eigenaren ProCures en Jan Bernard de Slegte. Desondanks kijkt mede-eigenaar Paul Dumas van ProCures positief terug. 'We hebben geholpen om de winkels overeind te houden,' zegt hij. 'Maar het is toch vooral de verdienste van advocaat Kees van de Meent om voor zo veel mogelijk winkels een doorstart mogelijk te maken. Hij heeft het maximale eruit gehaald.' Ook Peter-Paul Spanjaard is daarover positief: 'Feit is dat de curator met de vele doorstarts erin is geslaagd veel lokaal potentieel en ondernemingswaarde te behouden.'

Met hoeveel verlies de schuldeisers blijven zitten, is volgens Van de Meent nu nog niet precies te zeggen. 'Ik verwacht dat in totaal zo'n 21 miljoen

Hoe zat het ook alweer?

Herstructurering van bedrijven in financiële moeilijkheden.

Buitengerechtelijk akkoord: de financiers en de schuldeisers laten een deel van hun vorderingen vallen, waarna het bedrijf verder gaat.

Surseance van betaling: het bedrijf krijgt van de rechter de kans om orde op zaken te stellen en een akkoord voor te bereiden voor de schuldeisers. Tijdens deze periode hoeven de meeste schuldeisers niet betaald te worden.

Gewoon faillissement: collectieve verhaalsprocedure van schuldeisers. De curator maakt het vermogen van de schuldenaar te gelde en verdeelt het onder de schuldeisers. Het bedrijf wordt geliquideerd.

Doorstart na faillissement: het failliete bedrijf of delen daarvan gaan in afgeslankte vorm verder. De nieuwe eigenaren betalen een koopsom aan de boedel en de curator verdeelt de opbrengst onder de schuldeisers.

Pre-pack: stille procedure waarin partijen een akkoord bereiken over het voortzetten van de onderneming waarna het faillissement wordt uitgesproken en de doorstart kan worden gerealiseerd. Wordt door de meeste rechtbanken in Nederland onder voorwaarden gefaciliteerd. Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten (VD) wil de pre-pack procedure in de wet verankeren.

euro uitstaat aan vorderingen van schuldeisers bij Polare. In het faillissement heb ik inmiddels zo'n 8 miljoen euro weten te incasseren voor de activa.'

Met Donner gaat het op dit moment in elk geval goed, zegt Leo van de Wetering. Het aandeel van Houthoff aan de wederopstanding van de winkel moet volgens hem niet onderschat worden. 'Hun bijdrage is los van het juridisch advies een enorme mentale steun geweest. Dat dát in goede handen was, was voor ons geruststellend.' <<

Frits Bakker

- 1955, Arnhem
- 1973–1987: studie civiel en strafrecht in Groningen
- 1985: promotie in Groningen op een proefschrift over valsheid in geschrifte
- 1979–1991: rechter (in opleiding) in Breda
- 1991–1999: vicepresident Rechtbank Haarlem
- 1999–2007: president Rechtbank Haarlem
- 2008–2012: president Rechtbank Den Haag
- 2012–2013: chief information officer Raad voor de rechtspraak
- 2013–heden: voorzitter Raad voor de rechtspraak

Bart van Tongeren

- 1963, Velp
- 1982–1988: studie civiel en fiscaal recht in Leiden
- 1990–2006: advocaat en partner bij NautaDutilh in Rotterdam
- 2006–2012: partner bij Schipper Noordam Advocaten in Rotterdam
- 2012–heden: waarnemend deken Nederlandse Orde van Advocaten
- 2012–heden: partner bij Ten Holter Noordam Advocaten in Rotterdam

‘We kunnen niet op papier blijven werken’

Onder de noemer ‘Kwaliteit en Innovatie’ (KEI) kunnen advocaten veranderingen verwachten in het procesrecht. Wat is KEI en wat betekent het voor de advocatuur? Lid van de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten Bart van Tongeren vraagt het de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak Frits Bakker.

‘Automatisering is een *hell of a job*.’

Nathalie Gloudemans-Voogd

Beeld: Jiri Büller

Jongste stagiaires kunnen opgelucht ademhalen. De tijd dat zij processtukken in zeventienvoud op de fiets naar de rechtbank moesten brengen, is bijna voorbij. Het procesrecht gaat digitaliseren; daar is geen houden meer aan. Niet iedere advocaat lijkt het zich te realiseren, maar als de wetsvoorstellen aangenomen worden, gaat er behoorlijk wat veranderen op procesgebied. Stukken zullen dan digitaal ingediend worden via het digitale portaal ‘Mijn Zaak’ en in de toekomst wellicht ook via een *system to system* oplossing (een koppeling tussen de digitale systemen van een ketenpartner en de Rechtspraak). De rechtzoekende krijgt zelf ook toegang tot zijn online procesdossier. Maar naast de digitalisering wordt het procesrecht eenvoudiger. Voor het civiele recht en bestuursrecht komt één vereenvoudigde

basisprocedure. De veranderingen staan in het programma Kwaliteit en Innovatie: KEI. Bart van Tongeren, lid van de Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en tevens waarnemend landelijk deken, heeft IT in zijn portefeuille. Namens de NOvA heeft Van Tongeren regelmatig contact met Frits Bakker, de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak. Het *Advocatenblad* mocht bij een van die gesprekken aanschuiven.

Bart van Tongeren: Frits, kun je omschrijven wat KEI precies is?

Frits Bakker: ‘KEI staat voor Kwaliteit en Innovatie. De Rechtspraak nam het initiatief voor dit programma en het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft het opgepakt. Het idee is dat we een grote dubbelslag maken in een paar jaar tijd: aan de ene kant digitalisering en aan de

andere kant toegankelijkheid, begrijpelijkheid en snellere rechtspraak. Daarvoor is nieuwe wetgeving nodig; daar werkt het ministerie van Veiligheid en Justitie aan. Bij de Rechtspraak bestaat KEI uit twee delen: een technisch en een organisatorisch deel. We moeten op een andere manier gaan werken; we kunnen niet op papier blijven werken. Daarnaast zullen we ook moeten leren gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden die de wet straks biedt. Elke keer als we een stuk automatisering loslaten op de organisatie, de *release*, bereiden we het personeel daarop voor met opleiding.’

Maar waarom zijn jullie zo’n enorme uitdaging aangegaan? Waarom én digitaliseren én innoveren? ‘Omdat automatisering een *hell of a job* is. Het wordt ingewikkelder naarmate er meer

verschillende processen moeten worden geautomatiseerd. Bij elk project zal een automatiseringsbedrijf de vraag stellen: “Kan het niet simpeler?” Dankzij Napoleon hebben we een enorme kerstboom aan regels, vooral in het civiele recht. Dat is moeilijk te digitaliseren. Het bestuursrecht is in dat opzicht eenvoudiger. Dus hebben we gezegd: laten we de toeters en bellen en kerstballen weglaten. Het bestuursrecht wordt zo de basis voor civiele procedures. Maar er was nog een doel: we wilden het procesrecht vereenvoudigen. Een term als “comparitie van partijen” heeft de gemiddelde burger niet in zijn vocabulaire zitten. We vinden dat de gewone burger moet begrijpen wat een procedure inhoudt.’

Als het de gedachte is om het begrijpelijker te maken voor de burger, is het idee dan ook om de burgers meer zelf te laten procederen?

‘Ja, voor zover burgers zelf kunnen procederen is het de gedachte dat ze dat met behulp van digitalisering makkelijker kunnen dan nu. Vergelijk het maar met de belastingaangifte; dat kunnen de meeste mensen ook zelf. We zullen ook van die digitale formulieren met i-tjes hebben waarop je kunt klikken voor meer informatie.’

Sommige landen zijn al verder met digitalisering van de rechtspraak. Hebben jullie gekeken naar het buitenland?

‘Ja. De Rechtspraak loopt eigenlijk altijd achter qua digitalisering. Bij de bank ben je het allang gewend dat alles digitaal loopt, maar bij de réchtbank niet. Een advocaat grapt laatst: “Jammer, die digitalisering. Rechtspraak was de enige reden dat er nog post kwam.” De Rechtspraak zal nooit in digitalisering vooroplopen. Er zijn in dat achterlopen wel een paar voorlopers. We hebben gekeken in Estland, Noorwegen, Oostenrijk, Singapore, Finland. Maar bijvoorbeeld ook in Duitsland, waar men nu met hetzelfde bezig is als wij. Daar gaan ze wel sneller dan wij.’

‘Je kunt moeilijk van burgers verwachten dat ze vertrouwen hebben in de rechtspraak als ze het gevoel hebben dat we antiek opereren’

Willen jullie voorloper zijn straks?

‘We halen de voorlopers niet meer in en dat is ook niet ons streven. Ons streven is wel om in de top tien te komen. Voornamelijk om burgers het gevoel te geven dat ze in hun land te maken hebben met goed functionerende rechtspraak. Je kunt moeilijk van burgers verwachten dat ze vertrouwen hebben in de rechtspraak als ze het gevoel hebben dat we antiek opereren.’

Er komt dus één basisprocedure voor civiel recht en bestuursrecht. Waarom niet ook voor het strafrecht?

‘Er zit een stukje straf in KEI, maar alleen wat betreft innovatie. De digitalisering gaat bij strafrecht apart omdat we daar te maken hebben met digitalisering van de hele strafrechtketen. Maar intern is er wel een connectie; we willen dat het er ongeveer hetzelfde uitziet.’

Hoe ziet straks de basisprocedure eruit?

‘Als het wetsvoorstel wordt aangenomen, komt er voor civiele zaken één naam voor het procesinleidende stuk: de procesinleiding. Daarmee kunnen vorderingen en verzoeken aanhangig worden gemaakt. In het bestuursrecht houden we de term beroepschrift. Een vordering wordt aanhangig gemaakt door het digitaal indienen van de pro-

cesinleiding. De rechtbank verstrekt dan een oproepingsbericht aan de indiener. De indiener moet ervoor zorgen dat dit oproepingsbericht bij de verweerder wordt bezorgd. Dat kan vormvrij, maar de rechter zal alleen verstek verlenen als de deurwaarder het oproepingsbericht heeft betekend. Bij verzoeken en beroepen zal in het algemeen de rechtbank verweerders en belanghebbenden op de hoogte stellen. De rechtbank registreert de zaak onder een nummer en legt bij vorderingen een uiterste datum van verschijnen vast. Met de advocatenpas kun je als advocaat op elk moment kijken wat er gebeurt. Net als nu komt er een zitting. Het enige verschil is dat de stukken digitaal zijn. Zittingszalen worden aangepast zodat je ook daar digitaal kunt werken. Het vonnis komt digitaal en is online te raadplegen. Maar de basis van het advocatenwerk verandert niet.’

Hoe zit het eigenlijk met het wetsvoorstel?

‘Het is terug van de Raad van State en zal uiterlijk in oktober naar de Tweede Kamer gaan.’

Kun je iets zeggen over het advies van de Raad van State?

‘In hoofdlijnen is er steun voor het wetsvoorstel.’

Wat beoogt het wetsvoorstel concreet te veranderen? En wanneer ‘gaan we los’?

‘Als de wet voor 1 juli 2015 in het *Staatsblad* staat, kunnen we per 1 juli 2015 “los” met een *release*, eerst bij vier gerechten, daarna bij de rest. Het wetsvoorstel maakt ten eerste digitalisering van de rechtspraak mogelijk. Burgers mogen in beginsel op papier blijven procederen omdat de digitaliseringsgraad bij hen nog lager is. Maar de wetgeving zegt dat professionals en rechtspersonen digitaal moeten procederen. Ik denk dat de meeste advocaten digitalisering als een verlichting zullen ervaren. Je hebt dat dossier zelf in je computer zitten. Dat gaat dan in een microseconde naar de rechtbank. Ten tweede beoogt het wetsvoorstel vereenvoudiging. De regiefunctie van de rechter wordt versterkt. Dat moet worden ingevuld met goede procesreglementen. Dat gebeurt op basis

‘De basis van het advocatenwerk verandert niet’

van wederkerigheid: we kunnen niet de Balie strak aan zes weken houden en dan zelf drie maanden voor een vonnis nemen. Daarnaast is nieuw dat de rechter straks ook in civiele zaken mondeling vonnis kan wijzen. Dat wordt wel vastgelegd in een proces-verbaal. En in het wetsvoorstel staat verder dat de rechter in een aantal gevallen het schriftelijke proces-verbaal kan vervangen door een beeld- of geluidsopname.’

Dat betekent een enorme verandering voor de klassiek geschoolde jurist. Gaat de rechter dan achter de autocue zitten?

‘Natuurlijk zijn op 2 juli 2015 niet alle vonnissen in de gevallen waarin het mogelijk is audiovisueel. Misschien zien we het in 2016 één keer bij een dappere rechter. We zullen moeten leren om met

Meer weten over KEI?

- Bij het Jaarcongres van de Orde op 26 september is een van de inhoudelijke sessies aan KEI gewijd.
- In oktober en november organiseert de NOvA samen met de Rechtspraak bij de gerechten voorlichtingsbijeenkomsten voor advocaten over praktische consequenties van KEI. De data van deze voorlichtingsbijeenkomsten zijn te vinden op www.rechtspraak.nl/KEI.
- Op donderdag 29 januari 2015 zal het KEI-congres plaatsvinden, een initiatief van het ministerie van Veiligheid en Justitie en de Rechtspraak over de vorderingen en veranderingen voor de praktijk.

deze nieuwe technieken om te gaan. Het is ook een kwestie van gewoonte. Vergelijk het maar met het mondelinge vonnis dat strafrechters geven; die zijn heel redelijk gemotiveerd. Als je je daar als rechter op instelt en op wordt getraind is het goed mogelijk.’

Het is dus de bedoeling dat er sneller vonnis wordt gewezen en dat procedures sneller verlopen. Voor advocaten zal er ook een hogere werkdruk komen vanwege de kortere termijnen.

‘Ja. We zullen er de komende jaren alles aan doen om de planktijd te verkorten. We hebben nu minimaal zes weken voor een conclusie en zes weken voor vonnis. Zo lang zijn advocaten en rechters daar niet mee bezig. Soms moet er gewacht worden, maar heel vaak is het wachten bepaald door agenda’s. We gaan de termijnen strakker hanteren, ook los van KEI.’

Wij horen natuurlijk veel zorgen die advocaten hebben over digitalisering. Ze zijn onder andere bang dat ze hun hele IT-systeem om moeten gooien.

‘Nee, dat zal niet hoeven. Een moderne webbrowser en een kleurens scanner hebben is voldoende. Een apart software-

pakket zal niet nodig zijn om in Mijn Zaak te werken als je de al beschikking hebt over een professioneel softwarepakket.'

En qua producties? Neem nou bouwrecht, waarin wordt gewerkt met enorme bouwtekeningen. Hoe krijg je straks zo'n omvangrijke productie zichtbaar op een klein scherm?

'Daar is over nagedacht: er zijn producties die zich niet lenen voor digitalisering. Denk bijvoorbeeld ook aan producties in IE-zaken. Daar komt een aparte route voor. Maar ik kan nog niet beantwoorden hoe dat er precies uit zal zien. We realiseren ons heel goed dat dit speelt; dit soort zaken moeten we samen met de Balie oplossen. Het slechte nieuws is dat we er ook na 1 juli 2015 achter zouden kunnen komen dat bepaalde dingen in de praktijk niet werken. Daarom rollen we ook niet met een *big bang* uit; het gaat in drie fasen. We beginnen met het civiele recht, de vorderingen met verplichte procesvertegenwoordiging, daarna bestuursrecht en vorderingen in kantonzaken en tot slot verzoeken et cetera. Een *release* krijgt pas een "go" als zowel de technische acceptatietesten als gebruikersacceptatietesten goed zijn. Die gebruikers zijn niet alleen onze medewerkers, maar ook consumenten en rechtshelpers. Ook zijn er uitgebreide beveiligingschecks. Binnen elke release hebben we bovendien pilots.'

De eerste pilot is met vreemdelingenrechtadvocaten. Zij gaan straks dus als eerste digitaal procederen. Waarom deze groep? Zij hebben wellicht niet de meest *sophisticated* IT-omgeving, en hun cliënten zeker niet. Is het afbreukrisico niet heel groot?

'We hebben daar een paar argumenten voor, maar die liggen allemaal in onze eigen zakelijke sfeer. Ten eerste lag er een noodzaak om de Dolmatov-problematiek te repareren (de zelfmoord van

asielzoeker Aleksandr Dolmatov bracht aan het licht dat er bij de registratie van asielzoekers fouten worden gemaakt, red.). Ten tweede hebben we veel werk aan de *system to system* koppeling. Met de Immigratie- en Naturalisatiedienst waren we daar al een eind mee. Daarnaast weten we in het bestuursrecht beter hoe het proces eruit gaat zien na inwerkingtreding van de wetgeving. En ten slotte hebben we er voor gekozen om niet met zelf procederende burgers te beginnen, maar met procedures waarin eisers worden bijgestaan door een advocaat. In het asiel- en bewaringsrecht is dat gebruikelijk. Dus daarom beginnen we met vreemdelingenrecht.'

De rechtzoekende krijgt straks ook rechtstreeks toegang tot de por-

tal. Hij kan precies zien wat er in zijn zaak gebeurt. Er zijn ook wel discussies in de politiek om de verplichte procesvertegenwoordiging af te schaffen. Hoe staat de Rechtspraak daarin, in relatie tot KEI?

'Ik snap de vraag. Van ons uit is er geen enkele relatie tussen deze digitaliseringsslag en de verplichte procesvertegenwoordiging. Die zit er bij het ministerie van Veiligheid en Justitie ook niet. De redenen voor verplichte procesvertegenwoordiging hebben te maken met de inhoud en niet met toegang tot de stukken.'

Dus heel veel blijft eigenlijk hetzelfde?

'Ja. Er zal alleen minder post binnenkomen.'

«

advertenties

TROMPENBURG ADVOCATEN

Ons kantoor heeft per 1 januari 2015 ruimte voor een zelfstandig advocaat om samen te werken op basis van kostendeling. Trompenburg Advocaten te Haarlem is een kantoor met vijf advocaten die werkzaam zijn in de algemene praktijk. Betrokkenheid en een persoonlijke benadering tekent onze manier van werken.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Trompenburg Advocaten, mr. D.E.J. Maes
023-525 59 59. Schriftelijke reacties kunt u sturen aan Postbus 2099
2002CB Haarlem
Of per e-mail: maes@trompenburgadvocaten.nl

NJC
TALENTS
2015

20 maart 2015 Amsterdam RAI

voorheen
HET NATIONAAL
JURISTEN
CONGRES

NJC | **AWARDS**
2015

Top firms meet talent

Deelnemen met uw kantoor?

T: (020) - 638 21 46 / E: sales@memory.nl / I: memory.nl

DE NATIONALE
CARRIÈRE
BEURS

CARRIÈRE
JAARBOEK

BESTGRADUATES LAW

LTP
Meer kans op succes

MEMORY MAGAZINE

jobnet
alles voor je carrière

NJC Talents & NJC Awards zijn activiteiten van onderdeel van de memory group

Voorwaardelijk in vrijheid na Volkert

Sinds de rechter het gebiedsverbod voor Volkert van der G. schorste, staan de bijzondere voorwaarden bij de voorwaardelijke invrijheidstelling in de belangstelling. 'Dit vonnis geeft advocaten een onderhandelingspositie.'

Peter Louwerse

'Een slimme zet,' noemt de Maastrichtse advocate Judith Serrarens de stap van Volkert van der G. naar de civiele rechter. De moordenaar van Pim Fortuyn ging bij zijn vrijlating in mei akkoord met de voorwaarden voor voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.), maar vocht die beperkingen in juli met succes aan bij de Haagse kortgeding-rechter.

'Volkert heeft de legitimiteit laten toetsen,' zegt Serrarens. 'Slim, want dan kun je later geen discussie meer krijgen over de voorwaarden zelf. Hij heeft er ook mee bereikt dat de voorwaarden verzacht zijn.' Zo kon het gebeuren dat de rechter het locatieverbod voor Rotterdam, Tilburg, Hilver-

sum, Den Haag en Krimpen aan den IJssel van tafel veegde.

Van der G. en zijn advocaat Stijn Franken (die aan dit artikel niet wilde meewerken) moesten dat wel zo doen, omdat er geen andere rechtsgang is, zegt Serrarens: 'Je kunt niet naar de bestuursrechter. En de strafrechter komt pas in beeld als de veroordeelde de voorwaarden heeft overtreden en de officier van justitie vervolgens herroeping van de invrijheidstelling vordert.'

Dat Volkert eerder heeft ingestemd met de voorwaarden, is voor de rechter geen reden om de gedetineerde aan diens woord te houden. Die zit immers klem: gaat hij niet akkoord, dan kan hij fluiten naar de v.i. De Haagse rechter zegt het zo: 'De omstandigheid dat

de eiser vanuit zijn afhankelijke positie met de voorwaarden heeft ingestemd, laat onverlet dat deze voorwaarden disproportioneel kunnen zijn.'

'Dit is een belangrijke overweging,' zegt Serrarens. Het is volgens de Maastrichtse advocaat de eerste keer dat een Nederlandse civiele rechter een dergelijk oordeel heeft geveld.

De regeling voor voorwaardelijke invrijheidstelling verving in 2008 de *vervroegde* invrijheidstelling, waar de gedetineerde bijna automatisch recht op had. Nu is het een gunst, zegt professor Henny Sackers, hoogleraar sanctierecht aan de Radboud Universiteit. Aan de invrijheidstelling kunnen algemene en bijzondere voorwaarden verbonden zijn. De algemene voor-

Onder belangstelling van de pers beslist
Haagse kortgedingrechter over voor-
waarden Volkert van der G.

Foto: ANP

waarden (niet recidiveren) gelden voor iedereen. Boeiender vindt Sackers de bijzondere voorwaarden. Het Wetboek van Strafrecht noemt er een stuk of tien: een contactverbod, een locatieverbod, een meldingsplicht enzovoort. De lijst is niet uitputtend; het Openbaar Ministerie kan varianten aanbrengen. 'De tiende voorwaarde betreffende het gedrag is het meest interessant, omdat het OM er alle kanten mee op kan,' meent Sackers.

Recidive

De Centrale Voorziening Voorwaardelijke Invrijheidstelling (CVvi), onderdeel van het ressortsparket in Arnhem, beslist of de gedetineerde v.i. krijgt en onder welke voorwaarden. Vijftien

weken voor de v.i.-datum meldt het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) dat er een zaak aan komt, waarna de reclassering, de gevangenis-directeur en het lokaal parket advies uitbrengen. Op basis daarvan besluit de advocaat-generaal (A-G).

De belangrijkste doelen van de v.i. zijn het voorkómen van recidive, de resocialisatie van de gedetineerde en het beschermen van slachtoffers en nabestaanden. De voorwaarden moeten proportioneel zijn, zegt A-G Elisabeth Julsing van het ressortsparket in Arnhem. 'Je moet ieders belang zo goed mogelijk meewegen. Het is maatwerk.' De A-G baseert zich op de adviezen, maar volgt die niet altijd op. Julsing: 'Als de onderbouwing voor een

enkelband onvoldoende is, gaan we die enkelband niet opleggen.' Ze weet als zeer ervaren OM'er goed of iets proportioneel is. 'Een voorwaarde moet een gedetineerde ondersteunen bij zijn terugkeer in de samenleving en mag niet zo beperkend zijn dat er niet mee te leven is.' Bij complexe zaken zijn meerdere mensen binnen de Centrale Voorziening betrokken bij de afweging of een voorwaarde proportioneel is.'

Ook door uitspraken van rechters wordt duidelijk wat wel en niet kan. 'De rode draad in de rechtspraak is dat er een ratio voor de voorwaarde moet zijn,' verklaart advocaat Judith Serrens. Ze verwijst naar een vonnis van de Rechtbank Arnhem die oordeelde dat er bij opname in een gesloten

inrichting geen sprake is van invrijheidstelling. Die voorwaarde mocht het OM dus niet opleggen. Inmiddels is de wetgeving verruimd en mag het wel. Julsing: 'Soms heeft iemand die klinische opname nodig.'

In de zaak tegen de zwemleraar Benno L. adviseerde de rechtbank het OM om de vrijheid van L. (die is veroordeeld voor ontucht met kinderen) niet verder te beperken dan strikt noodzakelijk is. De rechtbank noemde het verbod om openbare zwemgelegenheden te bezoeken 'te algemeen geformuleerd' en vroeg het OM andere voorwaarden te formuleren zodat L. wel kon zwemmen.

Het OM bestudeert dergelijke rechterlijke uitspraken uitgebreid. 'Wij willen het zo goed mogelijk doen voor de veroordeelde en voor de samenleving. Als een rechterlijke uitspraak ons verder kan helpen, kijken we daar uiteraard naar,' zegt Julsing. Over het vonnis van Benno L.: 'We hebben samen met de reclassering nog eens goed naar die zaak gekeken. In de v.i.-besluiten staan vrij algemene voorwaarden, waarin we niet de tijden van het bejaardenzwemmen in zes zwembaden in de buurt kunnen noemen. De reclassering sluit gedetailleerde contracten, en kan dat wel.' De voorwaarden van Benno L. zijn dan ook in die zin versoepeld. Het OM geeft de reclassering de ruimte om dergelijk gedetailleerd maatwerk te leveren. Inmiddels heeft L. een nieuwe zaak aangespannen: hij eist dat zijn enkelband wordt verwijderd.

In een andere zaak oordeelde de Rechtbank Den Haag dat voorwaarden niet zinvol zijn als de veroordeelde in een zeer beperkt beveiligde inrichting zit. Daar kwam bij dat de gevangenisdirecteur bijzondere voorwaarden niet nodig vond. Julsing relateert het belang van dit vonnis: 'Rapportages van gevangenisdirecteuren zijn van een ander niveau dan die van de

Advocaten Volkert van der G.: Stijn Franken (staand) en Mark Krul.

Advocaat Serrarens: 'Het vonnis in de zaak-Van der G. geeft je een onderhandelingspositie'

reclassering. De reclassering kijkt hoe iemand het in vrijheid gaat doen. De directeur van de inrichting beoordeelt iemands gedrag in de gevangenis, en dat is heel iets anders.'

Piepsysteem

Professor Sackers constateert dat de rechter de voorwaarden vaak kritisch bekijkt. 'In de zaak-Van der G. moest het OM aantonen dat het locatieverbod de samenleving beschermt,' betoogt Sackers. 'Het lijkt er eerder op dat Volkert tegen de samenleving beschermd moet worden dan andersom. Het gaat hier wel om het grondrecht om je vrij te bewegen. Kleinere gebiedsverboden (niet in de buurt van de broer van Pim Fortuyn komen, bijvoorbeeld) hadden het waarschijnlijk wel gered.'

Julsing gaat hier niet uitgebreid op in omdat het hoger beroep nog loopt. Wel zegt ze: 'Het wegstrepen van de locatieverboden is voor het OM reden geweest om hoger beroep in te stellen.

De locatieverboden in deze zaak zijn van belang als risicobeperkende factor.'

Judith Serrarens noemt de rol van de advocaat bij de v.i. beperkt. Het merendeel van de zaken wordt niet getoetst door een advocaat (laat staan door een rechter) en komt dus niet in de openbaarheid. 'Het OM betreft de advocatuur er niet eigener beweging bij,' zegt de advocaat. 'Het initiatief moet van de advocaat komen, een piepsysteem dus.' Julsing bevestigt dat: 'Maar we onderhandelen niet over de voorwaarden. Dat is aan het OM.' De advocaat kan wel verzoeken om wijziging van de voorwaarden en wordt ook uitgenodigd bij een waarschuwingsgesprek of een evaluatiegesprek.

Sporadisch leggen veroordeelden de voorwaarden voor aan Judith Serrarens. Een cliënt die in de cel op de wachtlijst had gestaan voor gedragstraining, was boos omdat hij tijdens de v.i. alsnog een intensieve gedragscursus moest volgen. Een gedetineerde uit de grensstreek baalde dat hij niet zonder toestemming naar het buitenland mocht. Serrarens weet niet hoe die zaken zijn afgelopen. 'Waarschijnlijk wilden ze de zaak niet op de spits drijven,' vermoedt ze.

In de toekomst, voorspelt ze, zullen gedetineerden en hun advocaten dat vaker wel doen. 'Het vonnis in de zaak-Van der G. geeft je een onderhandelingspositie tegenover het OM.'

ONDERNEMINGSRECHT
ARBEIDSRECHT

VESTIUS
a d v o c a t e n

Vestius Advocaten
Amsterdam
zoekt
échte advocaten

www.vestius.com

KB
kb-mappen.nl

de Trias dossiermap

gratis proefmap?
kb-mappen.nl
of bel 0252-241300

- 6 cm. CAPACITEIT
- 12 KLEUREN
- ELASTIEK
- ONVERSLIJTBAAR

info@kb-mappen.nl
www.kb-mappen.nl

PLIEGER & TEN WOLDE

ADVOCATEN & MEDIATORS

Ter uitbreiding van ons kantoor zijn wij op zoek naar een

ADVOCAAT MET EEN ZELFSTANDIGE STRAFRECHTPRAKTIJK
(een aanvulling met andere rechtsgebieden is bespreekbaar)

Ons kleurrijke kantoor in letterlijke, maar ook figuurlijke zin, is gevestigd in Arnhem, direct naast het Paleis van Justitie. Gelet op de samenstelling van ons kantoor zijn wij op zoek naar een mannelijke collega, die op basis van kostendeling de reeds aanwezige expertise kan komen uitbreiden.

Schriftelijke reacties voor 10 oktober 2014 richten aan:

Plieger & Ten Wolde Advocaten | Mediators

Turfstraat 1-2 Tel. 026-3702026 website: www.ptwadvocaten.nl
6811 HL Arnhem Email: info@ptwadvocaten.nl

TE HUUR

Multifunctioneel kantoorpand
midden in het centrum van Best

Op 5 minuten
van het station!

gelegen aan de Molenwei 2 - Best

- 8 Eigen parkeerplaatsen in de parkeerkelder
- Totaal 700 m², eventueel in gedeelten te huur v.a. 75 m²
- Huurperiode van jaar tot jaar mogelijk
- Uitermate geschikt voor een **advocaten-** en/of **notariskantoor**
- Inclusief entree met balie, airco, alarm etc.

Voor verdere informatie: Herman Linssen **06-53374675**
of tijdens kantooruren **040-2417464** (vragen naar Ilse)

Turn-key!

€ 299,-
per persoon per jaar

Probeer
SmartNewz
nu 4 weken
gratis!

WE HEBBEN GOED NIEUWS VOOR ARBEIDSRECHTJURISTEN

SmartNewz Arbeidsrecht

Een nieuwe benadering van juridisch nieuws

Met SmartNewz Arbeidsrecht heeft u binnen een dag al het arbeidsrechtelijke nieuws samengevat door een deskundige redactie en verrijkt met links naar bronnen en relevante artikelen op uw desktop, tablet en smartphone. Bovendien kunt u eenvoudig specifieke onderwerpen en uitspraken volgen. Kortom, alles wat u nodig heeft om altijd volledig op de hoogte te zijn van het arbeidsrechtelijke nieuws.

Waarom SmartNewz Arbeidsrecht?

- ✓ U mist niets doordat u al het arbeidsrechtelijke nieuws krijgt aangereikt (>250 bronnen)
- ✓ U kunt tijd besparen dankzij de selectie door de SmartNewz vakredactie en uw persoonlijke voorkeuren
- ✓ U bepaalt zelf of u gebruik maakt van de selectiemogelijkheden of niet
- ✓ Al het nieuws is verrijkt met links naar bronnen, relevante artikelen, wetgeving en jurisprudentie
- ✓ U kunt zeer eenvoudig uitspraken, wetten en wetsvoorstellen volgen

Meer informatie?

Neem contact op met uw huidige accountmanager of onze accountmanager telesales via telefoonnummer 0570-647023

SmartNewz { kluwer.nl/smartnewz

 Kluwer
a Wolters Kluwer business

Zo werft de
advocatuur de
beste krachten

Beroepsopleiding:
wennen aan
loeiware studie

Opleidingsexpert Simons:
'We moeten anders
denken over leren'

CARRIÈRE EN OPLEIDING

ZO HAALT U UIT BEIDE HET BESTE

úw juridische opleider

- PO cursussen op de praktijk gericht
- Leergangen voor verdere specialisatie
- VSO cursussen 'oude stijl'

Robert Stiphout

REDACTIONEEL

U mag het zeggen

Rankings; klanten zijn er gek op, dus zijn er maar weinig beroepsgroepen zonder een ranking. Een goede vergelijking scheidt per slot van rekening duidelijkheid voor de afnemer en de concurrentie. Studenten kijken naar rankings van universiteiten. Patiënten raadplegen rankings van ziekenhuizen en specialisten. Werkzoekenden speuren de lijstjes van beste werkgevers af. Zelfs sterren worden 'gerankt', al is het dan in het zeker niet serieus te nemen televisieprogramma *Ranking the Stars*.

Ook advocatenkantoren zijn terug te vinden in rankings. Chambers Europe is de bekendste en bij tijd en wijle verschijnen er lijstjes met beste advocaten. Zakenblad *Quote* bijvoorbeeld stelde zo'n ranking vast. Maar dergelijke lijstjes lijden doorgaans allemaal aan hetzelfde euvel: experts van buitenaf stellen vast hoe hoog een kantoor of advocaat eindigt en in het beste geval heeft er een rondgang langs cliënten plaatsgehad. Slechts zelden wordt advocaten zelf gevraagd wie zij binnen hun rechtsgebied hoog in het vaandel hebben. Vreemd, je mag verwachten dat advocaten beter kunnen oordelen over de kwaliteit van hun beroepsgenoten dan experts van buitenaf. Per slot van rekening houden advocaten de vorderingen en werkwijzen van hun, met een heel lelijk woord, concullega's nauwlettend in de gaten of zouden dat moeten doen.

Het *Advocatenblad* schrijft, net als in deze special, voortdurend over wie het waarom goed doen en hoe ze dat doen. Nu wil het blad de proef op de som

nemen door wel aan advocaten te vragen wie zij binnen hun rechtsgebied het hoogst hebben zitten. Op de website (www.advocatenblad.nl) vindt u de toegang tot een enquête waarin we vragen naar de naam van de advocaat die u binnen uw rechtsgebied/specialisatie het meest waardeert en waarom dit het geval is. Alles uiteraard op anonieme basis. Bovendien vragen we uit nieuwsgierigheid naar de eigenschappen die een advocaat volgens u moet bezitten om een goede advocaat te zijn.

Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om een beste advocaat uit te roepen. Het *Advocatenblad* wil, als er afdoende respondenten zijn per rechtsgebied, bepalen welke advocaten op specifieke rechtsgebieden het meest worden gewaardeerd door beroepsgenoten. Niets meer en niets minder. Vervolgens willen we u tonen hoe deze personen hun praktijk uitoefenen opdat de advocatuur er als geheel van kan leren. Dit doen we in het blad zelf en op het allereerste *Advocatenblad*-evenement van 2015: *Advocatenblad Live!* Tijdens *Advocatenblad Live!* op 22 januari 2015, dat met masterclasses, inspirerende sprekers en ervaringen delende advocaten in het teken staat van jezelf verbeteren, zullen de aanwezigen uit de door beroepsgenoten meest gewaardeerden per rechtsgebied de meest gewaardeerde advocaat in het algemeen uitroepen. Deze ranking is, kortom, anders, want wel voor u, door u en hopelijk ter lering voor de gehele beroepsgroep. Nu mag u het eens zeggen.

'Leren is beter dan opleiden'

Emeritus hoogleraar didactiek Simons pleit voor een *mindshift*.

PAG. 6

Partnerschap is passé

Jonge advocaten hebben andere doelen dan partner worden.

PAG. 10

Mijlpalen

Drie advocaten over een hoogtepunt in hun carrière.

PAG. 14

Vechten om schaars talent

De strijd om juridische talenten blijft hevig als altijd. Zowel starters als gevorderde advocaten staan in de constante belangstelling van recruiters (starters), executive searchers en headhunters (senioren en partners). Hoe werft de advocatuur? Plus: wat kost het aannemen van een nieuwe advocaat eigenlijk?

Erik Jan Bolsius

De grootste advocatenkantoren, met name in het westen, vissen allemaal naar dezelfde schaarse talenten en halen daarvoor alles uit de kast. Het lijkt een noodzakelijke investering in talent door een beroepsgroep die het van de mensen, hun intellectuele vermogens, netwerk en inzet moet hebben. Dus hebben alle grote kantoren een prachtige ‘werken bij’-website, organiseren ze *inhouse*-dagen, worden studentenverenigingen gesponsord, komen er masterclasses en dure *business courses* en staat de interne opleiding uitnodigend te blinken in de etalage.

Loyens & Loeff, De Brauw Blackstone Westbroek en Houthoff Buruma streden de laatste jaren succesvol om de prijzen bij verschillende ‘*beauty contests*’ voor favoriete werkgever of beste recruitment-inspanningen. Houthoff Buruma ontwikkelde een online game, waarin studenten in anderhalf uur aan een overname van een Nederlands familiebedrijf werken. Niet de juridische kwaliteiten

maar oplossingsgerichtheid, stressbestendigheid, sociale vaardigheden en overtuigingskracht worden daarin op de proef gesteld. Deze zogeheten *serious game* leverde hen al eens de prijs voor meest innovatieve advocatenkantoor van de Benelux op. Een bijzonder initiatief van Houthoff is de website het Grote Gesprek, waarop zij inzicht geven in de sollicitatieprocedures bij zeven grote kantoren. Ook het imago van Loyens & Loeff als werkgever ligt volgens onderzoeksbureau Blauw Research goed bij de starters. Het leverde hen in 2014 de Gouden Spreekbuis op, die gaat naar ‘de werkgever die onder haar doelgroep aantoonbaar de beste ontwikkeling heeft doorgemaakt’.

Een bekend kantoor als De Brauw Blackstone Westbroek heeft niet te klagen over belangstelling van studenten. Jaarlijks worden er 35 starters aangenomen. Recruiter Lisette de Vreeze: ‘Ondanks dat iedere student ons wel kent, blijven wij aan ons imago wer-

ken. We worden nog weleens als stijf of formeel gezien en ik kan honderd keer roepen dat dat niet klopt, maar we willen het studenten zelf laten ervaren door zo open mogelijk te zijn.’ Dus krijgen studenten een kijkje in de keuken tijdens een student-stage, *inhouse*-dag of *business course*. Voor de campagne ‘Studenten Ontdekken De Brauw’ gingen ze op pad met een camera om op kantoor vragen te stellen en filmpjes te maken, die op de ‘werken bij’-site staan. Ook kunnen studenten via een speciale site, www.brauwjeeigenbusinesscourse.nl aangeven welke inhoudelijke aspecten ze belangrijk vinden in een *business course*, wat voor sprekers ze willen zien, maar ook waar ze naartoe willen, waar er wordt gegeten en hoe lang de *business course* duurt. De Vreeze: ‘Studenten komen op de reputatie van ons kantoor af, maar zeker ook op de opleiding die wij bieden, De Brauwrij. Alle starters doen daarin zes maanden lang ervaring op met het werk als advocaat, fiscalist of

Hoe verleid je starters?

Tips van ervaren recruiters

- Spreek de taal van de doelgroep, zowel online als in het persoonlijk contact. Of maak een aparte werken bij-site voor starters. Inspiratie nodig? Kijk op www.werkenbijhouffhoff/nauta/debrauw/stibbe/cliffordchance/enzovoort.nl.
- Ga niet uit van je goede reputatie, maar blijf je imago vernieuwen.
- Schets een reëel beeld van de dagelijkse praktijk, maak het niet te mooi.
- Laat een van de partners college geven op de universiteit of een *law college*.
- Sponsor studentenverenigingen die jouw specialisme in zich hebben.
- Nodig regelmatig studenten uit op je kantoor met een voor hen interessant inhoudelijk programma, bijvoorbeeld een sollicitatietraining of vakgroelunch.
- Zorg voor een gedegen interne opleiding en vertel daarover.
- Student-stagiaires en werkstudenten blijven vaak plakken. Investeer daar flink in.
- Zorg voor een snelle en heldere sollicitatieprocedure.

notaris. Ze doen echte zaken, die via een rechtsbijstandsverzekeraar bij ons binnenkomen.'

Waar het budget om goede mensen te werven bij de grote kantoren soms oneindig lijkt, is dat voor een beginnend kantoor wel anders. Toen boutiquekantoor De Breij Evers Boon tien jaar geleden begon, hadden de oprichters weinig ervaring met het werven van nieuwe mensen. Annuschka Hartman, kantoordirecteur van het inmiddels 24 advocaten tellende ondernemingsrecht-kantoor: 'Wij hebben in de beginjaren veel samengewerkt met bureaus, vooral voor de werving van starters. Zij zien en spreken veel talentvolle studenten en kunnen op die manier je kantoor goed

Wervende impressie Houthoff Buruma.

Cost per hire

Wat kost een nieuwe advocaat?

Een oud HR-directeur van een groot kantoor heeft het eens berekend, de 'cost per hire' van een starter is ongeveer tienduizend euro. Volgens hem het dubbele van de accountancy, vanwege de dure *business courses*, *inhouse*-dagen en andere lokkertjes. Melle Tuik van Baker & McKenzie herkent dat bedrag, dat komt volgens hem in de buurt van de marktprijs van een starter. Als een *executive searcher* een zoekopdracht afrondt voor niet-starters, kost dat zo'n twintig tot dertig procent van het jaarinkomen van de medewerker die geplaatst wordt. Sylvia den Engelsen: 'Voor partners gaat dat niet op. In dat geval wordt meestal een *fixed fee* betaald.'

Voorlichting. Boven: De Brauw. Linksonder: Eversheds. Rechtsonder: Baker & McKenzie.

bij hen onder de aandacht brengen. Bij plaatsing van een kandidaat betaal je wel een *fee*, maar dat verdien je snel terug omdat deze samenwerkingen leiden tot naamsbekendheid.'

Inmiddels organiseert het kantoor eigen *inhouse*-dagen en weten kandidaten het kantoor ook zelf te vinden. De Breij Evers Boon is de laatste jaren vooral gegroeid door het werven van starters. Met succes, want de eerste twee advocaten uit eigen gelederen zijn vorige maand partner geworden, naast de drie

oprichters van het kantoor. Een derde nieuwe partner, Stein van Thiel, kwam over van Spigt en is een ervaren *litigator*. Volgens Hartman wil haar kantoor zo veel mogelijk eigen advocaat-stagiaires opleiden. 'Wij zijn ontstaan vanuit een filosofie die succesvol is gebleken. Dus willen we zo veel mogelijk mensen vanuit die filosofie opleiden. Daarnaast heerst hier een sfeer waarin veel lol wordt gemaakt. Ook dat proberen we erin te houden door zo veel mogelijk de juiste persoonlijkheden te werven. De

echte toppers liggen niet voor het oprapen, maar ik vind hoge cijfers ook niet het belangrijkste. Een gedreven karakter, je eigen verhaal hebben, passie en overtuigingskracht zeggen veel meer,' zegt Hartman.

Bij het middelgrote Eversheds zetten ze zo'n beetje dezelfde middelen in als de andere kantoren. *Inhouse*-dagen, sponsoring van studentenverenigingen, masterclasses, lunches. Om studenten op weg te helpen na hun studie, organiseert het kantoor dit jaar voor de tweede keer een masterclass onder de titel 'What's your profile', waarin hen wordt geleerd hoe ze zich kunnen ontwikke-

len door zakelijk te netwerken en zo een passende werkomgeving te kiezen. Het kantoor zelf wil zich zo ook op een eigen manier profileren.

Kantoordirecteur Hetty Fenton: 'Laagdrempelig, middelgroot, voor ondernemers, nationaal, maar dankzij het internationale netwerk ook duidelijk over de grens werkend. We moeten vooral zorgen dat we bekend zijn bij studenten. Bij doorstromers is dat makkelijker, die kennen ons wel uit verschillende werksituaties.' Het valt haar op dat de meeste kantoren zich richten op vijf tot tien procent van de studenten. 'Het is bijna een gevecht op leven en dood om die ongeveer honderd studenten. In de laag daaronder zit echter een veel grotere vijver van vaak heel actieve studenten die uitstekend voldoen aan het profiel van de moderne "trusted advisor" en waar het dus prima vissen is.' Sylvia den Engelsens, ooit oprichter van searchbureau Legal People en na te zijn uitgekocht weer zelfstandig *executive searcher*, beschrijft haar praktijk als de dorpspomp waar veel lijntjes samenkomen. 'De ene keer zoek ik in opdracht een partner, maar regelmatig gaat dat wat minder gericht. Je spreekt iemand die wil veranderen van werkomgeving, je hoort van een kantoor dat op zoek is, en brengt ze met elkaar in contact.' In de vijfentwintig jaar waarin Den Engelsens ervaren advocaten werft en bemiddelt, heeft ze de wervingsmethoden zien verbeteren. 'Dat gaat nu heel professioneel, al zitten er geen enorme verschillen tussen, men leert ook wel van elkaar. Partners snappen dat het heel belangrijk is om snel door te pakken.'

Lokkertjes

Het is geen geheim dat een partner bij een groot kantoor op de Amsterdamse Zuidas een vorstelijke winstdeling ontvangt, maar Den Engelsens hoort zelden dat 'meer geld' de motivatie is om over te stappen. Misschien omdat de verdiensten overall prima zijn, maar ook: 'Je weet welke omzet je samen met je medewerkers kunt maken, dan kun je ook bere-

kenen wat ervan overblijft voor jezelf. Die marges verschillen niet enorm bij de grote kantoren. Als je extreem veel meer wilt verdienen, moet je dus ook veel meer omzet maken.'

De 'Nieuwe uitdaging-rubriek' van *Advocatie* meldde deze zomer vaker dan gemiddeld een overstap van of naar het Amsterdamse kantoor van Baker & McKenzie. Manager Recruitment Melle Tuik heeft er dan ook drukke maanden achter de rug, al loopt een deel van de werving van partners via *executive searchers*. 'Veel kandidaten, zowel starters als doorstromers, vinden ons interessant vanwege ons internationale netwerk. Uiteindelijk zijn we het grootste advocatenkantoor ter wereld.' Tuik wil starters niet verleiden met allerlei mooie lokkertjes. 'Ik vind dat je als organisatie goed in de spiegel moet kijken. Dát beeld moet je eerlijk naar buiten brengen, met al z'n mooie en minder mooie dingen. Veel kantoren laten zien wie ze *willen* zijn, maar de realiteit is vaak anders.'

Vanuit de gedachte dat er een goed beeld van het kantoor geschetst moet worden, kiest Baker & McKenzie er ook voor om vooral het kantoor zelf te laten zien. Dus veel *inhouse-events* en minder activiteiten buiten de deur. 'Er is hier elke week wel een kantoorbezoek van een club studenten.' De studenten krijgen bij die bezoeken de kans om anoniem alle vragen te stellen die ze maar willen. 'Wat verdien je, hoe vindt je vrouw het dat je vaak laat thuis bent, hoe hard werk je?' zijn veel gestelde vragen. Tuik werkt ook met intermediairs, maar werft liever zelf. 'Het voordeel is dat ik dan veel meer marktinformatie krijg en inzicht heb in hun keuzemotieven. Steeds vaker vragen we ze eerst voor een stage van zes weken, dan weet je wederzijds veel meer van elkaar. Voor ons is een jurist met veel kennis echt niet voldoende, persoonlijke en commerciële vaardigheden zijn net zo belangrijk. Ik vat het samen in: heeft hij lef, is hij lief (wordt hem iets gegund door anderen?) en is hij nieuwsgierig?'

Geworven

Binnen via de *business course*.

Via een advertentie stuitte Kim Helwegen op de *business course* van Baker & McKenzie: *The Baker sessions*. Het kantoor kende ze al uit haar netwerk. 'Ik weet dat *business courses* van andere kantoren soms in Parijs of Londen zijn, maar ik wilde juist *down to earth* kennismaken met het kantoor en de aanstaande collega's. Dan zie je tenminste hoe het echt is. Ik heb de *business course* ervaren als intensief maar vooral inspirerend. Vervolgens heb ik twee maanden stage gelopen, waardoor ik een reëel beeld heb gekregen van de dagelijkse praktijk. Na de *course* en stage wist ik wat ik wilde, namelijk werken in de advocatuur, met mensen die het allerbeste zijn in hun vakgebied.'

Julie Gijsbers wilde graag naar De Brauw, maar besloot zich ook breder te oriënteren. 'Ik deed mee aan de *business course*, erg leuk en leerzaam. Daarna hield De Brauw het contact warm totdat ik afstudeerde. Ik had toen al stage gelopen bij Boekel De Nerée en werkte later nog als werkstudent bij Loyens & Loeff. Ik besloot ook bij meerdere kantoren te solliciteren. Bij Boekel De Nerée en Houthoff Buruma zat ik nog in de sollicitatieprocedure toen ik een aanbod kreeg van De Brauw. Die procedure ging sneller. Ik koos voor het beste kantoor en de opleiding die ik bij De Brauw kon krijgen. De Brauwering, de interne opleiding, is echt uniek.' Nu ze er een jaar werkt, kan Gijsbers zeggen dat ze door de *business course* en de gesprekken een goed beeld heeft van het kantoor. 'Elke student weet dat je een mooi plaatje krijgt voorgeschoteld. Maar je spreekt voordat je begint genoeg advocaten die er al werken, om een inschatting te kunnen maken van je werk, de sfeer en de uren die je draait.'

Robert-Jan Simons

Geboren: 15 mei 1949, Djakarta

Opleiding

1973: Doctoraal psychologie, Universiteit van Amsterdam

1981: Promotie tot doctor in de Sociale wetenschappen, Katholieke Universiteit Tilburg

Loopbaan

1973–1977: Wetenschappelijk medewerker aan de Universiteit van Amsterdam, vakgroep Ontwikkelingspsychologie

1977–1990: Wetenschappelijk medewerker en later Universitair Hoofddocent aan de Katholieke Universiteit Brabant (tegenwoordig Universiteit Tilburg), vakgroep (sectie) onderwijspsychologie

1990–2001: Hoogleraar onderwijs- en opleidingspsychologie en onderzoeksdirecteur pedagogiek en onderwijskunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen (tegenwoordig Radboud Universiteit)

2001–2014: Hoogleraar didactiek in digitale context aan de Universiteit Utrecht

2006–2010: Directeur IVLOS, Instituut Voor Lerarenopleiding, Onderwijsontwikkeling en Studievaardigheden

2010– 2014: Directeur NSO: de Academie voor Leiderschap in Onderwijs

2014–heden: Met emeritaat; eigenaar adviesbureau 'Visie op leren'

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht van de NHTV in Breda
- lid van de Raad van Toezicht van Stichting Quadraam (Arnhem e.o.)

Burgerlijke staat: Getrouwd, vijf kinderen

‘Leren is beter dan opleiden’

Het is tijd voor een andere manier van denken over leren, zeker in de advocatuur waar hiërarchische relaties een rol spelen en *e-learning* in opmars is. Emeritus hoogleraar didactiek in digitale context Robert-Jan Simons geeft advocaten praktische tips: ‘Je leert meer van iemand die één stapje verder is dan van de topexpert.’

Nathalie Gloudemans-Voogd

Beeld: Jean-Pierre Jans

‘V olstrekt belachelijk dat bij academici iemand anders bepaalt wat ze moeten leren!’ Oud-hoogleraar Robert-Jan Simons formuleert bedachtzaam, maar bij de kern van zijn betoog verheft hij zijn stem. Simons, die veertig jaar onderzoek deed naar leren, vindt dat een *mindshift* van opleiden naar leren nodig is. Wat bedoelt hij daarmee? ‘De huidige *mindset* is dat je leert als je wordt opgeleid. Iemand anders bepaalt dan wat en hoe je leert, maar academici hebben zelf minstens zoveel kennis over wat je moet leren en hoe je dat doet. We hebben het telkens over “opleiden” maar het enige wat telt is: weet je het en snap je het? Veel mensen denken nog vanuit een opleidingsperspectief: “Hoe ga ik deze informatie overdragen?” Maar het gaat er niet om dat en hoe informatie wordt overgedra-

gen, maar om de vraag welke informatie wordt geléerd en hoe.’

De woorden ‘opleiding’ en ‘opleiders’ worden nog veel gebruikt in de advocatuur. Simons vindt dat gek: ‘Door geschiedenis, gewoonte en woordgebruik ontstaat het idee dat je leert doordat iemand anders dat voor je bedenkt. Maar dat blokkeert allerlei vormen van zelfstandig leren. Hiërarchische relaties spelen daarbij echt een verderfelijke rol. Dat zien we in onderzoeken over werknemers in afhankelijkheidsrelaties, zoals coassistenten en promovendi; advocaten in opleiding vallen ook in die groep. We zien dat daar angst voor de toekomst een rol speelt bij het leren. Krijg je een goede beoordeling? Kom je er wel tussen?’

Volgens Simons is het model dat je als beginnend advocaat leert van een partner of senior medewerker achterhaald.

‘Veel te weinig wordt het middel om van elkaar te leren ingezet. Je leert meer van iemand die één stapje verder is dan van de topexpert. Moet die topper zich echt gaan bezighouden met beginnersproblemen? Dat is veel te makkelijk voor hem. Je kunt beter een clubje bij elkaar hebben van mensen die veel van elkaar leren en dan voor specifieke onderwerpen er de topexpert bij halen.’

Het beste leer je volgens Simons door een combinatie van ervaringsleren, zelfstandig leren en begeleid leren. Ervaringsleren gaat impliciet; doordat je klanten bedient, samenwerkt, een casus oplost. Deze vorm van leren is afhankelijk van toeval en van het soort situaties waarin je mag komen. ‘Bij ervaringsleren zit iets lastigs,’ zegt Simons. ‘Je leert van ervaringen, maar het systeem zorgt ervoor dat je bij veel niet aanwezig mag

zijn. Eigenlijk zou een advocaat-stagiaire voor de stageperiode zelf een curriculum moeten samenstellen, waarbij een systematiek zit in de opbouw van ervaringen. Bijvoorbeeld eerst een keer een pleidooi doen voor collega's en dan een stuk in het pleidooi van een andere advocaat verzorgen voor de rechtbank. Je leert toch het meest door het zelf te doen.'

Kleuters

In dat curriculum zou, naast ervaringsleren, een bepaald percentage moeten bestaan uit zelfstandig leren. 'Er gebeurt iets gekks bij zelfstandig leren. Kinderen kunnen dat heel goed. Kleuters hebben vaak hun eigen leerprojecten. Maar in het voortgezet onderwijs en daarna is daar weinig plek meer voor.' Die leerprojecten zouden terug moeten komen in de opleiding van advocaten, vindt Simons. 'Zorg als beginnend advocaat naast de basis voor je eigen *field of expertise*. Bepaal jouw eigen speerpunten; een project waar jij de expert op wordt. Kies daarbij een onderwerp waar je affiniteit mee hebt: een sport, een bepaald soort bedrijven. Niemand kan alles overzien; ook jouw baas niet. Niets is motiverender dan je eigen veldje ontwikkelen, daar beter in worden en beseffen dat je er meer van weet dan de rest.' Zo'n eigen *field of expertise* brengt je ook in contact met andere partijen die met het gekozen onderwerp te maken hebben. Dat is ook belangrijk voor het leren volgens Simons: 'Je moet je eigen sociale leernetwerk vormen, een beroepsmatig netwerk met mensen aan wie je kunt vragen: "Hoe zou jij dit nou oplossen?"' In dat netwerk zitten idealiter behalve Nederlandse advocaten ook advocaten uit het buitenland en aanverwante beroepsgroepen zoals rechters en wetenschappers. Intervisie binnen de beroepsgroep alleen is te smal.' Beginnende advocaten kunnen volgens Simons ook bouwen aan dit leernetwerk door betrokken te zijn bij onderwijs op de universiteit. Bovendien

'Niets is motiverender dan je eigen veldje ontwikkelen'

oefenen ze dan met iets uitleggen; als je dat goed kunt, dan snap je de materie echt. Maar ook intern zouden kantoorgenoten veel meer kunnen leren van advocaat-stagiaires dan nu het geval is. 'Advocatenkantoren nemen onder andere jonge mensen aan omdat zij vers van de opleiding komen. Zij brengen nieuwe kennis en innovatiekracht mee. Maar vervolgens gebruiken bedrijven dat niet. Partners en medewerkers zouden uit hun ivoren toren moeten komen en zich realiseren dat hun blik op de werkelijkheid er ook maar één is. Laat de jongere garde zelfstandig hun positie innemen, laat hen toepassen wat ze op de universiteit geleerd hebben, laat ze onderzoek doen, laat ze bezig zijn met innovatieve thema's. Koester dat jongere perspectief.'

Meer ervaren advocaten zouden ook van stagiaires kunnen leren hoe ze feedback kunnen geven en krijgen. 'De grootste klacht van medici in opleiding is dat ze te weinig feedback krijgen. Ze voelen zich aan hun lot overgelaten, te veel in het diepe gegooid of vinden juist dat ze nergens bij mogen zijn; klachten die je ook hoort in de advocatuur. Dan moet er een andere feedbackcultuur ontstaan: de stagiaires moeten hun begeleiders als het ware leren om feedback te geven en te krijgen. In de medische wereld heeft Lia Fluit een systeem ontwikkeld hoe artsen in opleiding veilig feedback kunnen geven aan hun praktijkbegeleiders. Vanwege de afhankelijke relaties moet je daar heel voorzichtig mee zijn. Studenten geven anoniem feedback aan hun begeleiders. Een vertegenwoordiging van de studenten gaat vervolgens het gesprek aan met de begeleider. Daarbij is ook een *supervisor* aanwezig. Beide partijen kunnen zeggen wat ze ervan vinden. Dit systeem is zo'n succes dat het in alle ziekenhuizen is overgenomen. Het maakt problemen bespreekbaar.'

Of dit systeem ook één op één overgenomen kan worden in de advocatuur weet Simons niet. 'In de advocatuur is het lastiger, want daar zijn kleinere werkverbanden dan in de medische wereld. Maar het is belangrijk dat je daar iets voor bedenkt, zeker in een afhankelijkke relatie die minimaal drie jaar duurt. En daar heb je anderen bij nodig. Feedback geven in een persoonlijke relatie gaat meestal niet goed.'

Wat vindt hij van het traditionele beeld dat je als advocaat vooral feedback krijgt via een *track changes*-versie van je stukken? 'De rode potloodversie levert geen feedback op waar een stagiaire wat mee kan. Dat geeft ook een verkeerde motivatie. We weten uit onderzoek dat negatieve feedback alleen werkt op korte termijn. Je hebt veel meer aan positieve feedback. Zeg bijvoorbeeld: "Dat vond ik een goed stukje." Dan is automatisch duidelijk dat een ander stuk niet zo goed was, maar dat hoeft er niet bij, want dat zie je wel.'

Is positieve feedback geven alleen dan genoeg? 'Lia Voerman en ik hebben gevonden dat feedback specifiek moet zijn, maar niet alleen maar positief. In de internationale literatuur heerst de opvatting dat de verhouding positief-negatief 3:1 moet zijn. Hoe meer een afhankelijkheidsrelatie een rol speelt, hoe belangrijker de positieve feedback is. Juist vanwege de angst voor de toekomst die in hiërarchische relaties speelt. Maar wat minstens zo belangrijk is: de stagiaire moet ook leren omgaan met feedback, zodat die uiteindelijk zegt: "Houd je positieve feedback maar, ik wil horen wat ik kan verbeteren."

Simons is er van overtuigd dat iedereen alles kan leren, als je maar de tijd krijgt. Het onderwijs zou daar meer rekening mee kunnen houden en ieder in zijn eigen tempo moeten laten leren, vindt hij. Welke kansen ziet Simons daarbij voor digitaal leren? 'Laat ik voorstellen dat "hét digitale leren" niet bestaat. Er zijn zoveel mogelijkheden die we nog niet geprobeerd hebben.

Puur een boek digitaliseren en dat van het scherm laten lezen werkt niet. Maar het interactieve leren en sociale leren werkt ook niet voor iedereen. Sommigen leren liever individueel en van anderen. Die voorkeuren kunnen we goed verwerken in een digitale leeromgeving.'

Simons doelt met 'voorkeuren' op de theorie van leerstijlen die hij mede heeft vormgegeven. 'Iedereen heeft een patroon van voorkeuren; je hebt niet één leerstijl. We onderscheidde er in eerste instantie vijf: oefenen, de kunst afkijken, kennis verwerven, ontdekken en participeren. Bijna iedereen heeft een voorkeur voor twee of drie stijlen. Op de andere stijlen hebben ze een allergie

'Intervisie binnen de beroepsgroep alleen is te smal'

of reageren ze neutraal. We zijn op dit moment bezig twee nieuwe leerstijlen meetbaar te maken. Deze ontdekten we in gesprekken met rechters. Zij gaven aan te leren door verbeelding. Als rechters bezig zijn met een zaak, stellen zij zich de situatie voor: wat zou er allemaal kunnen gebeuren? Daarbij maken ze ook een plannetje: "Als zij dat zeggen, dan vraag ik dit." Als ze dan zitting hebben, spelen ze dat filmpje af. Dit is trouwens ook hoe Louis van Gaal zich voorbereidt.'

Intuïtief

De tweede nieuwe leerstijl die Simons in kaart wil brengen is 'intuïtief leren'. 'We spraken zoveel mensen die zeiden: "Ik doe het gewoon en het lukt eigenlijk altijd." Het is een vorm van *trial-and-error*, maar dan zonder de willekeurigheid. Deze mensen gaan op hun gevoel af, maar hebben de back-up van hun kennis. Dit is hoe veel topprofessionals leren.'

Simons: 'Ik zie veel in het digitaliseren van tussentijdse toetsen. Laat studenten zichzelf voortdurend online toetsen afnemen. Daarmee kunnen ze vormgeven aan zelfstandig leren. Zo krijgen ze ook direct feedback: als je fouten maakt in de toetsen dan moet je daar dus verder aan werken. Toetsen worden dan gebruikt om te leren; niet om beoordeeld te worden. De flexibiliteit bij digitaal leren is ook prettig. Ik denk ook aan onderlinge feedback via de computer. Opdrachten die stagiaires maken komen in de elektronische leeromgeving. Je *peers* kunnen dan je stuk beoordelen en jij wordt ook beoordeeld op de feedback die je zelf geeft. Aan de feedback die iemand geeft kun je heel goed zien of hij of zij het snapt. Iets proberen uit te leggen is ook een vorm van leren; daar zouden we veel meer mee kunnen doen.'

Instructie kan volgens Simons thuis plaatsvinden met video's. In de klas is dan meer ruimte voor interactie. 'Kijk maar eens naar de mooie, heldere filmpjes van de Khan Academy, een non-profitorganisatie die onderwijs wil verbeteren door gratis scholing overal te verstrekken. Dat is een prachtig voorbeeld van hoe je digitaal leren kunt inzetten. De eerste kennismaking thuis, via video. Bijeenkomsten daarna worden dan ook zinvoller: er is meer ruimte voor interactie en er is minder uitleg nodig. Na zo'n eerste voorbereiding is er ook meer behoefte aan uitwisseling met een expert. Die komt dan ook veel meer in zijn kracht en zo is meer kennis te delen.' Als professional krijg je volgens Simons bepaalde macht en vrijheid, maar daar horen ook plichten bij, zoals onderwijzen. 'Een goede professional onderhoudt daarnaast contacten met de wetenschap. Doe ook onderzoek naar je eigen werk; houd systematisch bij wat voor een klanten je hebt en wat je voor ze gedaan hebt,' adviseert Simons. 'Daar kun je van leren. *The real professional is a learning professional.*'

Wie wil er nog partner worden?

Ooit wilden zowat alle advocaten wel partner worden. Tegenwoordig hebben ze andere ambities: de *work-life balance* moet in orde zijn, er moet ruimte zijn voor zingeving en zelfontwikkeling. Maar kantoren kunnen niet zonder nieuwe, goede partners. Hoe kunnen ze de partnerinstroom veiligstellen?

Michel Knapen

Drie. Dat was het aantal handen dat Ernst van Win (De Clercq Advocaten, Leiden/Den Haag) telde toen hij in mei 2014 een veertigtal jonge advocaten vroeg wie er in de toekomst partner zou willen worden. Elk jaar geeft Van Win een cursus onderhandelings technieken voor de Haagse Jonge Balie, en praat met de aanwezige advocaten over loopbaanontwikkeling. ‘Steevast vraag ik: wie heeft de ambitie om partner te worden? Tot 2010 waren dat er altijd veel. In 2013 was dat al fors minder en in 2014 welgeteld drie van de veertig cursisten.’ Die wilden partner worden op het kantoor waar ze nu werken, zes anderen hadden het plan een eigen kantoor op te zetten. De rest toonde geen interesse in een vennootschap.

Het partnerschap, ooit de kroon op het werk van menig advocaat, lijkt aan inflatie onderhevig. Stagiaires worden nog medewerker, medewerkers worden nog senior, maar de laatste stap – senioren die partner worden – komt steeds minder voor. ‘Het ouderwetse model dat je bij een kantoor begint en er nooit meer weggaat, is achterhaald,’ vat Van Win de huidige ontwikkeling samen.

Hans Voorhoeve, *recruiter* en loopbaanadviseur bij Equrius, herkent die tendens. ‘Maatschapstrajecten zijn niet altijd even transparant. Je moet hard buffelen, een eigen praktijk opbouwen, een businessplan schrijven en uiteindelijk wordt het een politiek spel op maatschapsniveau. De ene partner ziet je wel zitten, de andere minder. Na veel inspanningen is het nog steeds onduidelijk of de rook wit of zwart is. Wil je dat wel?’

Velen niet, blijkt op de werkvloer. ‘Het is voor advocaten die vijf, zes jaar in dienst zijn niet meer vanzelfsprekend dat ze doorgroeien naar het partnerschap,’ weet Petra Kiphardt, manager P&O bij Dirkzwager. ‘Voorheen was dat de enige finale stap die je kon zetten, nu niet meer. Sommigen laten nadruk-

kelijk weten geen vennoot te willen worden, anderen kiezen voor een ander pad: senior medewerker, teamleider of counsel.’

Gouden kettingen

Volgens Voorhoeve heeft die terughoudendheid een financiële oorzaak. Hij stelt dat jonge advocaten liever voor zichzelf beginnen dan ‘drie tot vijf ton’ betalen voor toetreding tot de maatschap van een middelgroot kantoor. ‘Ze zijn voorzichtiger omdat ze ook wel zien dat omzetten en winsten van kantoren onder druk staan. En dus zijn ze veel minder geneigd om zo’n som ineen op tafel te leggen. Het duurt

*Loopbaanadviseur
Voorhoeve:*

**‘Jonge advocaten
zien ook wel dat
omzetten onder
druk staan’**

jaren voordat je dat bedrag eruit hebt en dat in tijden waarin grote delen van de teruglopende inkomsten worden gebruikt voor investeringen in ICT. Die advocaten beschouwen het partnership niet meer als de kers op de taart en vragen zich af: waarvoor betaal ik precies? En wat krijg ik daarvoor terug?’

Vroeger, herinnert Voorhoeve zich, werd het maatschapscontract bijna ongezien getekend, tegenwoordig wordt een grondige analyse van de pro’s en de contra’s gemaakt. En omdat de belangstelling voor het ondernemerschap groeit, hebben advocaten vaak meer interesse om een eigen kantoor te starten. ‘Je zit dan niet meer met gouden kettingen aan je kantoor vast,’ zegt

Voorhoeve. Hoewel De Clercq Advocaten daar nog geen last van zegt te hebben, deelt Van Win die visie: ‘De afgelopen jaren was er de nodige stress bij kantoren. Jonge advocaten denken dan: is het wel zo leuk om partner te zijn en dat allemaal te moeten doormaken? Dan worden ze wat terughoudend.’

Het geld is één factor, Voorhoeve wijst ook op andere aspecten: aan partners worden steeds hogere eisen gesteld. Ze moeten een goed jurist zijn, commercieel succesvol zijn in een markt die steeds competitiever wordt en medewerkers kunnen opleiden. ‘Managen, binden en boeien, dat is het motto. Dat is nogal wat.’ Volgens hem doen kantoren te weinig aan verwachtingenmanagement. ‘Ze denken dat de betreffende advocaat een gat in de lucht springt als hij tot de maatschap mag toetreden, en zijn dan verbaasd als dit niet zo is.’

Het partnerschap kost gewoon veel meer tijd dan een baan als advocaat, vult Maarten de Haas aan. En dan komt de gedroomde *work-life balance* in het gedrang. ‘Bij vrouwen speelt dat iets meer dan bij mannen, en nu er steeds meer vrouwen in de advocatuur werken, wordt dat probleem meer voelbaar.’ De Haas, consultant bij adviesbureau RaymakersvdBruggen en kenner van de advocatuur, merkt dat in de dagelijkse praktijk. ‘Rond hun zesde jaar verlaten advocaten vrijwillig het kantoor, net voordat ze normaal gesproken serieus aan het partnertraject gaan denken of er aan beginnen. Vooral voor de grote kantoren is dat een probleem, want die zien de bijna automatische instroom naar de maatschap langzaam opdrogen.’

Ook De Haas denkt dat de financiën een rol spelen bij carrièrestappen die advocaten maken. Volgens hem vragen middelgrote kantoren soms een inleg van een ton, maar dat krijgen ze terug zodra ze het kantoor als partner weer verlaten. ‘Dat bedrag is te overzien. Maar als jonge advocaten niet gewend

zijn ondernemend te denken of risico's te nemen, zien ze dat wel als een drempel.' Toch wil hij de financiële belemmeringen niet overschatten. 'In negentig procent van de gevallen is er sprake van een ingroeieregeling, waarbij je partnerinkomen wat laag begint en elk jaar stijgt. Dat kost je geen *out of pocket*-geld en zal dus geen belemmering vormen om partner te worden.' Ook Ernst van Win denkt niet dat het financiële aspect een grote rol speelt bij de keuze om geen partner te willen worden. 'Het is door de recessie wat magerder geworden. Maar advocaten met ambitie zien dat na regen weer zonneschijn komt.' Lidia Schwab, partner bij Law4ce, een netwerkorganisatie voor juristen, wijst op de gewijzigde ambities van advocaten, die meer op het vlak van ontwikkeling en waardering liggen en minder op zekerheid. 'Ik constateer dat advocaten nog best partner willen worden, maar dat ze andere drijfveren hebben. Ze willen het niet meer op de traditionele manier. Ze stellen tegenwoordig nieuwe vragen: wat voegt het kantoor toe aan mijn eigen ontwikkeling? Ervaar ik dat ik een bijdrage lever en kan ik meedelen over de koers van het kantoor? Dat is relevanter dan: hoe word ik partner?'

Ook vermoedt Schwab dat advocaten te weinig voorbeeldrollen zien. 'Advocaat-stagiaires zeggen geen partner te willen worden omdat ze het gevoel hebben iets van zichzelf te moeten inleveren en daar moeten ze dan ook nog flink voor betalen. Dan wordt de drempel wel erg hoog.'

Dat advocaten de stap naar het partnerschap minder automatisch nemen, ligt aan twee kanten. Schwab wijst erop dat de advocaat niet altijd proactief is waar het netwerken en langetermijnontwikkeling betreft. Stagiaires en medewerkers zijn vooral gericht op uren en omzet maken. 'De kern van de partner is dat hij zijn eigen broek moet ophouden, maar ook die van anderen. Het aanleren van die kwaliteiten moet je als kantoor tijdig organiseren. Dit

vraagt potentieel zien en durven te benoemen, advocaten opleiden tot advocaten die zelfstandig een rendabele praktijk kunnen draaien en hen de tijd geven om een solide eigen netwerk op te bouwen.' Opvolgingsplanning noemt Schwab het 'ondergeschoven kindje' in veel kantoren.

Toekomstplannen

Aan het gebrek aan opvolgingsplanning ligt een generatieverschil ten grondslag. Lidia Schwab constateert een gat tussen de huidige lichte advocaten en de babyboomers aan de top. Ze ziet nog te vaak de patroon-gezelverhouding – 'iets waar jonge advocaten geen genoeg mee nemen'. Dat ziet Ernst van Win

Consultant De Haas: 'Te veel "zesjes" worden daarmee partner'

ook: 'Bij sommige kantoren blijft de oude maatschap te lang zitten. Ze moeten zorgen voor tijdige vernieuwing en verjonging, en gelukkig doen de meeste dat ook.'

Dat is het goede nieuws: kantoren gaan zelf de tendens langzaam inzien en beginnen zich ertegen te wapenen. Zo is Dirkzwager gestart met een management development programma. P&O-manager Petra Kiphardt: 'Daarmee krijgen we een beter beeld van de wensen, ambities en toekomstplannen van onze advocaten. We zien dat zij veel diverser zijn geworden. Vroeger werd je advocaat als je uit een advocatengeslacht kwam en dan was je pad naar het partnerschap geplaveid. Nu zien we grotere verschillen in leeftijd en sociale herkomst. De een wil fulltime werken, de ander parttime. De nieuwe generatie advocaten heeft verschillende ideeën over de inrichting van hun werkzame

leven. Daar moet je als kantoor iets mee.'

Ook Maarten de Haas ziet dat middelgrote kantoren inmiddels 'veel pogingen' ondernemen om advocaten klaar te stomen voor het partnerschap. 'Maar hun normen worden eerder te soepel dan te streng. Te veel "zesjes" worden daarmee partner, met alle problemen van dien als ze eenmaal op die stoel zitten.'

Het aantal handen dat Ernst van Win telde tijdens zijn cursus, zal dan ook een serieuzer signaal moeten zijn voor advocatenkantoren. 'We hebben te maken met een andere generatie. Jongelui die soms niet eens een auto willen, die plezier in hun werk willen hebben en de mogelijkheid om te ontwikkelen en veranderen.' Daarop moeten kantoren anticiperen. Zo niet, dan krijgt consultant Maarten de Haas gelijk: steeds meer kantoren krijgen een probleem met een goede partnerinstroom. Loopbaanadviseur Hans Voorhoeve kent zelfs een kantoor ('ik zal de naam niet noemen') dat de deuren heeft moeten sluiten omdat er geen geschikte opvolgers uit de eigen gelederen konden worden gevonden, waardoor een deel van de financiële instroom werd gemist. 'Als deze ontwikkeling doorzet, kan dat leiden tot opheffing van meer kantoren. Geen toetreders betekent geen nieuwe bijdragen aan de maatschapspot – hoe worden dan de uittrekkers betaald?'

Zo moeilijk kan het toch niet zijn, lijkt Lidia Schwab te zeggen. 'De nieuwe generatie wil gewoon leuk en uitdagend werk in een omgeving, waar ze toegevoegde waarde ervaren en kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kantoor. De uitkomst kan een partnerschap zijn, maar is geen doel op zich. Leid mensen gericht op tot partner. Neem ze mee naar klanten, laat ze meedenken met de partners, en waardeer de nieuwe inzichten en kwaliteiten die ze meebrengen. Investeer in eigen kweek en maak het aantrekkelijk om partner te worden.'

Leergang Executele

NOVEX is een vereniging voor executeurs. De professionele executeurs kunnen hun kennis en kunde verder ontwikkelen door het volgen van een tweedaagse intensieve cursus: de leergang executele. De theorie en praktijk worden onder andere aan de hand van casus en stellingen behandeld.

Na het volgen van de leergang staat het lidmaatschap van NOVEX open. Leden krijgen onder meer diverse verdiepingscursussen aangeboden. Daarnaast is NOVEX als belangenbehartiger in gesprek met diverse partijen om de positie van de executeur te verbeteren.

NOVEX is een multi-disciplinaire vereniging met bestuursleden en leden uit verschillende beroepsgroepen. De beroepsgroepen werken binnen NOVEX samen om de executeur te professionaliseren. (zie ook www.novex-executeur.nl)

Een lid van NOVEX kan zich aanmelden voor certificering door de Stichting Certificering Executeurs (SCE). De vereisten voor certificering en de gecertificeerde executeurs kunt u vinden op: www.sce-executeurs.nl.

Kosten voor de leergang: € 1.750,-

(exclusief btw, inclusief lunches, diner, overnachting, borrel en cursusmateriaal). 13 PE-punten zijn aangevraagd bij KNB, EPN en RB.

Data/tijden leergang executele:

13 november 2014 van 9.30 uur tot 20.00 uur, overnachting. 14 november 2014 van 9.00 tot 17.00 uur met een afsluitende borrel.

Locatie:

Hotel Bergse Bossen te Driebergen

Voorwaarde:

Deelnemers dienen een goede kennis van het erfrecht te hebben.

Diegenen die niet over voldoende kennis beschikken, moeten de cursusdag erfrecht / executele op 31 oktober 2014 volgen.

Aanmelding

U kunt zich aanmelden via de website van NOVEX: www.novex-executeur.nl

Voor vragen of informatie

Mevrouw mr. A. Rookmaker
info@novex-executeur.nl of 020-3882928

Docenten

De heer O.A. Balkenende

De heer mr. J.D.H. van Ewijk

Mevrouw mr. P.G. Knoppers

Mevrouw prof. mr. T.J. Mellema-Kranenburg

Mevrouw mr. J. Nijenhuis-Wildervanck

De heer prof. dr. B.M.E.M. Schols

De heer prof. dr. J.P.M. Stubbé

Mijlpalen

Drie advocaten over een belangrijke dag in hun carrière. Drie hoogtijdagen gereconstrueerd. Hoe beleefden zij de mijlpaal? Liesbeth Zegveld ontvangt de Dekenprijs, Joost Fanoy wordt partner en Carolien Noorduyn begon een eigen kantoor.

Henriëtte van Wermeskerken

Liesbeth Zegveld is gespecialiseerd in mensenrechtensdingen. Hoogtepunt van haar carrière tot nu toe is de uitspraak van de Hoge Raad vorig jaar in de Srebrenica-zaak, waaraan Zegveld elf jaar werkte. De Nederlandse staat is aansprakelijk voor de dood van de vader, man en broer van de familie Mustafić en Hasan Nuhanović in 1995. Op 20 maart dit jaar ontving zij de Amsterdamse Dekenprijs. ‘U baant zich door onontgonnen rechtsgebieden en complexe juridische barrières,’ zei deken Pieter van Regteren Altena.

‘De ochtend van de prijsuitreiking kwam ik net terug van een tiendaagse reis door Indonesië. Ik landde om tien uur op Schiphol. Vorige zomer kondigde de regering aan dat Indonesische

**‘Aan erkenning
ontleen
ik energie en
inspiratie’**

**Liesbeth Zegveld ontving
de Amsterdamse Dekenprijs.**

vrouwen wier echtgenoten tussen 1945 en 1949 door Nederlandse militairen waren geëxecuteerd schadevergoeding konden krijgen. Een algemene regeling voor vergelijkbare gevallen als Rawagede en Zuid-Sulawesi. Dat lijkt heel mooi. Maar uit de manier waarop

de overheid nu te werk gaat, blijkt bepaald niet van een wil om deze mensen hun schade te vergoeden. Bureaucratische rompslomp. Vertraging. Van de zeventien weduwen die zich hebben aangemeld heeft er maar één schadevergoeding ontvangen. Veertien claims zijn afgewezen en twee vrouwen zijn overleden. De claim vererft niet. Wat een teleurstelling. Die vrouwen zijn diep in de tachtig, negentig. De politieke acties zijn bijna een mensenleven geleden. Het was goed om weer eens in Indonesië te zijn en met de weduwen te spreken. Het maakt het gemakkelijker de volgende zitting voor te bereiden.

Toen ik hier geland was, wilde ik eigenlijk mijn dochters van zeven en van tien zien, tussen de middag. Die had ik die tien dagen erg gemist.

Maar dat wilden zij niet, omdat ze daarna niet meer naar school zouden willen. Zij hadden mij ook zo gemist. Dus zij zijn op school gebleven en ik ben een halfuurtje gaan hardlopen. Dat doe ik graag, het maakt mijn hoofd leeg. Vervolgens ben ik naar de Ordevergadering gegaan. Ik was blij met die prijs. Aan de erkenning door vakgenoten voor wat ik doe ontleen ik energie en inspiratie. Ik voel mij gesterkt om voort te gaan op mijn pad, al is dat niet altijd makkelijk. Ik ben een gedreven mens. Waar dat vandaan komt? Ik vraag mij eerder af hoe mensen níét gedreven kunnen zijn. Maar er zijn momenten waarop je je afvraagt waar je mee bezig bent. Ik heb er twee gehad, allebei gek genoeg in de Srebrenica-zaak, die toch succesvol is geëindigd. Na de einduitspraak hoop-

ten mijn cliënten en ik dat de zaak snel en in goed overleg afgesloten zou worden. Maar na maanden stilte moesten wij in april uit de media vernemen dat de regering de nabestaanden ieder twintigduizend euro schadevergoeding wil betalen. Geen overleg, niet eens een rechtstreeks bericht. Slikken of stikken. Heel pijnlijk. In de afgelopen twaalf jaar heeft de overheid steevast de feiten ontkend en gezegd dat de slachtoffers de compound vrijwillig hebben verlaten, dat zij vrijwillig hun moordenaars tegemoet zijn gelopen. Maar zij hebben op hun knieën gesmeekt te mogen blijven. Dat staat vast. De overheid heeft evident onwaarheid verkondigd. Een liegende overheid beschadigt mensen.

In vijf minuten heb ik een brief geschreven aan de ministers Timmer-

mans, Hennis-Plasschaert en Rutte. De tekst vloog mijn pen uit. Mijn cliënten, overigens goed opgeleide mensen met een hoge morele standaard, waren ieder het vertrouwen in een rechtvaardige overheid kwijt. Inmiddels hebben we een gesprek gehad op het ministerie van Defensie. Een goed gesprek van twee uur. De eerste vraag van mijn cliënt Nuhanović aan de minister was: “Mag ik, na de uitspraken van het hof en de Hoge Raad, eens horen hoe u nu denkt dat het daar gegaan is?” De overheid zou publiekelijk moeten erkennen wat er echt gebeurd is. We zijn nu in gesprek. Wie weet gaan we het hier over hebben. Het gaat niet alleen om het geld, maar vooral om de erkenning van de waarheid. Mijn cliënten zijn oplossingsgericht. De overheid zou dat ook moeten zijn.

Mijn andere moment van vertwijfeling was toen rechter Punt, die de hele Srebrenica-zaak in eerste aanleg had behandeld, inclusief lastige getuigenverhoren en een comparitie, ineens gedeeltelijk met pensioen ging en met de zaak stopte. Na drie jaar, vlak voor de pleidooien. Het zag er naar uit dat hij de vordering zou gaan toewijzen. Ik was niet de enige die dat zo zag. Ik kan niets hard maken, maar ik heb mijn vraagtekens bij die gang van zaken.

Na de prijsuitreiking ben ik nog gezellig blijven borrelen. Ik zat toen in zo'n *flow* dat ik mijn moeheid niet meer voelde. Meestal ga ik vroeg naar bed. Eerst met het gezin eten, dat doe ik graag. 's Avonds werk ik niet. 's Ochtends des te meer. Ik ben vroeg wakker en heb dan veel energie. Dan spring ik op de fiets naar kantoor, waar ik vaak voor zeven uur al ben.' >>

Foto: Sjoerd van der Hucht

Joost Fanoy is specialist in het mededingings- en aanbestedingsrecht. Op 1 juli van dit jaar werd hij partner bij BarentsKrans. ‘Op donderdag 12 juni werd ik gebeld door de managing partner van kantoor met heugelijk nieuws. De partnersvergadering had zojuist ingestemd met mijn toetreding. Ik stond op dat moment in Wenen te wachten op een taxi naar de openingsreceptie van de AIJA, de Association Internationale des Jeunes Avocats, een internationale vereniging van advocaten onder de 45. De dag erna zat ik namelijk in een panel bij een seminar over invallen van mededingingsautoriteiten. Van

‘Je moet het natuurlijk wel waarmaken’

Joost Fanoy werd partner bij BarentsKrans.

AIJA ben ik al langere tijd lid. Het is een mooie combinatie van sociaal, inhoud en netwerken. Ik ken daar nogal wat mensen en heb die avond met leden van de mededingingsrechtcommissie de champagne opengetrokken. Dit heb ik de dag erna thuis nog eens overge-

daan tijdens de wedstrijd Nederland-Spanje. Die champagne was dus dubbel toepasselijk. Op kantoor heb ik het op maandag met de afdeling gevierd. Inhoudelijk verandert er eigenlijk niet zoveel. Ik was immers al verantwoordelijk voor mijn eigen zaken. Ik krijg nu meer managementtaken en ik schuif aan bij de partnerlunches. En ik kreeg natuurlijk veel felicitaties. Ik heb erg veel leuke reacties gekregen van kantoorgenoten, oud-collega’s, relaties en cliënten.

In 2012 ben ik bij BarentsKrans begonnen. Men zocht een opvolger voor Pierre Bos, die met pensioen zou gaan. Ik heb hiervoor twee jaar bij Straatman Koster gewerkt. Dat is een nichekantoor op vastgoed- en aanbestedingsrecht. Er wordt kwalitatief hoogwaardig werk geleverd door een leuke groep mensen. Ik heb daar een geweldige tijd gehad. Het was hard werken, maar er werd ook veel gelachen. Ik houd van procederen en dat kwam goed uit, want we hadden soms elke dag een kort geding. Wat dat betreft is het aanbestedingsrecht *lawyer’s paradise* gezien de vele zittingen. Dit komt doordat de inschrijvers aan wie de aanbesteding niet wordt gegund daartegen alleen in kort geding kunnen klagen. Meestal sta ik inschrijvers bij, maar ook aanbestedende diensten. Wat aanbestedingsrecht betreft zat ik bij Straatman Koster op rozen, maar gevoelsmatig wist ik dat ik de mededingingspraktijk daar uiteindelijk vaarwel moest zeggen. Die was daar moeilijk uit te bouwen, omdat het voornamelijk een vastgoedkantoor is. En mijn hart ligt toch ook bij het mededingingsrecht. Om dat te blijven doen, moest ik naar een meer ondernemingsrechtelijk kantoor waar bijvoorbeeld ook een fusie- en

overnamepraktijk is. Een deel van het mededingingsrechtelijke werk houdt verband met het melden van fusies en overnames bij de mededingingsrecht-
autoriteiten zoals de ACM, de Europese
Commissie en mededingingsautoriteiten
in andere landen.

BarentsKrans benaderde mij op het juiste moment. Er moest een bestaande mededingingspraktijk worden overgenomen en uitgebreid en voor mij was de kartelschadepraktijk een nieuwe uitdaging. BarentsKrans is echt een pionier op dit terrein. Als een kartel wordt beboet, kan de schade die is geleden naar aanleiding van het kartel verhaald worden op de karteldeelnemers. Wij treden nu bijvoorbeeld op tegen meerdere luchtvaartmaatschappijen vanwege betrokkenheid bij het luchtvrachtkartel. In mijn werk is nu de verhouding mededingingsrecht en aanbestedingsrecht dus ook beter in balans. Dat ik hier binnen afzienbare tijd partner zou worden lag in de lijn der verwachtingen, maar je moet het natuurlijk wel waarmaken. Uiteindelijk tellen je omzet en je *leverage*. Ik denk nog vaak met plezier terug aan mijn tijd bij Straatman Koster, maar ook aan mijn tijd bij NautaDutilh, waar ik tien jaar geleden als advocaat begonnen ben en heb gewerkt tot 2010. Met beide kantoren heb ik nog steeds goed contact en spreek ik nog steeds mensen. Ook cliënten uit die tijd spreek ik nog steeds of ik werk nog steeds voor ze.

Voordat ik rechten studeerde in Utrecht heb ik een jaar geschiedenis gedaan. Ik was altijd al geïnteresseerd in internationale betrekkingen en militaire geschiedenis. Ik had thuis een hele wapenverzameling. Nog steeds heb ik die interesse. Ik lees graag over de Eerste en Tweede Wereldoorlog, de Vietnam-

Foto: Sjoerd van der Hucht

oorlog, maar ook over de Griekse en Romeinse oorlogen. Toch was die studie het niet voor mij. Ik wilde eigenlijk diplomaat worden en daarvoor is zowel geschiedenis als rechten een goede basis. Vandaar dat mijn keuze daarna op rechten viel. Na studentstages bij NautaDutilh en de NMa leek het mij goed om hoe dan ook als advocaat te beginnen en vervolgens wilde ik niet anders meer. Het is een fantastisch beroep. Het strategisch denken, het pleiten, het commercieel meedenken met een bedrijf en toch ook de individuele vrijheid, daar geniet ik van. Thuis gaat om halfzeven de wekker. Wij hebben twee jonge kinderen en ik woon in Utrecht. We moeten allebei aan de slag 's ochtends. Mijn vrouw heeft ook een carrière. Zij werkt bij een groot consultancybedrijf. Zeker sinds de kinderen er zijn, is het dus wel noodzakelijk dat we goed plannen samen. Maar dat is enigszins een cliché.

‘Zelfstandig zijn is geweldig’

Carolien Noorduyn
begon met twee collega's
een eigen kantoor.

Carolien Noorduyn werd advocaat in 2003, nadat zij bij de universiteit en bij de Hoge Raad had gewerkt. Op 1 juni begon zij met twee collega's een eigen kantoor: Noorduyn Vermeij Van Straalen Advocaten. ‘De dag van de start van ons nieuwe kantoor, 1 juni, viel op een zondag. Wij zijn toen met onze partners gaan lunchen in een sterrenrestaurant. Het werd een lunch van één tot halfzes, met champagne erbij. Voor de anderen dan. Mijn jongste kind was toen drie maanden oud en ik gaf nog borstvoeding.

Het pand waar ons kantoor zit huurden we al sinds 1 mei en dat was inmiddels redelijk op orde. Op zaterdag 31 mei heb ik met de aanhanger van mijn schoonvader alle dossiers hier naartoe verhuisd. Mijn man hielp mij en mijn schoonvader paste op de kinderen. Het was een hectische tijd. Ik had zwangerschapsverlof tot 15 mei. De laatste weken daarvan heb ik gebruikt om aan de inrichting van ons nieuwe kantoor te werken. Op maandag 2 juni konden we zó aan de slag. Computers, telefoons: alles deed het. Het liep eigenlijk meteen heel vloeiend.

Vanaf dat ik een meisje van twaalf was, wilde ik advocaat worden. Er was toen een televisieserie met een advocaat in de hoofdrol. Prachtig vond ik dat, *glamorous*, reuze-interessant. Niet echt goede redenen om voor het vak te kiezen, maar ik was vastbesloten en ben dat altijd gebleven. Toen ik begon aan de rechtenstudie voelde dat als thuiskomen. Ik ben zowel straf- als privaatrechtelijk afgestudeerd. Privaatrecht vind ik ook mooi, maar wat je er in de praktijk mee doet, spreekt mij minder aan. Het gaat altijd over geld. In het strafrecht gaat het om andere, wezenlijker zaken. Na mijn studentenstage bij het toenmalige Wladimiroff en Spong wist ik dat ik op een kantoor van dat niveau het vak wilde leren. Maar dat kantoor ging toen net uit elkaar. Er waren weinig vacatures in de advocatuur. Na een master in criminologie in Cambridge ben ik toen gaan werken als docent privaatrecht en algemene rechtswetenschappen. Na een jaar kon ik op het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad beginnen. Ik ben blij dat ik daar ervaring heb kunnen opdoen. Ik heb veel geleerd, onder meer over de cassatietechniek, en inspirerende mensen ontmoet. Maar het was mij te statisch. Je zit achter je bureau te werken en de telefoon gaat nooit. De dynamiek van de advocatuur bleef mij trekken. Na twee jaar ben ik vertrokken. In 2003 begon ik bij Sjöcrona van Stigt advocaten in Den Haag.

‘Vanaf dat ik een meisje van twaalf was, wilde ik advocaat worden’

Toen ik Jan Sjöcrona eens in actie zag, begreep ik dat ik veel van hem zou kunnen leren. Zo is het ook gegaan. Vanaf het begin heb ik aan mooie zaken mogen werken. Fraudezaken, zoals de bouwzaak – die uiteindelijk geen bouwfraude bleek –, de Ahold-zaak, de First Curaçao International Bank-zaak, maar ook commune zaken: moord, doodslag, diefstal. Toen ik twee jaar bezig was deed ik de Zoetermeerse gezinsmoord. Een man doodde zijn echtgenote en twee dochtertjes toen zijn Oost-Europese vriendin op bezoek zou komen. In de elf jaar dat ik bij het kantoor heb gewerkt, heb ik alle facetten van het strafrecht leren kennen en ik ben goed begeleid, vooral door Jan Sjöcrona zelf. Ik kijk met veel plezier op die periode terug.’

Sparren

‘Langzamerhand werd het tijd voor een nieuwe stap. We hebben gesproken over toetreding tot de maatschap, maar daar zijn we niet uit gekomen. De wens

om voor mijzelf te beginnen sluimerde al langer. Toen Idriss van Straalen mij benaderde was ik enthousiast. Het klinkt misschien arrogant, maar ik wil op hoog niveau blijven werken. Met mensen die het vak net als ik serieus nemen, die bijblijven op het vakgebied, en met wie ik goed kan sparren en overleggen. Die heb ik gevonden in mijn twee maten. We bieden een hoge kwaliteit rechtsbijstand, maar wel tegen een scherpe prijs. Dat kan omdat we onze kosten laag houden. Wij doen ook toevoegingen. Met een eigen kantoor loop je risico, maar je kunt alles wel precies doen zoals je wilt en zoals je denkt dat het goed is. Ik doe fraudezaken, commune zaken en medisch strafrecht. Je moet ook met je poten in de modder blijven staan, dat houdt je scherp. Ik vind het geweldig om zelfstandig te zijn. Natuurlijk is het druk. Een sociaal leven schiet er op dit moment helemaal bij in. Mijn man is ook advocaat, onze kinderen zijn heel jong, we werken allebei vier om vijf dagen. Ik probeer om negen uur op kantoor te zijn. We lunchen met kantoor om halféén in de bibliotheek. ‘s Avonds proberen mijn man en ik te eten met de kinderen en later gaan we vaak weer aan het werk. Ik ben een strafrechtadvocaat in hart en nieren. Niets mooier dan onrecht bestrijden. Ik krijg heel veel energie van mijn werk.’

«

advertentie

ADVOCATENKANTOOR *de Varne*

Advocatenkantoor de Varne is gevestigd in een ruim pand in de mooie stad Alkmaar, slechts een half uur reizen van Amsterdam. Wij zoeken:

een advocaat,

liefst gespecialiseerd in familierecht of sociaal zekerheidsrecht, op basis van kostendeling. De kosten zijn relatief laag.

Brieven per mail aan: mentink@varneadvocaten.nl of bel eerst met mr. Lydia Mentink, telefoon 072 515 47 17.

Wij zoeken voor onze vestiging in Tilburg een:
Advocaat-Medewerker personen en familierecht
 (met voltooide basisopleiding)

met aantoonbare ervaring op dit rechtsgebied, goede communicatieve vaardigheden en een commerciële instelling. Het meenemen van een eigen praktijk of het mede leiding en richting willen geven aan de sectie familierecht is een pre. Voor meer info zie onze advertentie op LinkedIn.

Uw schriftelijke reactie graag per e-mail naar:
 Mr I.A. van Rooij
 vanrooij@vrp-advocaten.nl
 www.vrp-advocaten.nl

DE BRAUW BLACKSTONE WESTBROEK

De Brauw Blackstone Westbroek is per direct op zoek naar een

Professional Support Lawyer (PSL)
 voor haar praktijkgroep **Arbeidsrecht** (0,5 fte).

Als PSL fungeer je als vraagbaak voor de praktijkgroep. Je structureert en beheert de interne know how, waaronder diverse modellen en memo's. Je ondersteunt daarnaast de advocaten in hun marketingtaken zoals het opstellen van externe nieuwsbrieven, legal alerts en presentaties.

Kijk voor meer informatie en het sollicitatieformulier op www.werkenbijdebrauw.nl.

immix advocaten

TEAM VAN SPECIALISTEN

immix advocaten is een jong advocatenkantoor in Midden-Nederland met veel ervaring. Wij hebben plek voor een:

advocaat-medewerker

voor met name ondernemingsrecht en financieel recht. Het betreft een fulltime functie.

immix advocaten biedt een dynamische, leerzame en inhoudelijk gevarieerde werkomgeving met veel ruimte voor vakinhoudelijke en persoonlijke ontwikkeling en marktconforme arbeidsvoorwaarden.

Kijk op

www.immix.nl/vacatureadvocaatmedewerker/
 voor meer informatie over o.a. de functie-eisen.

EEN GREEP UIT ONS TRAININGSAANBOD

BEROEPSVAARDIGHEDEN

Projectmanagement voor juristen (9 PO / 1,5 dag)	7 okt
Trefzeker in beïnvloeden en verhoor (6 PO)	6 nov
Patroonscursus (6 PO)	11 nov
Psychologie voor juristen (6 PO)	24 nov
Harvard onderhandelen (6 PO)	4 dec

MEERDAAGSE OPLEIDINGEN

Mediationopleiding (56 PO / 9 dagen)	10 nov
Coachopleiding (6 dagen)	6 nov

MEDIATION & CONFLICTMANAGEMENT

Masterclass mediation advocacy (6 PO)	10 okt
--	--------

MANAGEMENT EN LEIDERSCHAP

Fin. management voor juristen (9 PO / 1,5 dag)	7 okt
Adviesvaardigheden (9 PO / 1,5 dag)	13 nov

PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

Gespreksleider intervisie voor advocaten (12 PO / 2 dagen)	30 okt
Persoonlijke effectiviteit (6 PO)	18 dec

COMMUNICATIE

Mr. in gesprekstechnieken (12 PO / 2 dagen)	16 sep
Effectief communiceren (6 PO)	18 nov
Effectief overtuigen en beïnvloeden (6 PO)	25 nov

**WIJ BIEDEN AL ONZE TRAININGEN
 OOK IN-COMPANY AAN**

Bent u al lid?

Er komen steeds meer keurmerken bij. Een overzicht van kwaliteitsstempels die advocaten gebruiken: keurmerken, lidmaatschap van bij de Orde geregistreerde specialisatieverenigingen en inschrijvingen bij instanties.¹ Het *Advocatenblad* telde en kwam op 45.

*Sabine Droogleevers Fortuyn
en Nathalie Gloudemans-Voogd*

KEURMERKEN	Rechtsgebied	Leden
Nederlandse Orde van Advocaten	Alle	17.471
Omnibus	Alle	323
Huis Advocaten	Alle	178
Stichting Keurmerk Letselschade (SKL)	Letselschade	170
Advocabo	Alle	14
Viadicté	Alle	38

Aangesloten specialisatieverenigingen

Keurmerk Specialisatieverenigingen NOVA	Personen- en familierecht, arbeidsrecht, letselschaderecht, personenschade en huurrecht.	5
---	--	---

¹ Het *Advocatenblad* heeft zijn best gedaan om alle keurmerken en bij de Orde geregistreerde specialisatieverenigingen voor advocaten te vinden. Maar volledigheid is niet te garanderen. Heeft u aanvullingen? Neem contact op met de redactie van het *Advocatenblad*: redactie@advocatenorde.nl.

SPECIALISATIEVERENIGINGEN

SPECIALISATIEVERENIGINGEN	Rechtsgebied	Bijzonderheden	Leden
Vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS)	Personen- en familierecht		988
Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Nederland (VAAN)	Arbeidsrecht		950
Nederlandse Vereniging voor Procesrecht (NVvP)	Burgerlijk en administratief procesrecht	ook niet-advocaten	850
Vereniging Insolventierecht Advocaten (INSOLAD)	Insolventierecht		750
Vereniging voor Bouwrecht-Advocaten (VBR-A)	Bouwrecht		534
Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA)	Strafrecht		483
Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Amsterdam (VAAA)	Arbeidsrecht		455
Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA)	Letselschade		370
Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten (VNJA)	Alles wat met minderjarigen te maken heeft		340
Vereniging van Huurrecht Advocaten (VHA)	Huurrecht		295
Vereniging Rotterdamse Arbeidsrecht Advocaten (VRAA)	Arbeidsrecht		229
Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten (NVJSA)	Strafrecht		218
Vereniging van Incasso- en Procesadvocaten (VIA)	Incassorecht		178
Vereniging Haagse Arbeidsrecht Advocaten	Arbeidsrecht		170
Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Breda en 's-Hertogenbosch	Arbeidsrecht		169
Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Oost-Nederland (VAARA)	Arbeidsrecht		166
Nederlandse Vereniging van Advocaten-Belastingkundigen (NVAB)	Fiscaal recht	ook belastingkundigen	166
Specialisten Vereniging Migratierecht Advocaten (SVMA)	Migratierecht		140
Vereniging Asieladvocaten en -juristen Nederland (VAJN)	Asielrecht	ook juristen	139
Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP)	Personenschade		135
Nederlandse Vereniging van Vervoerrecht Advocaten	Vervoersrecht		114
Vereniging Informaticarecht Advocaten (VIRA)	Informaticarecht		97
Vereniging van Milieurecht Advocaten (VMA)	Milieurecht		88
Specialisatievereniging Sociaal Zekerheidsrecht Advocaten (SSZ)	Sociaal zekerheidsrecht		88
Vereniging van Cassatieadvocaten in Strafzaken (VCAS)	Strafrecht		74
Vereniging van Onteigeningsadvocaten (VOA)	Onteigening, planschade en nadeelcompensatie		69
Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN)	Erfrecht		69
Vereniging Arbeidsrecht Advocaten Maastricht en Roermond	Arbeidsrecht		63
Vereniging Noordelijke Arbeidsrecht Advocaten (VNAA)	Arbeidsrecht		61
Rotterdamse Vereniging BOPZ Advocaten (RVBA)	BOPZ		54
Vereniging van Agrarisch Recht Advocaten (VVARA)	Agrarisch recht		52
Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten (NWMMA)	Mediation		44
Vereniging De Militaire Balie	Militair straf- en tuchtrecht, militair ambtenarenrecht		6

Mediatorsfederatie Nederland

vereniging Mediators
Overheid

Raad voor Rechtsbijstand

MEDIATION

Rechtsgebied

Leden

Mediatorsfederatie Nederland (MFN) registermediator Ingeschreven in het MFN-register: (mediators, van wie 900 advocaat)	Familierecht, arbeidsrecht, zakelijke geschillen	2.900
Vereniging Mediators Overheid (VMO)	Mediation	onbekend
Nederlandse Mediatorsvereniging (NMV)	Mediation	onbekend
Vereniging Corporate Mediation	Vennootschapsrecht, medezeggenschapsrecht en financieel recht	7

AANSLUITING BIJ INSTANTIES

Rechtsgebied

Leden

Raad voor Rechtsbijstand	Strafrecht, Psychiatrisch Patiëntenrecht, Vreemdelingenrecht, Asiel- (en vluchtelingen)recht, Personen- en Familierecht, Jeugdzaken, Slachtofferzaken	7.591
--------------------------	--	-------

advertenties

Tilburg Maastricht Arbeidsrecht TMA

een samenwerkingsproject van

De universiteiten van Tilburg en Maastricht bieden met ingang van januari 2015 in 10 cursusdagen een nieuwe leergang arbeidsrecht aan onder de naam Tilburg Maastricht Arbeidsrecht (TMA)

TMA is een diepgaande leergang over het gehele terrein van het arbeidsrecht met inbegrip van de recente wetgeving van de Wet werk en zekerheid. TMA is erkend als specialisatieopleiding door de VAAN en levert 60 NOVA-punten op.

TMA richt zich met name op de gevorderde arbeidsrechtjuristen in de regio Brabant, Limburg en Zeeland en wordt gehouden in hotel Pullman Eindhoven Cocagne. Deze locatie is zowel met het openbaar vervoer als met de auto uitstekend bereikbaar.

Aanmelding is reeds mogelijk. Meer informatie over TMA treft u aan op www.tilburguniversity.edu/tma of u kunt ook mailen naar: marlie.sprengers@maastrichtuniversity.nl

Centrum voor Conflicthantering

**Hét opleidingsinstituut voor trainingen
op het gebied van mediation, coaching en communicatie.**

- Mediationopleidingen in Haarlem, Zwolle en Den Bosch
- Diverse specialisatietrainingen, waaronder:
  - Specialisatie Arbeidsmediation
  - Specialisatie Mediator in Strafzaken
  - Specialisatie Familie Mediator
  - Masterclass Business Mediation

Centrum voor Conflicthantering | Nieuwe Gracht 74 | 2011 NJ Haarlem

T 023 532 31 96 | E mediation@cvc.nl | I www.cvc.nl

NEREDLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

De NOvA zoekt

twee leden voor de adviescommissie regelgeving

De adviescommissie regelgeving heeft tot taak de algemene raad gevraagd en ongevraagd te adviseren over voorstellen van regelgeving van de Nederlandse orde van advocaten ten aanzien van de juridische kwaliteit en de gevolgen van de regelgeving voor de beroepsuitoefening en de praktijkvoering van advocaten. Deze commissie bestaat uit minimaal vier en maximaal acht leden. De algemene raad benoemt de leden voor een periode van vier jaar met de mogelijkheid tot herbenoeming voor eenzelfde periode.

Gezocht wordt naar twee enthousiaste en bij de Orde betrokken advocaten, liefst met gedegen bestuursrechtelijke achtergrond en kennis van wetgevingstechniek.

De adviescommissie regelgeving vergadert ongeveer vier keer per jaar. De leden ontvangen een reiskostenvergoeding.

Reacties graag binnen 30 dagen na het verschijnen van het Advocatenblad richten aan:
mw L.M.A. Bruschinski l.bruschinski@advocatenorde.nl

BLIX ADVOCATEN

www.blixadvocaten.nl

BLIX Advocaten is een jong en ambitieus nichekantoor gespecialiseerd in insolventie-, proces- en ondernemingsrecht.

In de praktijken van de advocaten van BLIX ligt de focus op problemen rondom de onderneming; er wordt geadviseerd en geprocedeerd over commerciële- en ondernemingsrechtelijke geschillen, (bestuurders) aansprakelijkheid, (dreigende) insolventie, financieringen en zekerheidsrechten en algemeen ondernemingsrecht. BLX bedient met name financiële instellingen, investeringsmaatschappijen en het midden- en grootbedrijf. Daarnaast treden diverse advocaten van BLIX op als curator in (spraaakmakende) faillissementen.

Ter uitbreiding van ons team zijn wij op zoek naar een

advocaat-medewerker.

Het profiel:

- 4 à 6 jaar ervaring als advocaat in een hoogstaande (proces)praktijk;
- goede kennis van boeken 2, 3 en 6 BW en Rv;
- ervaring met het faillissementsrecht (het afwikkelen van faillissementsboedels in het bijzonder) is een pre;
- aantoonbare kwaliteit om zaken zelfstandig te behandelen;
- intelligent en integer.

De propositie:

- een jong, ambitieus en sympathiek nichekantoor;
- een veelzijdige en uitdagende praktijk;
- prima salariering en uitstekende toekomstperspectieven;

**Bij interesse kunt u contact opnemen met
Hanneke De Coninck - Smolders via hdeconinck@blixadvocaten.nl of
020-3052830.**

Najaar 2014

Mr.

GEMIDDELD
BEOORDEELD
MET EEN

8,4!

Vaardigheidstrainingen voor juristen

Donderdag 2 oktober 2014
**Effectief coachen en
begeleiden van stagiaires
en ander personeel
(tevens patroons cursus)**

Dinsdag 4 november 2014
Overtuigend motiveren

Donderdag 13 en donderdag
20 november 2014
Professioneel adviseren

Woensdag 26 november 2014
**Schrijven van processtukken in
hoger beroep**

Donderdag 27 november en
donderdag 4 december 2014
**Creatief denken, gebruik uw brains;
gebruik uw talent!**

Woensdag 10 december 2014
**Formuleren van
juridische teksten**

Schrijf nu in! www.kluwer.nl/opleidingen

Kluwer

a Wolters Kluwer business

Wennen aan loeizware studie

De kwaliteit van de beroepsopleiding moest beter, luidde vier jaar geleden de conclusie van de Commissie-Kortmann. Dus stortte de eerste lichter van een drastisch vernieuwde opleiding zich in het najaar van 2013 enthousiast op de stof. Dat het onderwijs zwaar zou zijn, hadden de deelnemers wel verwacht. Maar zó zwaar?

Olga van Ditzhuijzen
Beeld: Jean-Pierre Jans

Gretig, stralend, vastbesloten en vol verwachting. Dat was advocaat-stagiaire Roxy de Weijer toen ze vorig jaar begon aan de nieuwe beroepsopleiding. Nu, aan het begin van het tweede jaar van de opleiding, heeft de jonge Rotterdamse advocate gemengde gevoelens. Enerzijds is ze enthousiast over het beroep van advocaat, anderzijds worstelt ze met de zwaarte van de opleiding. ‘Daar gáán we weer,’ zegt ze. ‘Ik heb het gevoel of ik de afgelopen tijd een paar jaar ouder ben geworden.’ Nu heeft De Weijer keurig haar toetsen en tentamens gehaald, maar dat ging niet zonder moeite. Het eerste cohort van de vernieuwde beroepsopleiding kreeg het aardig voor de kiezen, blijkt uit een rondgang langs deze advocaat-stagiaires. De ‘kwaliteitsimpuls’ van de nieuwe opleiding wordt door sommigen als schier onmenselijk ervaren.

Toch aarzelen deze stagiaires als ze hun verhaal vertellen. Want zo’n opleiding moet ook wel een beetje zwaar zijn, advocaat worden is immers niet zomaar wat. Ze staan heus wel hun mannetje. En op de inhoud van de

nieuwe opleiding is niks aan te merken: die is echt interessant, leerzaam, nuttig en inspirerend. Nieuwe vakken als beroepsethiek krijgen enthousiaste reacties, de deskundigheid van docenten dwingt respect af, en ook de flexibiliteit van de online ‘e-learning’ wordt gewaardeerd – mits de diverse foutmeldingen en de dwaaltochten door de irritante navigatie gauw worden uitgebannen. De lichter 2013 is er een van ‘proefkonijnen’, naar eigen zeggen, en dat is nu eenmaal zo, ‘iemand moet de eerste zijn,’ zegt De Weijer. Maar haar kantoorgenoten zijn bepaald niet jaloers op haar uitverkorenheid: ‘Die zijn dolblij dat ze de cursus oude-stijl hebben afgerond.’

Het grootste bezwaar is de onduidelijkheid over de studiebelasting, die de Nederlandse Orde van Advocaten volgens veel stagiaires wel érg optimistisch laag gesteld heeft. Alleen al het maken van de omvangrijke thuisopdrachten en proeftoetsen kostte veel stagiaires soms vele malen meer tijd dan de website aangaf. Dit frustrereert sommige deelnemers. De Weijer: ‘Er zou één dagdeel

voor staan om bij wijze van spreken een compleet boek door te nemen. Ik weet niet wie dat kan in een middagje, maar mij kostte het toch echt drie dagdelen.’ Tijdens de lesdagen was dat volgens de stagiaires het gesprek van de dag: hoeveel tijd was jij kwijt met die opdracht? Ben ik nou gek, of dom, of is dit gewoon echt heel veel werk? Ze ‘schrok zich rot’ van de zwaarte van toetsen en tentamens: ‘Ik heb goede advocaten gezien die de toets niet haalden en nu een ander beroep overwogen. Getalenteerde juristen belanden zo in het bedrijfsleven, dat is juist wat de Orde niet wilde.’

De Orde zelf benadrukt dat de opleiding zwaarder is geworden om een hoge kwaliteit te garanderen. Omdat bij veel kantoren nog het beeld van de oude opleiding bestaat, kan dat soms leiden tot een grote druk op de schouders van de stagiaires, zegt directeur Monique van de Griendt van uitvoeringsorganisatie CPO/Dialogue: ‘Sommigen krijgen te horen “op ons kantoor is nog nooit iemand gezakt” – maar die gevestigde advocaten beseffen niet dat de opleiding nu zwaarder

De Nederlandse Orde van Advocaten geeft in Amsterdam voorlichting aan advocaten over de vernieuwde opleiding.

en minder vrijblijvend is.' Een van de geïnterviewde stagiaires zegt dat ze van uitputting al eens overwoog om er mee op te houden: 'Er komt al zo veel op je af in zo'n eerste jaar: eerste baan, een nieuw kantoor, nieuwe collega's, een nieuwe opleiding. Er is geen moment rust om alle indrukken te verwerken, alle weekenden en vakanties gaan op aan studeren.'

Eisen

Advocaat-stagiaire Marco van Duijn is wat ouder dan zijn medecursisten: hij koos op latere leeftijd voor de advocatuur en heeft zijn eigen praktijk. Hij betaalt de opleiding dan ook zelf, en sloot er zelfs een lening voor af. Omdat hij 'vele malen meer tijd' kwijt was aan huiswerk en studie dan was voorgespiegeld, werd hij naar eigen zeggen gedwongen om zaken te weigeren. Hij overweegt nu een schadevergoedingsprocedure en start een bezwaarschriftprocedure tegen de Orde. Eerder diende hij met een tiental medecursisten een klacht in over de te zware belasting van de minor burgerlijk recht. De groep verzocht de Orde om in te grijpen en de studielast terug te brengen 'tot realistische proporties'. Van Duijn: 'Kijk, ik wil gewoon mijn opleiding afronden en een goede advocaat worden, dus dan is ruzie met de Orde niet zo handig. Maar ze stellen wel onrealistische eisen. En

als er sneller was geluisterd had ik meer waardering gehad. Nu baal ik.' Hij weet zich gesterkt door zijn bestuursrecht-specialisatie en gaat er vol tegenaan: 'Dit is mijn ding.'

Er zijn ook andere geluiden. Advocaat-stagiaire Willemijn Vermeer merkt op dat omgaan met 'rommeligheid en rare vragen' ook deel uitmaakt van de dagelijkse advocatenpraktijk. 'Cliënten zijn ook niet altijd duidelijk, als advocaat moet je een bepaald inschattingvermogen hebben en analytisch inzicht.' Ze zegt juist blij te zijn met de zware opleiding: 'Dat heb ik liever dan een cursus die wordt weggelachen, nu krijg ik echt waar voor mijn geld.'

Vermeer vindt dat de organisatie juist goed luistert naar kritiek. 'Soms zelfs iets té goed,' lacht ze: na klachten over de locatie in Amsterdam – deelnemers mochten in de zaal geen broodje eten, maar alleen buiten – is de setting verplaatst naar elders. Vermeer volgt de leerlijn civiel recht, en ondanks dat de kennis sinds haar afstuderen in 2004 wat was weggezakt, kon ze de stof goed volgen. 'Het kostte mij ook veel meer tijd dan ik had verwacht, maar ik vind dat de reacties wel wat positiever mogen.' Ze kan zich wel degelijk ook vinden in de kritiek van haar medestagiaires van het eerste cohort, maar vindt dat CPO/Dialogue daar adequaat mee is omgegaan en goede aanpassingen heeft

gedaan. 'Er gingen dingen mis, maar het begon erop te lijken dat ineens elke tegenslag de schuld was van de organisatie. Advocaten zijn gewoon heel kritische mensen, dus dan krijg je dat. Het is niet helemaal eerlijk, ik vind dat er in zo'n korte tijd echt een prima opleiding is neergezet, met uitstekende docenten.' Vermeer oppert dat de beroepsopleiding voor veel mensen toch een verrassing was, 'het is nu eenmaal anders dan de universiteit'.

Intussen zit stagiaire Faton Bajrami nog in spanning. Hij zakte voor het tentamen van de leerlijn bestuursrecht, en ook na aanpassing van de normering en het schrappen van vragen is het onzeker of hij slaagt. Bajrami ging bijna twifelen aan zijn kunnen, maar ziet zich gesteund door zijn patroon, die met vijftien jaar bestuursrechtveraring stelt dat Bajrami 2,5 punt te weinig zou hebben gekregen doordat antwoorden ten onrechte zijn fout gerekend. Zijn patroon tekende mede namens Bajrami beroep aan: niet alleen tegen de examenuitslag, maar ook tegen de 'rammelende opleiding, het ontbreken van een boek en de bij stagiaires gecreëerde onzekerheid over zo'n beetje alles'. Ze hebben overleg gehad met AR-lid Marjan van der List en Van de Griendt van de uitvoeringsorganisatie, maar Bajrami is nog niet gerustgesteld.

De meeste klachten vinden hun oorsprong bij het eerste cohort, zegt Van de Griendt. ‘Het onderwijs en de toetsing zijn gebaseerd op de vakbeschrijvingen. De vakbeschrijving van de major en minor burgerlijk recht bleken in de praktijk te uitgebreid voor het aantal voorgeschreven dagdelen.’ Van der List erkent dat ook: ‘Het ambitieniveau van de Orde was hierbij te hoog.’

Tegelijk werden binnen andere vakken volgens Marco van Duijn juist onbegrijpelijk gedetailleerde uitstapjes gemaakt, zoals bij de minor burgerlijk recht: ‘Ik wilde dat vak volgen om naast mijn bestuursrechtelijk specialisme meer kennis op te doen van de civiele praktijk; maar het belang ontgaat me van het op microniveau bespreken van de kleinste eigenaardigheden binnen het huwelijksvermogensrecht. Een vreemde keus om dat te onderwijzen aan mensen die juist kiezen voor de wat “globalere” minor omdat ze zich daarin verder níét willen specialiseren.’ Van Duijn is boos dat zijn loopbaan als advocaat op het spel staat door kinderziektes en onverwachte effecten van een kersverse opleiding. Met ingang van het derde cohort is er een nieuwe vakbeschrijving voor de major en de minor burgerlijk recht, waar onder meer het huwelijksvermogensrecht is uitgehaald.

Tekentafel

AR-lid Van der List is tevreden over de nieuwe opleiding. ‘Inhoudelijk is het uitstekend. We hebben zo veel mogelijk vanuit het perspectief van de stagiaire gedacht, we willen dat iedereen profijt heeft van de opleiding en er juichend doorkomt. Maar wat je op de tekentafel bedenkt, blijkt in de praktijk niet altijd allemaal perfect. Het is altijd wijsheid achteraf, maar ik zou niet weten wat we nog meer hadden moeten doen.’

Van de Griendt wijst erop dat de *e-learning*, inclusief de huiswerkopdrachten, is ontwikkeld door juristen en wetenschappers en getest is door junior advocaten. ‘De geschatte studie-

Foto: Ronald Brokke

Stagiaires tijdens introductie eerste lichting nieuwe beroepsopleiding in Woudschoten in 2013.

duur is vastgesteld op basis van hun ervaringen. Zij konden in die uren goed de stof doornemen. Ik heb ook stagiaires gesproken die er prima mee uit de voeten konden.’ De problemen met navigatie en andere gebruiksonvriendelijkheden, zoals de verspreide vindplaatsen van studiemateriaal, zijn al in februari opgelost. ‘We kunnen een geheel nieuwe opleiding niet met één druk op de knop in gang zetten,’ zegt Van der List.

Volgens de Orde zijn de evaluaties overwegend positief, en worden er doorlopend aanpassingen gedaan. ‘De conclusie na een jaar is dat het huis goed gebouwd was, maar dat nog een enkel raam niet goed sloot. Sommige zaken worden pas zichtbaar als je er mee aan de slag gaat,’ zegt Van der List. Uitvoerder Van de Griendt: ‘De tweede lichting heeft al veel minder klachten.’

Uit feedback van enquêtes die de Jonge Balie heeft gehouden, blijkt dat de tweede lichting nog veel dezelfde klachten heeft. Toch denkt Jonge Balie

bestuurslid Frederik Bouwman dat het in werkelijkheid meevalt: ‘Na gesprekken met de opleidingscoördinator van de Orde en CPO/Dialogue hielden we een positief gevoel over en hebben we het idee dat de klachten ter harte worden genomen.’ Hij vermoedt dat het tweede cohort van cursisten ‘de perceptie heeft aangepast aan de situatie’, oftewel, door verhalen van hun voorgangers vrezden stagiaires het ergst en dan zien ze ook het ergst.

Naast de klachten over tentamens en studielast zijn er ergernissen over de afhandeling van die klachten. Marjan van der List zegt juist dat CPO/Dialogue een groot compliment verdient voor het snelle reageren op berichten van stagiaires, en dat ook met klagers veelal uitgebreid in gesprek is gegaan. ‘Misschien dat er soms iets doorheen glipt, maar in het algemeen is de feedback serieus genomen en beantwoord.’

Bouwman ziet dat het vooral de onduidelijkheid is waaraan veel stagiaires zich ergeren: ‘Het is niet erg dat

Volgens stagiaires leven op veel kantoren nog vragen over de tijd die de nieuwe opleiding kost.

de opleiding zwaar is, zolang je dat van tevoren duidelijk weet en studietijd kunt inplannen.' De Jonge Balie zou onder meer graag zien dat een helder curriculum en het voorlopig rooster voor de gehele opleidingsperiode van drie jaar worden gepubliceerd, dan weten deelnemers waar ze aan toe zijn: 'Stagiaires stappen op een rijdende trein en hebben geen idee wat er gaat gebeuren,' zegt Bouwman.

'We zijn daar mee bezig,' reageert Van de Griendt. Het rooster is een logistieke puzzel waarin met tientallen factoren wordt gerekend: zoals de beschikbaarheid van docenten gedurende de volle drie jaar, de overlap van vakken en de logische indeling van drie tentamenkansen. CPO/Dialogue laat nu software op maat ontwikkelen waarin deze halfjaarlijkse puzzel kan worden opgelost. In elk geval valt ook voor de komende lichting niet verder te plannen dan het komende jaar: op de website staan voor de eerste en tweede lichting de weekschema's tot en met het derde jaar, voor de derde lichting is dat bekend tot 2015. In de digitale leeromgeving staat wel een individueel jaarrooster.

De behoefte om van papier te studeren is ook opgepakt, zegt Van de Griendt. Secretaresses van stagiaires

printten de digitaal aangeboden readers, omdat deelnemers het studiemateriaal liever niet van het scherm lezen. Maar *e-learning* is nu eenmaal een methode waaraan deelnemers zullen moeten wennen, zegt uitvoerder Van de Griendt: 'Tussen de leerstof staan ook filmpjes die bekeken moeten worden, dat kun je niet vertalen naar papier.' De pdf's zijn sinds kort te bekijken in het programma flipviewer, waarin ook aantekeningen en markeringen gemaakt kunnen worden en die de voorgeschreven materialen met een druk op de knop printbaar maakt. 'Wij blijven continu bezig om de digitale leeromgeving nog gebruiksvriendelijker te maken. Digitale ontwikkelingen gaan razendsnel, en daar maken we zo nodig gebruik van.'

Stagiaire Bajrami is gespecialiseerd in strafrecht en internationaal recht, maar in overleg met zijn patroon koos hij voor de major bestuursrecht; dat zou op kantoor goed van pas komen. Nu vreest hij dat zijn loopbaan op losse schroeven komt te staan. 'Achteraf had ik beter kunnen kiezen voor de major strafrecht, waar ik beter in thuis ben, dan liep ik minder risico dat ik het tableau moet verlaten. Dan kon ik me op een later moment in bestuursrecht verdiepen.'

Volgens Marjan van der List is het juist de bedoeling om een leerlijn te volgen die aansluit op je praktijk. Van der List: 'Zo kun je een casus waarmee je op kantoor worstelt tijdens de lesdagen voorleggen aan deskundigen.' Met een diagnostische zelftoets aan het begin van de opleiding kun je testen of je voldoende basiskennis hebt van het vak. 'Anders moet de docent onder dat niveau lesgeven en dan komt de kwaliteit weer in gevaar.' Ze benadrukt dat kantoren voordeel kunnen halen als hun stagiaire zich tijdens de opleiding kan verdiepen in specialistische onderwerpen, 'dat is zeker voor kleinere kantoren een interessante winst'.

Daar ligt tegelijk ook een groot spanningsveld: ondanks de inspanningen van de Orde om kantoren te betrekken bij de opleiding en ze goed te informeren over de toegenomen werkdruk voor hun pupillen, blijkt volgens de stagiaires nog altijd veel onbegrip te bestaan. Omdat veel contacturen zijn vervangen door zelfstudie via *e-learning*, moeten deelnemers in hun vrije tijd of tijdens kantooruren studeren. Van de Griendt: 'Vroeger had je elke week een lesdag, dus dan was de stagiaire weg van kantoor. Nu zijn er minder van die dagen, en zit de stagiaire gewoon achter het bureau, terwijl die alsnog een hele dag aan studie zou moeten besteden. Dat wordt door collega's niet altijd begrepen.'

Om kantoorgenoten van de deelnemers nog beter te informeren over de verzwaarde opleiding, worden nu ook patroons uitgenodigd tijdens de introductiemodule in Woudschoten voor een presentatie van de nieuwe leermethode. 'Dat was fantastisch,' zegt Van der List. 'Nu hebben patroons gezien hoezeer ook zij profijt hebben van de nieuwe materie.'

Het is voor iedereen wennen, zegt Marjan van der List. Stagiaire Roxy de Weijer is intussen moedig begonnen aan het tweede jaar: 'Er moet altijd een eerste lichting zijn, niemand kan daar iets aan veranderen. Wij maken de weg vrij voor de rest. Helaas heeft dat ons die extra energie gekost.'

STUDIECENTRUM RECHTSPLEGING
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Oog voor advocatuur

SSR heeft oog voor de advocatuur. Heeft u oog voor SSR?

SSR, Studiecentrum Rechtspleging, het opleidingsinstituut van de Rechtspraak en het Openbaar Ministerie stelt **een selectie** van haar programma-aanbod open voor advocaten. SSR biedt bijzondere cursussen, professionele ontmoetingen en themadagen op het gebied van diverse vakgebieden voor zeer aantrekkelijke prijzen.

Oog hebben voor SSR is op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen in de Nederlandse rechtspraak, leren van de ervaringen van andere togadragers en kennis maken met de zienswijze van rechters en officieren van justitie.

Oog hebben voor SSR geeft een unieke meerwaarde: veel van onze docenten en cursisten zijn werkzaam als raadsheer, rechter, advocaat-generaal of officier van justitie. Een cursus bij SSR is een manier om

ervaringen uit te wisselen en te netwerken. Door elkaars verwachtingen en positie te kennen, werken advocatuur, Rechtspraak en OM samen aan een efficiëntere rechtsgang.

Als modern instituut biedt SSR een digitale leeromgeving 'MIJN SSR' waarmee fysieke kennisoverdracht wordt gecombineerd met webcolleges, online toetsen en andere vormen van e-learning.

Kijk voor het geselecteerde aanbod voor advocaten op www.ssr.nl/advocatuur. Het aantal beschikbare plaatsen voor advocaten is per cursus gelimiteerd, behalve voor de Actualiteiten.

Neem voor meer informatie en aanmelding contact op met de SSR servicedesk:
T 088 3613212 | E ssrservicedesk@ssr.nl

SSR: Goed opgeleid voor een rechtvaardige samenleving

De advocaat van de toekomst

Veel afgestudeerde juristen en minder banen in de advocatuur. Is het kommer en kwel voor banenzoekers? Niet voor wie klaar is voor de advocatuur van de toekomst, waar sociale vaardigheden misschien wel belangrijker zijn dan juridische kennis. Wat zoeken kantoren in jonge advocaten, en dus in de advocaten van de toekomst?

Michel Knapen

Misschien heeft de beste kandidaat voor vacatures voor advocaat-stagiaires wel psychologie gestudeerd, of theologie. Of wat anders in de sociale wetenschappen. Want als er iets de laatste jaren is veranderd, en als er één verandering is die echt zal doorzetten, is het wel deze: niet de juridische kennis alléén is belangrijk, maar steeds meer ook vaardigheden als omgaan met mensen, vertrouwen wekken, empathie tonen en binden. Alles wat studenten *niet* leren van professoren in het recht.

Luister maar naar het Rotterdamse kantoor De Bok Roijers Gasseling, met negentien advocaten en twee vacatures. 'Advocaat is een sociaal beroep,' zegt partner Jacques Roijers. 'Sociale vaardigheden zijn dus van groot belang.'

Of luister naar Van Iersel Luchtman Advocaten (Breda/Den Bosch/Uden), met 45 advocaten en drie vacatures. Daar is Sylvia Paul als secretaris van het dagelijks bestuur belast met personeelswerving: 'Je bent als advocaat bezig met je vak én met klanten. Dat laatste wordt belangrijker.'

Of luister naar PlasBossinade (Groningen), met 31 advocaten in dienst. Twee vacatures hebben ze, voor andere typen starters dan voorheen. 'De markt wás ooit vanzelfsprekend,' zegt HR-manager Marianne Riemersma. 'Was je een goed jurist, dan kwamen de klanten vanzelf en dan bleven ze trouw. Maar klanten stellen tegenwoordig andere eisen. Ze zijn kritischer. De toegevoegde waarde van een advocaat moet nu veel duidelijker blijken.'

Jongeren die deze toegevoegde waarde in hun bagage hebben, maken kansen in de advocatuur. Meer dan ooit zullen pas afgestudeerden moeten aantonen dat ze naast de studie actief zijn geweest. 'Juridische kennis wordt voorondersteld, en is overigens overal – ook op internet – beschikbaar,' zegt Erwin Bouwman, directeur van searchbureau Legal People. 'Persoonlijke kwaliteiten worden belangrijker: kunnen luisteren, meepraten en meedenken met directies, flexibel zijn, beschikken over aanpassingsvermogen.' Studenten moeten dit zelf aanleren.

Bouwman: 'Kantoren zullen minder gaan letten op studieresultaten, want cijfers bieden slechts een schijnzekerheid. Studenten zullen meer naast hun studie moeten doen om die vaardighe-

den te ontwikkelen.' Dat geldt volgens Bouwman ook voor advocaat-medewerkers. 'Er zijn voor hen voldoende trainingen en seminars waar je dergelijke vaardigheden kunt leren. Ik bezoek ze vaak, maar advocaten kom ik daar nooit tegen.'

Omdat de markt andere eisen stelt aan advocaten, stellen kantoren andere eisen aan advocaat-stagiaires. Riemersma (PlasBossinade): 'Klanten praten steeds liever met een partner. Stagiaires zullen minder snel zelfstandig aan het werk kunnen, ze zijn meer ondersteunend dan voorheen. Ook daarop selecteren we.' Ook zij wijst op het belang van de 'persoonlijkheid': klanten vinden en binden, de druk van het werk aankunnen, ondernemend en communicatief zijn, jezelf kunnen presenteren. 'Die vaardigheden worden steeds belangrijker, en zouden eigenlijk op de universiteit aan bod moeten komen.'

Dus, aanstaande meesters: word lid van een juridisch dispuut, bestuur een studievereniging, werk voor de rechtswinkel, ga in een commissie zitten, studeer eens in het buitenland, is de boodschap van de kantoren. Het zwaartepunt verschuift van *legal* naar *people*, paraphraseert Erwin Bouwman de naam van zijn bureau. Dat was al zo, maar nu is dat laatste nog belangrijker. 'Met nevenfuncties toon je aan dat je jezelf breder hebt ontwikkeld dan alleen juridisch-inhoudelijk, en dat is belangrijk voor een start in de advocatuur,' zegt Robin Funnekotter, hoofd recruitment en opleidingen van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn (Den Haag, 139 advocaten). Hij heeft gemerkt dat de cv's van sollicitanten uitgebreider aan het worden zijn, dus ze passen zich al aan aan de strengere selectievoorwaarden. 'Goede cijfers worden verondersteld. Daarnaast zijn inlevingsvermogen en *social skills* erg belangrijk, voor onder meer relatiemanagement en acquisitie. Kun je je goed verplaatsen in de business van onze cliënten en de markt

waarin zij opereren?' Zo denkt ook het middelgrote kantoor De Bok Roijers Gasseling erover. 'Cijfers zijn niet zaligmakend, studieduur ook niet,' zegt Jacques Roijers. 'Als je een keer een wat lager cijfer heb gehaald omdat je naast je studie actief bent geweest, het zij zo. Maar studenten met alleen maar zesjes maken óók weer weinig kans. Vakinhoudelijke kwaliteit blijft immers ook een basisvereiste.'

Inzetbaar

Wat Remco Abeln, partner van recruitmentbureau IS Legal, opvalt, is dat zowel studenten als ervaren juristen zich vaak niet goed verdiepen in de verschillen tussen de kantoren of de activiteiten van een bedrijf. 'Door goed te onderzoeken wat voor een kantoor het is waar je solliciteert, vergroot je je kansen. Tijdens je studie begint het oriëntatieproces. Wat je ook kiest: je moet je onderscheiden ten opzichte van de andere sollicitanten. Dit kun je doen door aan te geven wat je zo aanspreekt bij het kantoor waar je solliciteert. Wil je als advocaat werken op een bepaalde sectie, dan moet je méér hebben gedaan dan alleen dat keuzevak hebben gevolgd. Als je aantoonbaar de vak- of jurisprudentiebladen bijhoudt, maak je meer kans om te worden aangenomen.'

Maar niet altijd vanaf het begin. Bij PlasBossinade werden tot voor kort stagiaires aangenomen voor een bepaalde sectie. HR-manager Riemersma: 'Wie was afgestudeerd in het ondernemingsrecht, kwam terecht bij de sectie ondernemingsrecht. Tegenwoordig kijken we breder. Stagiaires worden geacht overal inzetbaar te zijn. Is het op een sectie eens wat minder druk, dan kunnen ze veel gemakkelijker overstappen. Uit eerste reacties van kandidaten op vacatures blijkt dat dat goed valt.'

Dat kantoren tegenwoordig andere eisen stellen aan jonge juristen, komt niet alleen door de slechtere arbeidsmarkt. Bouwman (Legal People) ziet

---

Kies bewust

Voor wie een goede kans wil maken op een sollicitatiegesprek, kan zelfs een mooi cv onvoldoende zijn. De keuze voor de advocatuur moet *bewust* zijn. Jonge meesters die op elke juridische vacature – bij het bedrijfsleven, de overheid, consultantbureaus, rechtsbijstandsverzekeraars en advocatenkantoren – met een standaardbrief solliciteren, vallen door de mand.

Dat 'bewust kiezen' moet dan al op de universiteit beginnen, en veel rechtenstudenten weten dat in de bachelorfase nog niet. Daarom vindt Remco Abeln van IS Legal dat advocatenkantoren zich ook zouden moeten openstellen voor bachelorstudenten. 'Nu zeggen veel studenten: een advocatenkantoor lijkt me leuk, zonder te weten wat het inhoudt. Als ze een kantoor vanbinnen hebben meegemaakt, weten ze eerder of dat wat voor hen is. Maar ook masterstudenten zouden zich veel beter op een kantoor kunnen oriënteren. Ga er eens heen, drink eens een kop koffie met een advocaat, onderzoek hoe een werkdag eruitziet, toon écht interesse in dat kantoor.'

'Weten wat je te wachten staat,' zegt ook advocaat Jacques Roijers (De Bok Roijers Gasseling), 'is belangrijk als je solliciteert.' Kandidaten die een studentstage op een kantoor hebben gelopen, hebben bij hem een streepje voor. Sylvia Paul (Van Iersel Luchtman Advocaten), zegt het zo: 'We kijken naar je motivatie: waarom heb je bewust voor ons gekozen?' Zeker de regiokantoren willen niet dienen als afvoerputje van de grote kantoren: slaag je niet op de Zuidas, dan in godsnaam maar bij een middelgroot kantoor in het land – die mentaliteit wordt afgestraft.

---

een 'polarisatie' tussen de grote kantoren, 'die aantrekkingskracht blijven uitoefenen', de nichekantoren en accountantskantoren. 'Het lijkt erop dat pas afgestudeerden, en ook oudere advocaten die willen overstappen, de keuze uit die drie typen kantoren hebben. De grote accountantskantoren bieden steeds meer juridische diensten aan, en nemen steeds meer juristen op.

Dat kan aantrekkelijk zijn, omdat de teams veel meer multidisciplinair zijn dan bij een advocatenkantoor.' Maar ook het bedrijfsleven zal meer eigen juristen gaan aannemen, zegt Bouwman, om de kosten te drukken. 'Daar ontstaan grotere juridische afdelingen.' Voor advocatenkantoren is het de uitdaging de juiste kandidaat te vinden, zonder afbreuk te doen aan de strengere selectiecriteria.

Ook al kunnen juristen, zegt Bouwman, in de toekomst op veel meer plaatsen terecht, toch zijn er relatief weinig posities voor starters. 'Die zitten vooral in de advocatuur en bij de rechtsbijstandsverzekeraars. Je zult zien dat de advocatuur steeds meer wordt gebruikt als opleidingsplaats voor bedrijfsjuristen: je leert het vak op een advocatenkantoor en daarna stap je over naar het bedrijfsleven. De advocatuur als een soort postdoctorale opleiding.'

Deze ontwikkelingen hebben, aldus Bouwman, alles te maken met het feit dat er een nieuwe generatie aan komt. 'Jonge mensen kiezen bewust voor ontwikkeling, voor creativiteit, voor de *work-life balance*.' Van hun zijde spelen advocatenkantoren daarop in.

Zoals Pels Rijcken Droogleeve Fortuyn, waar het aantal vacatures sinds vorig jaar enorm toeneemt. Funnekotter zegt te merken dat starters graag kiezen voor de grote kantoren, maar die zijn niet allemaal hetzelfde. 'Wij zijn een top

tien kantoor met een unieke (proces)praktijk. De sfeer is informeel en gericht op persoonlijke ontwikkeling, met oog voor een gezonde *work-life balance*. Dat spreekt aan.'

Sylvia Paul (Van Iersel Luchtman Advocaten) merkt een omgekeerde trend: studenten die op een groot kantoor stage hebben gelopen, willen liever komen werken op een middelgroot regiokantoor. Bijna dagelijks krijgt ze open sollicitaties met die strekking. 'De huidige Z-generatie wil ook tijd voor zichzelf, en streeft niet altijd naar het partnerschap. Ze willen wel snel zelfstandig mooie zaken doen. Dat is precies wat middelgrote kantoren bieden.'

Zo lijkt er voor iedere rechtenstudent een mooie toekomst: kansen liggen bij de grote kantoren én bij de middelgrote. Wie alleen in de studieboeken heeft gezeten krijgt het wat moeilijker, voor wie actief is geweest zijn er volop mogelijkheden. Specialististen vinden snel een baan, maar ook voor generalisten is er nog plaats.

Volgens Julius Scholten, partner bij Law4ce en oprichter van Maatwerkcontact – een bureau voor juridisch relatiemanagement – liggen de beste kansen toch bij de kleinere kantoren. 'Vroeger kwamen alleen de *big five* op de banenbeurzen op de universiteit en bij die topkantoren wilde je werken. Een regiokantoor met een algemene praktijk was te min. Nu lopen vooral de kleine

kantoren voorop met échte vernieuwingen. Die werken met kernwaarden als ondernemerschap, vertrouwen en sociale innovatie. Dat trekt aan. Als jong jurist moet je wel je eisenpakket aanpassen. Je krijgt sneller verantwoordelijkheid, maar je zult misschien ook naar de supermarkt moeten om de koffie te halen.'

Scholten rekent erop dat de echte kansen vooral in de nichekantoren komen te liggen. 'Dat worden steeds meer superniches. Verder ontstaan er slimme samenwerkingsverbanden: in een pand zit naast het advocatenkantoor ook een mediationbedrijf en een consultancybureau. Maar om in de advocatuur van de toekomst te werken heb je andere competenties nodig. De Orde zou erop moeten hameren dat ook die belangrijk zijn, dat die zelfs meerwaarde hebben boven het strikt juridische. Met deze competenties moeten jonge juristen echte gesprekspartners worden, waar vertrouwen tussen advocaat en klant vooropstaat. Dat bieden vooral de kleinere kantoren.'

Moeten juristen, nu kennis van het recht alleen niet afdoende is, bang zijn voor concurrentie van net afgestudeerde sociologen, psychologen? Niet direct.

Hebben jonge juristen met ambities in de advocatuur de juiste sociale vaardigheden, dan hoeven ze vooralsnog niet bang te zijn dat psychologen of sociologen hun baantjes inpikken. <<

advertentie

SAIJA & DERKSEN
ADVOCATEN

Saija & Derksen Advocaten is sinds 1 maart 2014 gevestigd in het centrum van Arnhem aan het Willemsplein 44-1. Het kantoor bestaat uit twee bevoegde asieladvocaten en wordt ondersteund door een enthousiaste full time secretaresse.

Wij hebben per direct kantoorruimte beschikbaar voor twee advocaten die werkzaam zijn op het gebied van algemeen civiel recht en/of strafrecht en die op basis van kostendeling verder vorm willen geven aan ons kantoor.

Een goed gevoel voor humor en betrokkenheid bij onze cliënten zijn een pré.

Ben je geïnteresseerd?

Stuur een email aan info@sd-advocaten.nl t.a.v. M.L. Saija.

**Juristen hebben vaak een vertaling
Nederlands-Engels nodig en even vaak
moet de vertaling snel gemaakt worden.**

Wij hebben vertalingen op maat gemaakt, vaak overnacht, om dossier's aan te vullen sinds 1976.

Ervaring spreekt boekdelen.

Mail uw tekst naar pgidman@online.nl
of bel 06-20004823.

SPECIALIST ASSIGNMENTS NEED EXPERIENCED SPECIALISTS.

6 okt 2014	CONTRACTEREN MET DE OVERHEID NOvA 10 J (PO) € 865,- Meerdaags	8 okt 2014	TRAINING DE WMO IN DE BEZWAARPROCEDURE NOvA 5 J (PO) € 420,- Eendaags	15 okt 2014	ACTUALITEITEN CIVIEL PROCES- EN BEWIJSRECHT NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags
17 okt 2014	BESTUURSSTRAFRECHT NOvA 5 J (PO) € 495,- Eendaags	27 okt 2014	ACTUALITEITEN VREEMDELINGENBEWARING NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	29 okt 2014	VSO FUNDAMENTEN ONDERNEMINGSRECHT NOvA 20 J (VSO/PO) € 1.670,- Meerdaags
31 okt 2014	DE PRAKTIJK VAN LICENTIECONTRACTEN NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	3 nov 2014	CONTRACTEREN ONROEREND GOED NOvA 10 J (VSO/PO) € 865,- Meerdaags	11 nov 2014	WET WERK EN ZEKERHEID IN DE PRAKTIJK NOvA 5 J (PO) € 490,- Eendaags
11 nov 2014	COMPACTE BASISOPLEIDING PERSONEN- EN FAMILIERECHT NOvA 19J+1NJ(VSO/PO) € 1.800 Meerdaags	12 nov 2014	REGULERING IN DE GEZONDHEIDSZORG NOvA 4 J (PO) € 399,- Eendaags	14 nov 2014	PROCESRECHTELIJKE CIVIELE INCIDENTEN NOvA 4 J (PO) € 395,- Eendaags
14 nov 2014	STRATEGISCH ONDERNEMER- SCHAP IN DE ADVOCATUUR NOvA 10 NJ (PO) € 1.095,- Meerdaags	14 nov 2014	MASTERTRAINING LEGAL ENGLISH NOvA 10NJ(VSO/PO) €1.195,- Meerdaags	17 nov 2014	UPDATE ONDERNEMINGSRECHT NOvA 11 J (PO) € 865,- Meerdaags
17 nov 2014	FISCALE ASPECTEN BIJ ECHTSCHIEDING NOvA 10 J (VSO/PO) € 865,- Meerdaags	18 nov 2014	PIKETCURSUS PSYCHIATRISCH PATIËNTENRECHT 14 J + 1 NJ (VSO/PO) € 1.125,- Meerdaags	18 nov 2014	BASISCURSUS PENITENTIAIR RECHT NOvA 10 J (VSO/PO) € 865,- Meerdaags
19 nov 2014	INTERNET ADVERTISING, SPAM, E-MARKETING EN COOKIES NOvA 3 J (PO) € 350,- Eendaags	KIES NU U NOG KEUZE HEEFT			
19 nov 2014	CURSUS NEUROPSYCHOLOGIE EN ARBEIDSONGESCHIKTHEID NOvA 4 J (PO) € 395,- Eendaags				
24 nov 2014	ACTUALITEITEN EU-MIGRATIEMRECHT ASIEL NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	27 nov 2014	MASTERCLASS OVERHEID & MARKTWERKING NOvA 15 J (PO) € 1.795,- Meerdaags	27 nov 2014	MASTERCLASS MEESTERLIJK LEIDERSCHAP NOvA 15 NJ (PO) € 1.495,- Meerdaags
28 nov 2014	JURISPRUDENTIEREEKS OMGEVINGSRECHT NOvA 4 J (PO) € 399,- Eendaags	2 dec 2014	BURENRECHT NOvA 10 J (VSO/PO) € 865,- Meerdaags	2 dec 2014	ACTUALITEITEN FORENSISCH ONDERZOEK IN STRAFZAKEN NOvA 5 J (PO) € 495,- Eendaags
9 dec 2014	VERDIEPINGSCURSUS STRAFPROCESRECHT NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	10 dec 2014	ACTUALITEITEN WET WERK EN BIJSTAND NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	10 dec 2014	MASTERTRAINING HARVARD ONDERHANDELEN VOOR JURISTEN NOvA 6 NJ (PO) € 695,- Eendaags
12 dec 2014	MASTERCLASS FLEXIBELE ARBEID EN TIJDELIJKE CONTRACTEN NOvA 5 J (PO) € 565,- Eendaags	16 dec 2014	DE WET BESCHERMING PERSOONSgegevens NOvA 5 J (PO) € 510,- Eendaags	16 dec 2014	TRAINING COACHING EN PORTFOLIO VOOR DE PATROON NOvA 5 NJ (PO) € 685,- Eendaags

KIES UIT RUIM 200 CURSUSSEN OP OSR.NL

U heeft nog maar een paar maanden om uw opleidingspunten te halen. Ga daarom **snel naar osr.nl om u in te schrijven** voor één van onze ruim 200 cursussen. U heeft nu nog volop keuze. Wacht niet te lang, want we werken met kleine groepen en vol is vol!

OSR JURIDISCHE OPLEIDINGEN

CURSUSADRES: NIEUWGRACHT 60, 3512 LT UTRECHT

TELEFOON: 030 231 53 14

INFO@OSR.NL

WWW.OSR.NL

TWITTER: @OSRJUOP

**MET RECHT
MEER WAARDE**

Haal je PO-punten aan de Universiteit van Amsterdam!

Het Eggens Instituut voor Juridisch Postacademisch Onderwijs verzorgt bij- en nascholing voor de juridische professional.

Een greep uit ons najaarsaanbod 2014

Arbeidsrecht	Start 26 sept.	Derde editie van de Leergang Arbeid, Onderneming & Medezeggenschap 2014-2015. <i>Voor het hele programma AOM zie: www.eggens.uva.nl</i>		
	31 okt. & 1 nov. 3 dec.	Nationaal Arbeidsrechtcongres: Werk en Zekerheid Actualiteiten Arbeidsrecht	7PO 4PO	€ 795,- € 395,-
Beroepsvaardigheden	7 nov.	Conflicthantering	6PO	€ 540,-
	25 nov.	Taalvaardigheid	4PO	€ 360,-
	12 dec.	Sutorius Overtuigt	4PO	€ 295,-
	17 dec.	Legal English	4PO	€ 360,-
Bestuursrecht	20 nov.	Actualiteiten Vreemdelingenrecht	4PO	€ 395,-
	24 nov.	Verdieping Wabo	6PO	€ 595,-
	28 nov.	Actualiteiten bestuursrecht	4PO	€ 395,-
	1 & 8 dec.	Bestuursprocesrecht	12PO	€ 995,-
	9 dec.	Wet openbaarheid van bestuur	4PO	€ 395,-
Familie- en jeugdrecht	Nieuw 31 okt. & 7 nov. 13 nov. 2 dec.	Vertrouwd met de familievennootschap Actuele jurisprudentie familierecht Jeugdrecht in beweging	12PO 6PO 6PO	€ 995,- € 595,- € 530,-*
	Financieel recht	Start 10 okt.	Registeropleiding Financieel Recht 2014-2015 <i>Voor het hele programma zie: www.eggens.uva.nl</i>	
		start 21 okt. 10 & 17 nov.	Leergang Wft Essentials Zorgplicht financiële dienstverlening	16PO 8PO
Internationaal Privaatrecht		6 nov.	IPR Vermogensrecht	4PO
Ondernemingsrecht	11 dec.	Actualiteiten ondernemingsrecht	4PO/NEVOA	€ 395,-
Privaatrecht	3 nov.	Actualiteiten burgerlijk procesrecht	4PO	€ 395,-
	12 & 26 nov.	Basiscursus burgerlijk procesrecht	12VSO/PO	€ 995,-
	18 nov.	Actualiteiten huurrecht woonruimte	4PO	€ 395,-
	21 nov.	Processtukken in civiel appel	4PO	€ 395,-
	4 dec.	Algemene voorwaarden	6PO	€ 595,-
	10 dec.	Actualiteiten algemeen vermogensrecht	6PO	€ 595,-
	15 dec.	Actualiteiten insolventierecht	4PO	€ 395,-
	16 dec.	Actualiteiten huurrecht bedrijfsruimte	4PO	€ 395,-
Strafrecht	5 nov.	Witwassen en de Wwft	6PO	€ 595,-
	11 dec.	Actualiteiten straf(proces)recht	4PO	€ 395,-
Verzekeringsrecht	18 dec.	Actualiteiten verzekeringsrecht	4PO	€ 395,-

* Leden VNJA/IRAAI/HVJA en oud-cursisten van de Praktische Jeugdrechtsadvocaat € 480,-

De LSA en MH17-ramp

Over *ambulance chasers* en gieren: reactie van de Vereniging van Letselschade Advocaten.

Oswald Nunes¹

In zijn opinie 'Tijd voor rampenrichtlijn' (*Advocatenblad* september 2014, nr. 9) schrijft Martijn Maathuis dat al snel nadat Malaysia Airlines MH17 werd neergehaald advocaten op de kwestie doken, het beeld van de beroepsgroep als *ambulance chasers* en gieren bevestigend. Maathuis hekelt de rol van de Vereniging van Letselschade Advocaten (LSA) omdat zij reclame maakt voor zichzelf en haar leden. Hij pleit voor een rampenrichtlijn naar het model van de Amerikaanse vereniging van letselschadeadvocaten, die het haar leden heeft verboden om nabestaanden van rampen te benaderen om hun diensten aan te bieden, dit tot circa één maand na de ramp.

Helaas blijkt Maathuis slecht geïnformeerd over de Nederlandse letselschadepraktijk en de rol die de LSA rond de ramp met MH17 vervult.

Regeren is vooruitzien. Na de rampen in Volendam en Enschede heeft de LSA een richtlijn ontworpen om de communicatie met – kortweg – het publiek te stroomlijnen. Deze richtlijn voorziet in een zo veel mogelijk gecoördineerde juridische hulpverlening en het aanstellen van een woordvoerder, met de bepaling dat LSA-advocaten zich onthouden van inhoudelijke contacten met de media. Dat de richtlijn niet heeft voorzien in de (unieke) situatie van een vlieg-ramp op buitenlands grondgebied als met MH17, waarbij ook vele Nederlandse burgers betrokken zijn, kan moeilijk als een omissie worden gezien. Heeft Maathuis deze ramp misschien wel zien aankomen? Ove-

rigens is deze richtlijn bij deze ramp toepasbaar en toegepast.

Op de website van de LSA (www.lsa.nl) is algemene informatie over de vlieg-ramp opgenomen, is een lijst met FAQ's toegevoegd en zijn de contactgegevens van ondergetekende als woordvoerder van de LSA vermeld.

De LSA is een door de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) erkende specialisatievereniging – tijdens het laatste congres bekroond met het Keurmerk van de Orde – en rekent het tot haar taak om (ook kort na de ramp) algemene en objectieve informatie te verstrekken aan degenen die daaraan behoefte hebben. Hierbij is op basis van eerdere ervaringen gewaarschuwd voor Amerikaanse belangenbehartigers die de Nederlandse markt met valse beloftes proberen te veroveren. Hierover zijn ook Kamervragen gesteld. Als de LSA volgens Maathuis geen informatie mag verstrekken, wie zou dat dan wel kunnen doen? Of zou het publiek in het geheel niet geïnformeerd mogen worden, zelfs als er concrete vragen gesteld worden? Maathuis laat zich hier niet over uit.

De LSA heeft haar leden dringend geadviseerd om niet actief contact te zoeken met nabestaanden. De berichtgeving van de LSA in de media was steeds eenduidig: er is geen enkele haast geboden, eerst een periode van rouw in acht nemen en daarna desgewenst informatie inwinnen over de juridische aspecten van de vlieg-ramp. De leden van de LSA hebben dit advies ter harte genomen. Er zijn door hen niet actief nabestaanden benaderd.

De LSA werkt bij de informatieverstrekking en de juridische hulpverlening nauw samen met Slachtofferhulp Nederland. Slachtof-

ferhulp heeft op haar website nabestaanden geadviseerd om bij vragen over juridische bijstand over de vlieg-ramp contact op te nemen met leden van de LSA die zich daarvoor beschikbaar hebben gesteld. Overigens verwijst ook de NOvA op haar website om in geval van letselschade contact op te nemen met (leden van) de LSA. Nabestaanden dienen dan wel te weten tot wie van de LSA men zich kan wenden. Voorkomen moet ook worden dat nabestaanden na een ramp in handen vallen van niet-gekwalificeerde belangenbehartigers. Dan pas zou Maathuis in het belang van de nabestaanden iets te klagen hebben.

Maathuis noemt in zijn opinie geen concrete voorbeelden van LSA-leden die als *ambulance chasers* en gieren (sic) op de kwestie zijn gedoken. Bij googelen is Maathuis uitsluitend gestuit op advertenties van twee advocatenkantoren die geen LSA-leden zijn. Dit bevestigt het beeld dat de leden van de LSA zich door de adviezen van de LSA hebben laten leiden. Een rampenrichtlijn van de LSA om nabestaanden voor een zekere periode na een ramp met rust te laten, lijkt dan ook voor de Nederlandse letselschadepraktijk niet (eens) nodig.

Het valt te betreuren dat Maathuis niet alleen een tendentius maar ook een onjuist beeld over de rol van de LSA rond de ramp met MH17 schetst. De Nederlandse letselschadepraktijk wordt daarmee ten onrechte in een kwaad daglicht gesteld. Hiermee is niemand gediend, zeker de nabestaanden niet. Deugdelijk journalistiek onderzoek en het toepassen van hoor en wederhoor zou Maathuis (en het *Advocatenblad*) niet hebben misstaan.

¹ Oswald Nunes is vicevoorzitter van de LSA.

Waarom advocaten zo ongelukkig zijn

Het beroep van advocaat is zwaar. De werkdruk is hoog, cliënten zijn veeleisend en de druk van het declarabele uur doet zich voelen. Intussen is de cultuur op veel kantoren er één van *survival of the fittest*. Wie niet mee kan, wordt vaak als zwak gezien of ongeschikt. Het gevolg: psychische klachten of zelfs verslaving aan drugs en alcohol. Geluk blijkt in de advocatuur allesbehalve gewoon. Hoe komt dat en wat moet er aan gebeuren?

Juriaan Mensch

Mr. X kreeg een dekenbezwaar en voorlopige maatregel op zijn bord wegens overmatig alcoholmisbruik. Het is een berichtje tussen de tuchtzaken uit het meinum-mer van het *Advocatenblad*. Mr. X is in therapie voor zijn alcoholverslaving en erkent dat de enige werkbare route voor hem is om in het geheel geen alcohol meer te gebruiken. Hij belooft verbetering.

Het verhaal van X staat niet op zichzelf. Het gaat te ver om te stellen dat advocaten een gevaarlijk beroep hebben, maar zeker is dat ze een professie beoefenen met een grote kans op psychische klachten (burn-out, depressie) of zelfs het ontwikkelen van een verslaving aan alcohol of drugs, zoals X. De advocatuur maakt niet altijd gelukkig, zo lijkt het.

Volgens arbeidsongeschiktheidsverzekeraar Movir vormen psychische aandoeningen en gedragsstoornissen (burn-out, depressie) de afgelopen zes

jaar de belangrijkste oorzaak voor uitval van advocaten. Movir schrijft op haar website: 'De advocatuur gaat gebukt onder een veelheid aan werkgerelateerde problemen zoals stress, werkdruk, werkbelasting, samenwerkingsproblemen en een moeizame balans tussen werk en privé.'

Van de advocaten die zich in 2011 bij de arbeidsongeschiktheidsverzekeraar meldden, kampte 41 procent met een psychische aandoening. Cijfers over 2013 van Movir laten zien dat 'psychische klachten' op de eerste plaats staan als reden voor arbeidsongeschiktheid. In 2011, 2012 en 2013 ligt het aantal meldingen door psychische klachten zelfs zo'n dertig procent hoger dan in de twee jaren ervoor, meldt de verzekeraar. Ze geeft geen absolute aantallen. 'Concurrentiegevoelige informatie,' laat de woordvoerder weten.

Meer dan de cijfers van Movir is er in Nederland niet bekend over de (gees-

telijke) gezondheid van advocaten. In het buitenland is er meer onderzoek, en erkenning voor beroepsspecifieke psychologische problematiek waar advocaten mee kampen.

Een ouder (1990), maar vaak geciteerd onderzoek bijvoorbeeld is dat van de Johns Hopkins Universiteit in de Verenigde Staten. Onderzoekers vergeleken 104 beroepen en daarvan bleken drie beroepen een verhoogd risico op depressie te geven. Advocaten stonden op de eerste plek met ruim drieënhalf keer zoveel kans op een depressie dan andere beroepen. Echtscheiding kwam ook veel vaker voor, vooral onder vrouwelijke juristen. De Amerikaanse Orde van Advocaten schatte in dat vijftien tot twintig procent van de balie kampt met alcoholisme en middelenmisbruik.

In Australië noemt de Legal Services Commission psychische problematiek *The Elephant in the Room*. De commissie schat in dat psychische klachten een rol

spelen in één op de drie tuchtzaken, en eenzelfde aantal in zaken die beroepsaansprakelijkheidsverzekeraars voor advocaten behandelen.

Verder is het opvallend dat er in het buitenland op advocaten gerichte hulpgroepen zijn en flink op internet gediscussieerd wordt over depressie en verslaving. De Amerikaanse Orde heeft links naar groepen voor verslaafde of depressieve advocaten op haar website. Maar in Nederland is er dus weinig te vinden. Komt dat door schaamte en taboe?

Gordijnen

‘Dat de problemen daar wel bespreekbaar zijn, en hier niet, heeft alles te maken met de cultuur,’ stelt Don Schothorst, oprichter van private verslavingskliniek SolutionS. ‘Zodra het hier over verslaving of psychische problematiek gaat dan gaan eerst de gordijnen dicht en gaat de deur op slot. Hier schaamt men zich, want er kleeft een stigma aan. In de Angelsaksische wereld prijst men je als je hulp zoekt.’

Schothorst schat in dat de genoemde Amerikaanse aantallen van vijftien tot twintig procent probleemgevallen ook voor Nederland gelden. En dat groeit volgens hem: ‘Ik zie de afgelopen jaren een opvallende toename van het aantal advocaten in onze bewonerspopulatie. Meestal jonge mannen. Alcohol en cocaïne, en vaak de combinatie daarvan zijn de meest voorkomende problemen. Het is duidelijk dat advocaten een risicogroep vormen waar het aankomt op ontvankelijkheid voor middelengebruik.’ De advocaten die SolutionS behandelt, noemen hoge werkdruk als voornaamste oorzaak voor hun verslaving, zegt Schothorst.

Volgens Movir gaat zeker 33 procent van de advocaten gebukt onder een verhoogd of hoog stressniveau. Nu is het beroep van advocaat uiteraard niet het enige stressvolle vak met hoge werkdruk. Maar een vergelijking van Movir met medici leert

dat advocaten wel meer uitvallen door psychische klachten. Bij medici staan fysieke klachten op de eerste plaats. Hoe komt het toch dat juist advocaten een verhoogd risico lijken te hebben op middelemisbruik en psychische klachten?

Een zoektocht door psychologische literatuur laat zien dat advocaten een geval apart zijn, en dat het uitoefenen van het vak risico's met zich meebrengt.

Why lawyers are unhappy is een paper geschreven door psycholoog Martin Seligman, voormalig president van de American Psychological Association. Hij onderzocht de hoge mate van ontevredenheid onder Amerikaanse advocaten en dan vooral de medewerkers, de groep dus die ook in Nederland de grootste

Je hersenen kun je niet als een dossier achterlaten op het werk

uitstroom en ontevredenheid kent zoals onder meer bleek uit een onderzoek begin 2014 van Stichting 4YoungPeople en Careerwise.nl.

Seligman identificeerde drie hoofdoorzaken. De eerste is dat advocaten worden geselecteerd, en zichzelf selecteren, op de eigenschap van pessimisme. ‘Op bijna alle vlakken presteren pessimisten minder goed in het leven. Er is één grote uitzondering,’ schrijft Seligman: ‘Ze doen het beter in de rechtsbeoefening. Maar deze karaktertrek nemen ze mee hun privéleven in.’

De tweede reden is volgens Seligman het Amerikaanse (*adversarial*) rechtssysteem zelf, dat alleen winnaars en verliezers kent. Dat *zero-sum* systeem brengt een hoop negatieve emoties teweeg, volgens Seligman. De laatste reden voor het ontstaan van ongelukkige advoca-

ten die Seligman noemt, is het gebrek aan invloed om het werkende leven zelf vorm te geven. Advocaten worden geleefd.

Seligmans opsomming leert dat het dus niet alleen externe factoren zijn als werkdruk die de gezondheid bedreigen. Ook aan de persoon van de advocaat zelf kleven risico's. Want: welk menstype is bij uitstek geschikt voor werk dat een negatieve instelling vereist? ‘Dat is iemand die zeer analytisch, sceptisch en individualistisch is, een hoge *sense of urgency* heeft. Daarnaast zijn slechte sociale vaardigheden, een dunne huid en hoge intelligentie de kenmerken van mensen die voor het beroep advocaat kiezen,’ stelt Larry Richard, een autoriteit op het gebied van de persoonlijkheidskenmerken van advocaten. De in Washington DC werkzame psychiater en ex-advocaat onderzocht de persoonlijkheidskenmerken van meer dan veertigduizend mensen onder wie 25.000 juristen.

Richard: ‘De wereld van de advocatuur is enorm veranderd de afgelopen decennia, maar de mensen die voor het vak kiezen totaal niet. Het zijn steevast dezelfde types.’ Richard, legt uit wat het werk met de hersenen van de advocaten doet: ‘Je denkt veel op negatieve wijze. Je denkt voortdurend: wat kan er mis gaan? Wiens schuld is het? Wat zijn de problemen? Dat gaat dag in dag uit zo, en dat versterkt neurale paden en de hersengebieden die de probleemherkenning regelen. Er is onderzoek dat uitwijst dat deze ontwikkeling er in toenemende mate voor zorgt dat positief denken onmogelijk wordt gemaakt door de staat waarin de hersenen terechtkomen.’

Je hersenen kun je niet als een dossier achterlaten op het werk. Dus is het niet zo vreemd dat advocaten hun werkhouding én wereldbeeld meenemen hun privéleven in. ‘Mensen met een pessimistisch wereldbeeld zijn ook gevoeliger voor depressie. Maar het goede nieuws is dat deze vorm van depressie is aangeleerd. Optimisme kun je ook aanleren,’

zegt Richard. 'Verander je de cognitieve patronen, dan verander je ook de emoties.'

Masculien

In het buitenland is het bewijs duidelijk minder anekdotisch door onderzoeken van mensen als Richard. Een goed beeld vormen van de problemen in Nederland is moeilijker. Maar een rondgang langs de Jellinek kliniek en enkele coaches die vaak advocaten begeleiden, bevestigen het beeld, en het gebrek aan openheid.

De Jellinek kliniek houdt geen beroepsspecifieke cijfers bij, maar merkt op dat het met name de groep 55+ is die nu met toenemende verslavingsproblematiek kampt. Dat betreft Amsterdam-Zuid, niet de probleemwijken, zo meldt de woordvoerder. Perfectionisme, hoge eisen die aan de mensen worden gesteld in combinatie met een masculiene bedrijfscultuur is een reden die problematiek in de hand werkt. Maar de bedrijfsartsen uit het zakenleven worden nog maar weinig getraind op omgaan met verslaving, volgens de instelling.

Voormalig advocate Caroline Bun heeft een grotendeels op de advocatuur gerichte coachingspraktijk en merkt op dat de problematiek rond verslaving, burn-out en depressie in de advocatuur al jaren speelt. Bun wijst op de rol die advocaten beroepsmatig spelen, en maar moeilijk af kunnen leggen. Er is veel repressie van emoties die niet bij die rol horen volgens haar, dat kan tot depressie leiden. Marie-José Gilsing is naast advocate ook een in de advocatuur gespecialiseerde coach met coachingsbureau De Cirkel Coaching. Ook zij wijst op het culturele taboe om gevoelens te delen, uit angst om als zwak gezien te worden. Om die reden pleit ze voor meer compassie en betrokkenheid tussen beroepsgenoten onderling en richting cliënt.

Dick Freriks coacht maatschappen en individuele advocaten. Hij is psycholoog, psychotherapeut en oprichter van

Ascender, een psychologisch adviesbureau dat zich op professionals richt. Het heeft zestien vestigingen in Nederland en vangt advocaten op die worden doorbestuurd door onder andere Movir. Hij ziet de burn-outs, de verslavings- en psychische problematiek dagelijks. 'Onderschat niet hoe groot de alcoholconsumptie en -afhankelijkheid is bij professionals die onder grote druk staan en werken,' waarschuwt hij. 'Daarnaast vragen professionele hulpverleners als advocaten niet snel hulp voor zichzelf. Dat ziet men als een brevet van onvermogen. Dus men komt vaak te laat.'

Movir meldt expliciet ook samenwerkingsproblemen als oorzaak voor arbeidsongeschiktheid. Freriks herkent dat. Werkdruk is een factor voor advocaten aan het begin van de carrière, ziet hij, maar voor advocaten met management- en bestuursverantwoordelijkheden spelen andere zaken. Freriks: 'Bij de kantoren die ik coach, meestal middelgroot met twintig tot dertig partners, zie je deze dilemma's langskomen: positioneren in de markt, beleid en visie uitzetten, investeren in de relatie met de cliënten, kennis van de omgeving, het zoeken naar een manier om in deze moeilijke tijd het eens te worden over de visie, waar je naartoe moet. Binnen kantoren zie ik dat dit punt druk zet op de samenwerkingsrelaties. Stress zit hem niet primair in de werkdruk, maar meer in de onderlinge verhoudingen binnen kantoor. Net als bij maatschappen in ziekenhuizen.'

Het empathisch tekort van 'De Advocaat' naar de cliënt toe is al vaak beschreven, maar in het eigen huis is dus net zo goed sprake van dat tekort. In de bedrijfscultuur, maar ook individueel lijkt er weinig aandacht te zijn om goed te zorgen voor jezelf. Wel ziet Freriks meer openheid ontstaan over de problematiek: 'Het taboe begint nu eindelijk doorbroken te worden. Ik krijg nu meer partners die zeggen dat ze niet goed voor hun bedrijf kunnen zorgen als ze niet goed voor zichzelf zijn.' Het zijn

Zo blijf je psychisch gezond

- Neem meerdere rollen in, naast die van advocaat. Zowel privé als maatschappelijk. Wie die rollen goed naast elkaar invult, leeft gezonder, blijkt uit onderzoek.
- Mensen die veel tijd doorbrengen met hun dierbaren zijn gelukkiger.
- Mensen met een drukke baan en kinderen ervaren juist minder stress dan diegenen zonder kinderen.
- Vergroot je emotionele intelligentie. Advocaten hebben emotioneel werk, maar worden getraind afstandelijk en rationeel te zijn. Mindfulnessoefeningen kunnen helpen de emotionele intelligentie te vergroten en beter met stress om te gaan.
- Begrijp de relatie tussen (negatieve) gedachten en je emoties. Leer deze ook te uiten. Dat is belangrijk voor het gezond houden van relaties op het werk en privé.
- Kweek mentale veerkracht. Advocaten scoren bewezen slecht op deze eigenschap, maar die is belangrijk bij het verdragen van stress en verandering. Negatief denken verlaagt de mentale veerkracht. Veerkracht testen kan op www.elestia.nl/mentaleveerkracht/.
- Slaap voldoende. Steeds meer onderzoek laat zien hoe belangrijk slaap is voor optimaal functioneren en gezondheid.
- Wacht niet met hulp zoeken. Advocaten wachten vaak te lang.
- Werk aan het 'psychologisch klimaat' op kantoor. Voelen mensen zich gerespecteerd, eerlijk behandeld, gewaardeerd? En wordt een foutje maken getolereerd? Positieve scores correleren met hogere productiviteit.
- En onthoud: gelukkige mensen presteren beter en draaien een hogere omzet.

met name middelgrote kantoren waar de behoefte ontstaat, zegt Freriks. Die vragen hem om laagdrempelige toegang tot hulpverleners.

Dat ondanks de verbeteringen hulp zoeken nog steeds moeilijk ligt en er een schaamtecultuur heerst, wordt duidelijk door de werkwijze die Ascender moet hanteren om de advocaat sneller uit de ontkenningcultuur te halen en te bewegen om eerder hulp te zoeken.

In Amsterdam is Freriks' bureau bij een kantoor gestart met een *Employee Assistant Program*. Daar kunnen advocaten, zonder zich eerst bij iemand te melden van het eigen kantoor, direct terecht bij een psycholoog.

Psycholoog Seligmans derde reden voor het ontstaan van *unhappy lawyers* is controle over de agenda ofwel betere *work-life balance*. Voor Gerda Aufderhaar en haar twee andere compagnons was dat een belangrijke beweegreden om voor zichzelf te beginnen. Ze verliet de maatschap van een groot commercieel kantoor, en startte met twee collega's Marquant advocaten in Hardenberg, waar nu vijf compagnons werken.

De advocate voelde zich soms een roepende in de woestijn als ze een pleidooi hield om meer in mensen te investeren en een gezondere cultuur tot stand te brengen bij haar voorma-

lige kantoor. Als mensen gezonder en gelukkiger zijn, dan verdien je dat vanzelf terug, was haar redenering. Maar dat had weinig effect. Aufderhaar: 'Ik kon me niet vinden in hoe er met medewerkers werd omgegaan als ze door omstandigheden even minder goed presteerden. Dan werden ze vrij snel afgeserveerd. Het ging te veel om wat er onder aan de streep overbleef. Vaak hebben maatschappen hun eigen gouden kooi gecreëerd met het inkomen dat ze krijgen. Maar de gezondheidsrisico's die ze lopen, burn-out, hartinfarcten, noem het allemaal maar op, die blijven ze ontkennen. Zelfs als het een collega overkomt.'

Aufderhaar: 'Iedereen heeft de ervaring weleens dat het even niet zo lekker gaat. Aan de buitenkant zie je dat collega-partners zich dan bikkels tonen: zo van het doet me niks, mijn omzet blijft op peil. Maar ondertus-

sen hangen ze wel aan de hulplijn van Movir en vragen ze hoe ze zich in godsnaam moeten handhaven. Dat is geen goed voorbeeld voor degenen die er op een menselijkere manier mee om willen gaan.'

Nog een reden dat de cultuur moeizaam verandert volgens Aufderhaar is dat maatschappen hun eigen organisatieadviseurs in de arm nemen. Die leveren niet de boodschap die een maatschap niet wil horen, zegt ze: 'Mensen die verandering teweeg willen brengen binnen grotere kantoren lukt dat niet en haken af. Die beginnen voor zichzelf of gaan werken bij een kantoor dat wel meer aandacht heeft voor welzijn. De schaalgrootte in de advocatuur neemt af en dat is ook omdat men voor zichzelf begint. Geld is niet alles. Wij hebben een stapje teruggedaan wat inkomen betreft, maar er veel goeds voor teruggekregen.' <<

advertentie

Gratis proef-exemplaar

Elk kwartaal achtergrond en praktijk binnen ICT en recht. Vakartikelen, jurisprudentie, wetgeving en andere direct toepasbare informatie. Op papier of elektronisch (pdf).

Maak nu gratis kennis met het ICTRecht tijdschrift en vraag het laatste exemplaar aan via ictrecht.nl/tijdschrift/

REDACTIE: MR. R.J.B. BOONEKAMP & MR. W.L. VALK

In vrijwel iedere procedure ontstaan vragen over stelplicht en bewijslastverdeling. Het beantwoorden van deze vragen is voor u als jurist of rechter van groot belang voor de uitkomst van de procedure. De nieuwe online uitgave Stelplicht & Bewijslast geeft u deze antwoorden.

De auteurs van de uitgave...

- bespreken bij een aantal artikelen van de Boeken 3, 5, 6 en 7 BW beknopt de bewijslastverdeling.
- gaan verder dan het weergeven van relevante rechtspraak van de Hoge Raad en literatuur; ze analyseren zelfstandig het besproken artikel wat betreft vragen van stelplicht en bewijslast. Hierdoor krijgt u haarfijn inzicht in de betekenis van de hoofdregel van art. 150 Rv en van andere belangrijke principes van het bewijsrecht voor alle besproken BW-artikelen.

Meer weten over specifieke onderwerpen voor uw case?

Bijvoorbeeld over stelplicht en bewijslast bij dwaling of bij de vernietigbaarheid van algemene voorwaarden of bij onrechtmatige daad? Door de artikelsgewijze opzet en de goede zoekmogelijkheden (bijvoorbeeld op trefwoord) van de uitgave vindt u gemakkelijk de voor u relevante informatie.

^

Onderdeel van Kluwer Navigator Collecties > Burgerlijk procesrecht

Stelplicht & bewijslast is als losse online titel verkrijgbaar, maar maakt ook deel uit van de Collectie Burgerlijk procesrecht, onderdeel van Kluwer Navigator. In deze Collectie vindt u alle beschikbare Kluwer-bronnen op het gebied van het Burgerlijk procesrecht bijeen, waaronder Asser Procesrecht, Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering, NJ, Tijdschrift voor Arbitrage en Groene Serie Burgerlijke Rechtsvordering.

Door de gebruiksvriendelijke interface van Kluwer Navigator bent u snel en eenvoudig bij de informatie die u nodig heeft.

V

NEEM NU EEN PROEFABONNEMENT

Ga voor een gratis proefabonnement op de Collectie Burgerlijk procesrecht met daarin de nieuwe uitgave Stelplicht & bewijslast naar www.kluwer.nl/collecties.

MEER INFORMATIE OF BESTELLEN?

Ga naar www.kluwer.nl/stelplicht

Congressen van hoge kwaliteit, direct toepasbaar in de praktijk

Sdu Juridische Opleidingen

Internationaal strafrecht gezien vanuit Nederlands perspectief

Vervolg, berechting en verdediging

Woensdag 19 november 2014 | Pro Demos, Den Haag | 5 punten NOvA
Sprekers: mr. T.E. (Tjarda) van der Spoel, prof. mr. T. (Theo) de Roos, mr. M. (Michiel) Pestman,
prof.dr.mr. G.K. (Goran) Sluiter, prof. mr. S. (Stijn) Franken, mr. M. (Magda) Koole,
mr. R.A.Th.M. (Raoul) Dekkers en mr. H.C.M. (Hester) van Bruggen

Letselschadecongres 2014

Belicht vanuit multidisciplinair perspectief

Donderdag 20 november 2014 | Muntgebouw Utrecht, Utrecht | 4 punten NOvA
Sprekers: F. (Francie) Peters, E. (Esther) Pans en P. (Paul) Balk

HIP Themamiddag: De gebrekenregeling in de huurrecht praktijk

Over gebreken in het licht van de huurovereenkomst woonruimte & bedrijfsruimte

Donderdag 20 november 2014 | BCN Rotterdam, Capelle aan den IJssel | 3 punten NOvA
Sprekers: mr. dr. Govert Kerpesteijn, jhr.mr. J.L.R.A. (Toon) Huydecoper, mr. G.I. (Ginio) Beij,
mr. D. (Daniël) de Vries, R. (Rob) Withaar, mr. M.H.P. (Michiel) de Wit en
mr. M.H.L. (Marleen) van Dijkman

Pensioenverevening bij scheiding: systematiek en relevante rechtspraak

Basis en verdieping in één dag

Vrijdag 28 november 2014 | Van der Valk Hotel, Breukelen | 6 punten NOvA, 6 punten KNB
Spreker: prof. dr. G.J.B. Dietvorst

16e Benelux Merkendag

Vrijdag 28 november 2014 | Van der Valk Hotel, Breukelen | 5 punten NOvA
Sprekers: mr. J.J. (Joost) van Ooijen, mr. K. (Koen) Limperg, mr. M. (Marjolein) Bronneman,
mr. A.P. (Armout) Groen, mr. S.A. (Sven) Klos en prof. dr. mr. Th.C.J.A. (Dick) van Engelen

Sdu

JURIDISCHE
OPLEIDINGEN

Voor vrijhandel en vrede

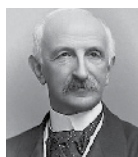
Tobias Asser (1838–1913): Nobelprijswinnaar en grondlegger van het internationaal privaatrecht.

Robert Sanders

Tobias Michael Carel Asser werd in Amsterdam geboren op 28 april 1838 in een familie van vooraanstaande juristen. Zijn vader Carel Daniel Asser (1813-1890) was advocaat en later raadsheer in de Hoge Raad. Dankzij zijn neef Carel Asser (1843-1898), advocaat en nadien hoogleraar in Leiden, leeft de familienaam voort in de titel van de serie handboeken over het burgerlijk recht.

T.M.C. Asser studeerde rechten in Amsterdam en voltooide zijn studie in Leiden met het proefschrift 'Geschiedenis der beginselen van het Nederlandse Staatsregt, omtrent het bestuur der buitenlandse betrekkingen'. In 1860 vestigde hij zich als advocaat en procureur in de hoofdstad. Twee jaar later werd Asser aan het Amsterdamse Athenaeum Illustre – de latere Universiteit van Amsterdam – benoemd tot hoogleraar in het 'hedendaagse recht' en vanaf 1877 was hij buitengewoon hoogleraar handelsrecht en internationaal privaatrecht. In zijn aanpak van het academisch onderwijs, zijn hoorcolleges en wijze van doceren, stelde Asser de rechtspraktijk voorop. Zelf bleef hij gedurende zijn hoogleraarschap de advocatenpraktijk uitoefenen. Pas bij zijn vertrek naar Den Haag in 1893 nam hij afscheid van de Amsterdamse balie.

Kenmerkend voor Asser waren zijn belangstelling en inzet voor de

Tobias Asser
(1838-1913)

ontwikkeling van het internationale handelsrecht. Niet alleen vanuit de wetenschap, maar ook door praktisch optreden, waarbij zijn diplomatiek en organisatorisch talent naar voren kwam. Kort na zijn studie – Asser was amper 22 jaar – nam hij als lid van de Nederlandse delegatie deel aan de Conferentie van Koblenz over de vrije scheepvaart op de Rijn. Vooral de Rijntollen vormden in de opvatting van Asser, voorstander van vrijhandel, een belemmering voor de handelspositie van Nederland. Naast zijn publicaties over dit onderwerp startte Asser in 1869 met twee medewerkers de *Revue de droit international et de législation comparée* en in 1873 was hij in Gent een van de oprichters van het Instituut voor Internationaal Recht.

Asser mag vooral worden gezien als een van de grondleggers van het internationaal privaatrecht. Hij was sinds 1870 lid en later voorzitter van de Staatscommissie voor internationaal privaatrecht. Zijn in 1880 verschenen handboek 'Schets van het internationaal privaatrecht' werd in diverse landen vertaald.

Vanaf 1890 vormde Asser ook de drijvende kracht achter de ambitie om tot

een codificatie te komen van het internationaal privaatrecht. Op initiatief van de Nederlandse regering werd in 1893 de eerste Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht geopend, waar Asser prompt tot voorzitter werd gekozen. Ook de daaropvolgende conferenties, in 1894, 1900 en 1904, werden door Asser voorgezeten.

Als bekroning voor zijn bijdrage aan de oprichting van het Internationale Hof van Arbitrage tijdens de Haagse vredesconferentie in 1899 ontving Asser (samen met de Oostenrijkse pacifist en journalist Alfred Fried) in 1911 de Nobelprijs voor de Vrede. In 1904 was deze prestigieuze prijs al toegekend aan het Instituut voor Internationaal Recht, 'voor haar pogingen, als onofficieel orgaan, voor het ontwikkelen van de standaardprincipes van de wetenschap en het internationaal recht'. Als medeoprichter mocht Asser delen in de eer, al zeven jaar was hij zelf laureaat. En tot op heden is Asser de enige Nederlandse winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede.

Met de aan die Nobelprijs verbonden financiële middelen zette Asser zich in voor het stichten van de Haagse Academie voor Internationaal Recht. Volgens zijn wens zou dit instituut worden ondergebracht in het Vredespaleis. Hoewel hij op 29 juli 1913, kort voor de officiële opening van het Vredespaleis overleed, ging zijn wens tien jaar later alsnog in vervulling.

"Dankzij de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van M is mijn financieel dossier op orde"

M-VERZEKERINGEN

Dossier op orde

Iedereen kan een beroepsfout maken, hoe zorgvuldig u ook te werk gaat. Met de beroepsaansprakelijkheidsverzekering van M-verzekeringen beschermt u zich tegen de financiële gevolgen van het maken van een beroepsfout. M geeft u zekerheid en zorgt ervoor dat uw financieel dossier op orde is; voor nu en in de toekomst.

M biedt als specialist verzekeringen voor advocaten, notarissen, accountants en andere business professionals. Door onze inkoopkracht kunnen wij scherpe premies bieden voor een zeer complete dekking. Ook uw dossier op orde met M? Kijk voor ons complete aanbod op www.m-verzekeringen.nl of neem gerust contact met ons op.

M-VERZEKERINGEN.NL

Ringbaan West 240 • Tilburg • T 013 594 28 28 • m@mutsaerts.nl

De proceskosten ex artikel 237 Rv

De partij die bij vonnis in het ongelijk wordt gesteld, wordt in de kosten veroordeeld. Maar waaruit bestaat die proceskostenveroordeling ook alweer?

Dineke Dal¹

De vordering tot veroordeling van de wederpartij in de proceskosten vormt veelal het sluitstuk van een dagvaarding. Soms wordt volstaan met de kreet 'kosten rechtens'. Dat is niet onbegrijpelijk. Een veroordeling in de proceskosten wordt immers – zo nodig – ambtshalve gegeven. Toch is het goed de verschillende componenten van een proceskostenveroordeling na te lopen.

Volgens de hoofdregel van artikel 237 lid 1 Rv wordt de in het ongelijk gestelde partij veroordeeld in de proceskosten van de wederpartij. Bij het antwoord op de vraag welke partij (overwegend) in het ongelijk is gesteld, heeft de rechter veel vrijheid. Indien de aard van de rechtsverhouding daartoe aanleiding geeft of beide partijen over en weer op enkele punten in het ongelijk zijn gesteld, kan de rechter bepalen dat elke partij (gedeeltelijk) de eigen kosten draagt.

De rechter kan de kosten die nodeloos werden aangewend of veroorzaakt voor rekening laten komen van de partij die deze kosten aanwendde of veroorzaakte (lid 1 laatste volzin). Op grond hiervan kunnen door de winnende partij nodeloos gemaakte kosten bij de ten laste van de wederpartij uit te spreken kostenveroordeling buiten beschouwing worden gelaten. Deze bepaling biedt naar de letter genomen geen grond om de nodeloos bij de verliezende

partij veroorzaakte kosten voor rekening van de winnende partij te brengen.

Voor de ná de uitspraak ontstane kosten – de zogeheten nakosten – kan op verzoek een bevelschrift worden afgegeven. Blijkens HR 19 maart 2010, NJ 2011, 237 kunnen deze kosten ook in de uitspraak zelf worden begroot, eventueel voorwaardelijk. Het bevelschrift lijkt daarmee zijn betekenis goeddeels verloren te hebben.

De Wet griffierechten in burgerlijke zaken (Wgbz) introduceerde een stelsel waarbij partijen een verschillend bedrag aan griffierecht verschuldigd kunnen zijn. Om de nadelige gevolgen van dit stelsel te verzachten, is in 2013 een hardheidsclausule geïntroduceerd. Ingevolge artikel 237 lid 5 Rv kan de rechter onder omstandigheden bepalen dat de verliezende partij niet meer griffierecht behoeft te vergoeden dan hij zelf heeft betaald of, in kantonzaken, had moeten betalen als hij eiser was geweest. Het gebruik van de hardheidsclausule blijkt (nog) niet uit gepubliceerde rechtspraak.

Onder de proceskosten valt allereerst het salaris van de advocaat. Dit salaris wordt meestal bepaald op basis van het Liquidatietarief. Aan de hand van de verrichte werkzaamheden en het belang van de zaak wordt een bepaald forfaitair bedrag berekend. De aldus berekende vergoeding dekt in de regel een fractie van de werkelijke kosten van rechtsbijstand.

Daarnaast vallen de zogenaamde 'verschotten' onder de proceskosten. De verschotten omvatten de exploitkos-

ten, de getuigentaxen, de tolkentarief, het salaris van de deskundige en het griffierecht. De hoogte van het verschuldigde griffierecht hangt af van de aard of het financiële belang van de zaak en de aard van de betreffende partij.

De nakosten omvatten het zogenaamde nasalaris van de advocaat en de kosten van betekening van de uitspraak. Het nasalaris houdt bijvoorbeeld verband met het bestuderen van de uitspraak, het adviseren van de cliënt en het instrueren van de deurwaarder. Het wordt op grond van artikel 8 Liquidatietarief eveneens forfaitair vastgesteld. De nakosten zien overigens niet op de kosten die verband houden met de executie.

De partij die in de proceskosten wordt veroordeeld, kan ook bij voorbaat worden veroordeeld tot vergoeding van de wettelijke rente over de proceskosten voor het geval deze niet tijdig worden voldaan. Deze wettelijke rente moet echter wel uitdrukkelijk worden gevorderd. Inmiddels is het niet langer ongebruikelijk dat over de proceskosten wettelijke rente wordt toegewezen.

Tot slot worden ook de kosten van een eventueel voorlopig getuigenverhoor dan wel voorlopig deskundigenbericht tot de proceskosten gerekend. Dat geldt weer niet voor de kosten van een conservatoir beslag. Deze moeten afzonderlijk worden gevorderd (en onderbouwd).

Hoewel de vordering tot vergoeding van de proceskosten advocaten dus geen hoofdbreken zal geven, is het goed te beseffen wat deze vordering inhoudt.

¹ Dineke Dal is kennismanager bij Van Iersel Luchtman Advocaten.

Alle vakmanschap op het gebied van ICT in huis.

Lexsyn Groep bundelt de krachten van ICT-bedrijven die zich specifiek richten op de juridische sector. Met vaksoftware als CClaw, FORTUNA, NEXTmatters, BigHand en ContactManager, maar ook met cloud computing, kantoorautomatisering, documentmanagement, webdiensten en portals en telefonie.

Vakmanschap begint hier: 088 - 002 84 00.
Maak een afspraak met onze specialisten of kijk op:

www.lexsyn.nl

LEXSYN.NL

“Cclaw is absoluut gebruiksvriendelijk!”

Stefanie van Asch, Van Veen Advocaten

Met CClaw van Clip Consultants beschikt u over een compleet softwarepakket voor uw juridische praktijk. Door jarenlange ervaring in de advocatuur combineert CClaw gemak met kwaliteit. Inmiddels zijn ruim 450 advocatenkantoren enthousiaste gebruikers!
CClaw: uw zaken op orde

Bel: 0413 - 34 88 88
Bezoek: www.clipconsultants.nl

LEXSYN.NL

ict concept.

“Functionele ICT die naadloos aansluit op uw praktijk.”

uw werkplek
ons specialisme
alles voor elkaar

T 088 002 84 82
www.ict-concept.nl

Amersfoort Amsterdam Eindhoven
Joure Oosterhout Rotterdam

Zo had het ook gekund

Hoe werkt mediation? Paula Boshouwers, mediationadvocaat bij ReulingSchutte in Amsterdam, licht maandelijks een praktijkvoorbeeld door. Aflevering 15: 'What if...'

Paula Boshouwers

Het nieuws volgend denk ik regelmatig: hoe zou het gegaan zijn als deze partijen (eerder) aan de mediationtafel hadden plaatsgenomen? Een voorbeeld op NOS.nl: 'Judobond zet omstreden plan door' (oktober 2013) en, een jaar later: 'Judo coaches boos op de bond' (september 2014).

Het 'omstreden plan' blijkt onder andere de beslissing te omvatten dat Nederlandse topjudoka's vanaf het Europees Kampioenschap 2014 alleen met bondscoaches trainen en niet meer met hun eigen coaches. Volgens Ben Sonnemans, directeur Topsport van de Judo Bond Nederland, zijn de maatregelen nodig om aansluiting te houden bij de internationale top. Vervolgens zou een meerderheid van de bondscoaches een klacht hebben ingediend tegen Sonnemans, die 'een zwalkend beleid, slechte communicatie en een gebrek aan leiderschap' wordt verweeten.

Het gezamenlijke belang van alle betrokkenen lijkt evident. Toch is er gaandeweg iets misgegaan. Met als gevolg dat dit nu een 'issue' is, dat juist afleidt van het grote doel.

Hoe zou het gegaan kunnen zijn in mediation? Ik kan me zo voorstellen dat aan de mediation zouden deelnemen: vertegenwoordigers van de bond, van de bondscoaches, van individuele coaches en van judoka's. En dat onder meer de volgende belangen op tafel zouden zijn gekomen: aansluiting internationale top, goede voorbereiding Olympische Spelen, duidelijke koers en communicatie, meegenomen worden in beslissingen, steun voor

bondsbeleid en rust. Vervolgens had wellicht een proces afgesproken kunnen worden waar alle betrokkenen zich in hadden kunnen vinden en hadden de klachten achterwege kunnen blijven.

Inmiddels is Ben Sonnemans ontslagen. 'Ik wil als gentleman het podium verlaten, zo deed ik dat als judoka ook,' zegt Sonnemans, die nu zonder pardon moet vertrekken. Ook dat had in mediation anders gekund. Daar had ruimte kunnen zijn voor ook de wederzijdse belangen, als – zo stel ik mij voor – het voorkomen van verdere reputatieschade, een vertrek door de voordeur, rust bij de bond en een nieuwe start kunnen maken.

Ook Zeehondencrèche Pieterburen blijft in het nieuws. Inmiddels is oprichtster Lenie 't Hart een eigen nieuwe zeehondenopvang gestart. Dit na veel ruzie, juridische procedures, staking onder het personeel en het vertrek van de voltallige raad van toezicht; alles breed uitgemeten in de pers. We lazen onder meer: 'De aanpak van Zeehondencrèche-oprichtster Lenie 't Hart is schadelijk voor de zeehonden.' (brief in dagblad *Trouw*). 'Lenie 't Hart stalinistische trekken' (nu.nl) en 'Lenie 't Hart wil weg bij Pieterburen, ze wil haar naam niet langer verbinden aan de opvang. De onderhandelingen over haar ontslag gaan niet over geld' (nu.nl). Oud-staatssecretaris van Economische Zaken Henk Bleker (CDA) werd aangehouden om de betrokkenheid van Lenie 't Hart 'op harmonieuze wijze vorm te geven' (NOS.nl). Niet lang daarna: 'Bleker stapt nu naar de rechtbank om haar contract te laten ontbinden' (nu.nl). Ik legde deze kwestie onlangs voor in een

specialisatieopleiding voor mediators met de vraag mogelijke belangen te inventariseren. Dit was het resultaat: opvang niet onnodig lang en kostbaar (de crèche zit krap bij kas), erkenning voor nieuwe wetenschappelijke inzichten zeehondenopvang, erkenning voor de wijze waarop zeehonden in het verleden met succes zijn opgevangen, een ieders reputatie en goede naam, goede opvang zeehonden, dierenwelzijn, werkgelegenheid en vertrouwelijkheid (geen vuile was). In de mediationoefening die daarna volgde was ruimte voor een open overleg, met respect en erkenning van emoties. Cursisten speelden Lenie 't Hart, vertegenwoordigers van het personeel, het bestuur en de raad van toezicht. De oplossingen die vervolgens op basis van deze belangen door de mediationpartijen werden bedacht waren hoopvol en minder schadelijk voor partijen dan het nu lijkt te zijn gegaan. Een van de bedachte oplossingen: Lenies arbeidsovereenkomst wijzigen. Een deel zou worden afgekocht en voor een deel bleef Lenie betaald verbonden aan Pieterburen om voorlichting te geven op scholen, waar zij ook zou vertellen over de gewijzigde inzichten over zeehondenopvang.

Adviseurs spelen een belangrijke rol in dit soort escalerende processen. Iemand met een helicopterview, die wat meer afstand heeft en vanuit daar kan bekijken of het ingezette traject (nog) wel beantwoordt aan de belangen van partijen. Uiteraard is mediation niet altijd de oplossing, maar mogelijk wel vaker dan partijen zelf denken en ook durven in het stadium van de ruzie waar zij dan al in verkeren. Ook daar ligt een rol voor de advocaat.

Als je denkt alles gecheckt te hebben, maar het zolderraam wijd open blijkt te staan.

Zomerperiode. Vakantie. Koffers pakken. Alles dubbel checken. En gaan! Velen van ons zullen – zo vlak na de zomer – dergelijke momenten zonder moeite weer voor de geest kunnen halen. Maar stel dat u bij terugkomst merkt dat het zolderraam nog wagenwijd openstond....?!

Een dergelijke illustratie gaat helaas in de praktijk veelal op voor de beveiliging van persoonlijke gegevens van klanten. De focus ligt op de IT-infrastructuur. Echter, IT, communicatie en dataverzameling zijn inmiddels dusdanig met elkaar verweven dat een geïntegreerde aanpak noodzakelijk is. Laten we de illustratie van het openstaande zolderraam eens vanuit dit perspectief nader analyseren.

Menig advocatenkantoor heeft thema's als dataleakage, security en risico inventarisatie op de agenda staan. Per slot van rekening wordt er in de loop van jaren een schat aan persoonlijke informatie verzameld. Die schat is ook waardevol voor partijen met minder eerbare intenties. Daarom kiest menig advocaat er terecht voor een IT-partner in de arm te nemen die het kantoor ontzorgt op gebied van IT-beveiliging. In de illustratie de laatste ronde door huis voor vertrek.

Hoe kan het dan tóch gebeuren dat het zolderraam open blijft staan? Denk eens aan uw aanwezigheid en presentatie op internet en de data uit uw intraweb. Uw IT is dan wel beveiligd, maar hoe is het gesteld met uw website of intraweb? Datacriminelen kunnen zich via dit illustratieve open zolderraam toegang verschaffen tot uw bedrijfsgegevens. U denkt goed beveiligd te zijn, maar in werkelijkheid liggen uw bezittingen voor het grijpen.

Door IT, communicatie en data onlosmakelijk van elkaar te zien, krijgen alle onderdelen de aandacht die ze verdienen.

Beter nog; de aandacht die noodzakelijk is. Uw infrastructuur onderbrengen bij een gerenommeerde partij en vervolgens uw website op amateuristische wijze ontwikkelen en beheren, sluit feilloos aan op de geschetste nachtmerrie uit de illustratie. Uw huis staat netjes op slot, maar regen, wind en dieven dringen moeiteloos binnen. Kortom, volslagen onwenselijk.

Informeer daarom bij uw IT-specialist welke oplossingen zij hebben op webgebied. ICT Concept benadert ICT-beveiliging al langere tijd met deze brede visie. Met een afdeling webdiensten in eigen huis, bent u verzekerd van een geïntegreerde aanpak en professionele focus op de veiligheid van uw advocatenkantoor. Een professionele organisatie, een professioneel beveiligde IT-infrastructuur, een professionele uitstraling online. Plus de zekerheid dat u – bij wijze van spreken – bij thuiskomst niet de gevolgen van een open zolderraam aantreft.

Alles voor elkaar!

T 088 002 84 83

E sales@ict-concept.nl

www.ict-concept.nl

ICT CONCEPT IS ONDERDEEL VAN

LEXXYN
GROEP

Goed inwerken loont

Talenten binnenhalen is een uitdaging, maar ze binnenhouden blijkt een kunst op zich. De eerste indruk op een nieuwkomer blijkt bepalend voor later succes.

Franc de Korte

Op een maandagochtend meldt een nieuwe werknemer zich bij de receptie van een kantoor ergens in Nederland. De receptioniste is niet op de hoogte van zijn komst. Nadat de nieuweling zijn naam enkele malen heeft herhaald en uiteindelijk gespeld, kijkt de receptioniste enige tijd bedenkelijk naar het beeldscherm: ‘Uw naam staat niet in het systeem.’ Er is ook geen badge voor hem aange- maakt.

‘Weet u bij wie u moet zijn?’ vraagt ze. De genoemde persoon is nog niet aanwezig. Voorzien van een nood- badge wordt hij naar zijn afdeling gewezen. Daar aangekomen blijkt er nog geen werkplek te zijn geregeld.

Je hoeft geen hr-expert te zijn om te begrijpen dat deze nieuwe werknemer zich niet welkom voelde bij zijn nieuwe werkgever. ‘Helaas gebeurt dit heel vaak,’ zegt Toine Al, die deze waargebeurde situatie schetst in *De Introductiegids*, een handboek voor het inwerken van nieuwe medewerkers. Het lijkt zo logisch om een nieuwe werknemer goed te introduceren en vervolgens goed in te werken, maar de cijfers geven een ander beeld: één op de zes nieuw aangetrokken krachten vertrekt binnen een jaar (Dijkstra/Hoekstra, 2007). In een peiling van vacaturesite Monsterboard geeft 1 op de 25 snelle vertrekkers een slecht verlopen eerste dag als reden voor het vertrek. Vergelijkbare cijfers zie je ook bij ervaren krachten en leidinggevendenden.

Om dat te voorkomen zal het bij Holla Advocaten in Den Bosch en Eindhoven niet snel gebeuren dat een nieuwe advocaat bij binnenkomst op de eerste dag nog niet voorzien is van inloggegevens, een toegangspas en telefoon. ‘Facilitair moet alles op orde zijn,’ zegt Karlien van Ouwerkerk, hr-manager a.i. bij Holla. ‘Je weet dat er een nieuwe werknemer komt, dus dat soort zaken – randvoorwaarden – kun je ruim van tevoren regelen. Het is onderdeel van de rode loper die je uitlegt voor die nieuwe collega.’

‘Bij ons wordt een nieuwe advocaat op zijn eerste dag verwelkomd door zijn teamleider. Die geeft een rondleiding en stelt hem aan zo veel mogelijk mensen voor,’ beschrijft maatschaps- voorzitter Ernst van Win de eerste

werkdag bij De Clercq Advocaten in Leiden. 'Standaard wordt er tijdens de gezamenlijke lunch nog even aandacht gevraagd voor de nieuwe kantoorgenoot. 's Middags mag een nieuwe advocaat al meteen aanschuiven bij de bespreking van een zaak,' vertelt Van Win verder. Hij vindt het belangrijk dat nieuwe advocaten zo snel mogelijk bij het proces betrokken worden. Volgens hem zorgt dat ervoor dat er direct een band ontstaat tussen de nieuwe advocaat en het kantoor.

Bij Holla Advocaten staat op de eerste dag ook een een-op-eengesprek met de bestuursvoorzitter op het programma. 'Wij willen de nieuwe advocaat echt hoogstpersoonlijk leren kennen. Dus niet alleen: hoe goed ben je juridisch en wat wordt jouw bijdrage aan de organisatie, maar ook: wat houdt je als mens verder nog bezig, en wat kunnen wij doen om je tijd bij Holla zo aangenaam mogelijk te maken,' vertelt Van Ouwkerk.

Volgens hr-journalist Al is het belangrijk om je als werkgever te realiseren dat veel nieuwkomers onzeker zijn en er dus onbewust vragen leven: pas ik wel in de groep? Ga ik het hier echt wel leuk vinden? 'De hechting van een nieuwkomer met een bedrijf gebeurt in de eerste twee maanden. Begeleid je ze daar goed in dan blijft zo iemand vaak lang en levert dat echt zijn geld op.'

Vliegende start

Veel werkgevers vinden een rondleiding op de eerste dag prima, maar ze willen het liefst dat de nieuwe kracht zo snel mogelijk gaat presteren en omzet genereert. 'Toch is het verstandig om ruim de tijd te nemen om iemand in te werken,' adviseert Al. Onderzoek van organisatieadviesbureau Berenschot leert dat er een

Hr-journalist Al: 'Koppel je nieuwe advocaat aan een buddy'

verband is tussen de duur van het inwerktraject en de mate van betrokkenheid van werknemers. Is het inwerktraject drie maanden of korter dan ligt de betrokkenheid substantieel lager dan wanneer het traject over negen maanden of meer wordt uitgesmeerd.

Daarbij hebben academici, zoals advocaten, een langer traject nodig, omdat ze ingewikkelder werk doen. Daarnaast willen hogeropgeleiden erkenning, status en autonomie. Volgens Al duurt het gemiddeld negen maanden voordat iemand echt is ingewerkt. Dus, al lijkt je nieuwe advocaat een vliegende start te maken, het is zaak hem toch in de gaten te houden. Dat heeft Ernst van Win ervaren toen hij Haags deken was: 'Je ziet het dan juist misgaan bij heel zelfstandig aangelegde stagiaires. Dat klinkt tegenstrijdig, maar juist bij hen bestaat de neiging om ze hun gang te laten gaan. Je ziet ze onbewust aan voor volwaardige medewerkers. En voordat je het weet geef je iemand een te ingewikkelde zaak. Hoe zelfstandig sommigen ook zijn, ze moeten altijd feedback krijgen. Anders voelen ze zich aan hun lot overgelaten. Daarom werken wij bij De Clercq in teamverband met mentoren en het vierogenprincipe.'

Bij een groot internationaal kantoor als NautaDutilh worden advocaat-stagiaires ondergebracht in

het eigen opleidingstraject: het NDinstitute. Opleidingsadviseur Femke Bus: 'In vier maanden tijd leren zij de cultuur, werkwijze en collega's kennen bij NautaDutilh. Daarnaast krijgen de advocaat-stagiaires van het NDinstitute vanaf dag één hun eigen (proces)zaken, met bijbehorende cliënten en verantwoordelijkheden. Het NDinstitute wordt gecombineerd met deelname aan de Law Firm School en de beroepsopleiding van de Orde van Advocaten. Op deze manier fungeert de introductie als een soort *pressure cooker*.'

Joyce Trebus (26) begon vorig jaar aan het NDinstitute bij NautaDutilh. Zij is erg te spreken over het inwerktraject: 'Door de aanpak is de leercurve bizar steil. Je krijgt een echte band met mensen die in dezelfde lichte zitten. Daardoor leer je heel snel veel mensen kennen op andere afdelingen. Je leert van de feedback die je zelf krijgt, maar ook veel van de anderen.'

Al is erg te spreken over de kantooracademies binnen de advocatuur: 'Corporate academies sluiten altijd aan bij de cultuur van de organisatie, maar zijn te kostbaar voor kleine kantoren.' Een tip die geschikt is voor grote en kleine kantoren heeft Al ook: 'Koppel je nieuwe advocaat, ervaren of niet, aan een *buddy*. Liefst iemand van dezelfde leeftijd, maar van een andere afdeling.' Zowel bij Holla als De Clercq zijn de ervaringen daarmee goed. Bij NautaDutilh werken ze niet met een *buddysysteem*, maar je zit als nieuwkomer bijvoorbeeld wel altijd samen met iemand op de kamer. 'En zo iemand een vraag stellen, is toch altijd wat laagdrempeliger,' geeft Trebus aan. Al: 'Uiteindelijk leidt dit tot blij, goed ingewerkte, gemotiveerde, betrokken krachten die langer blijven en beter presteren. Een win-winsituatie dus.'

Documenten digitaliseren doe je zo

RICOH
imagine. change.

Met
Meesterwerk
van Ricoh

Scannen, organiseren, veilig opslaan en doorzoeken!
Direct in het juiste digitale dossier.

Scan en organiseer al je documenten met 1 druk op de knop. Scannen, verzenden, opslaan, terugvinden, doorzoeken en delen. Altijd handiger dan handmatig. Zo krijg je altijd en overal de juiste informatie op het juiste moment bij de juiste persoon. Snel, veilig én kostenbesparend. Zo helpt Ricoh je met het vervaardigen en organiseren van informatie. Zodat jij kunt focussen op wat er toe doet en het verschil kunt maken. Je ontdekt Meesterwerk van Ricoh op [Zo.Ricoh.nl](https://zo.ricoh.nl)

Deze pagina is interactief. Download de Clickable Paper app en scan deze pagina of ontdek meer op [Zo.Ricoh.nl](https://zo.ricoh.nl)

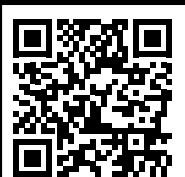
**oortjes open
& iPhonetjes uit**

klassikaal

of met

*voor hetzelfde geld
leert u wél wat!*

het online live college

www.dejuridischeacademie.nl

mr H.L. van Lookeren Campagne cassatieadvocaat

- cassatie-quick scan (eisend en verwerend)
  - cassatieadvies (uitgebreid, eisend en verwerend)
  - second opinions (eisend en verwerend)
  - cassatieprocedures (eisend en verwerend)
- uiteraard in overleg met de zaaksadvocaat
ook op toevoegingsbasis, waar mogelijk!

Postbus 91472
2509 EB Den Haag
tel: (070) 383.67.80, fax: (070) 385.52.77
info@hlvanlookeren.demon.nl
<http://www.advocatenkantoorvlc.nl/>

BEKS & BEKS
ADVOCATEN

is op zoek naar een:

Advocaat met eigen praktijk

Om op basis van kostendeling deel uit te maken van het kantoor.

De voorkeur gaat uit naar een advocaat met specialisatie op het gebied van het Ondernemingsrecht of Personen- en Familierecht.

Beks & Beks is een reeds lang bestaand advocatenkantoor. Op dit moment zijn zeven advocaten aan het kantoor verbonden. Zij zijn werkzaam op diverse rechtsgebieden met de nadruk op Ondernemingsrecht, Faillissementsrecht, Arbeidsrecht en Personen- en Familierecht. Het kantoor is gevestigd in een kantoorvilla in de omgeving van het Mediapark te Hilversum. Alle faciliteiten zijn aanwezig.

Reacties t.a.v. mr R.V. de Lauwere – r.delauwere@beks.nl – tel.: 035 - 6246021

CASSATIE

IN CIVIELE ZAKEN

AantjesZevenberg ADVOCATEN

Mr K. Aantjes tel. 070 – 390 62 60
aantjes@aantjeszevenberg.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

PROCEDEREN IN SPANJE ?

BRESSERS
ADVOCATEN ♦ ABOGADOS

C/ Gran de Gracia, 1, 2⁹³a
08012 Barcelona
T +34 93 481 36 36
F +34 93 301 39 04
M +34 610 963 515
E info@bresserslaw.com
www.bresserslaw.com

**Een advocaat hoeft niet
alles van wapens te weten**

Daar zijn gerechtelijk deskundigen voor

Ing. J. van Driel

Postbus 22276
3003 DG Rotterdam
010-4473500 0653208933
contact@fareconsultants.com

A.E. Hartink

van 't Hoffplaats 19
2871 KL Schoonhoven
0622333752
tonhartink@outlook.com

Oktober
2014

DEKENBERAAD

Pas op met het 'kopietje paspoort'

Een kopie van een paspoort of ander identiteitsbewijs vragen aan de cliënt mag alleen in uitzonderlijke gevallen. Misbruik van identiteitsdocumenten kan individuen grote schade toebrengen. Daarom roept het dekenberaad advocaten op de wettelijke regels voor 'kopietjes paspoort' met zorg te volgen.

Slechts in een aantal bij wet geregelde gevallen is een cliënt verplicht een kopie van het identiteitsbewijs te overleggen. Bij een cliëntenonderzoek in het kader van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) kunt u bijvoorbeeld wel om een kopie van het ID vragen als bewijs van de identificatieverplichting.

Organisaties die een paspoort kopiëren zonder juridische grondslag riskeren handhavingsmaatregelen van het College bescherming persoonsgegevens. Het dekenberaad dringt er daarom bij advocaten op aan in niet-

Foto: ANP

Wwft zaken – en dat zijn de meeste – identificatie in persoon te doen en daarbij eventueel alleen het soort ID-bewijs en nummer te noteren.

Als u toch een 'kopietje paspoort' in uw administratie wilt opnemen, vraag uw cliënten dan de print of scan te voorzien van het woord 'kopie' en het burgerservicenummer door te strepen dat op twee plekken staat. Daarnaast kan de cliënt de datum noteren, voor wie en waarvoor de kopie bestemd is en de foto onherkenbaar maken. Ook kunt u afspreken de kopie terug te sturen.

DEKENBERAAD

In- en uitlooprisico onder de loep

Advocaten moeten verzekerd zijn tegen beroepsaansprakelijkheid en de verzekering moet bovendien passend zijn voor de praktijk. Aangezien omstandigheden kunnen veranderen, is een regelmatige polisreview aan te raden. Het dekenberaad adviseert daarbij aandacht te besteden aan in- en uitlooprisico.

Het verzekeren van het inlooprisico houdt in dat de advocaat dekking kan krijgen voor claims die tijdens de looptijd worden ingediend, maar waarvan de oorzaak van de claim vóór de ingangsdatum van de polis ligt. In tal van situaties kan het inlooprisico een rol spelen; het speelt alleen niet wanneer men voor de eerste keer de praktijk gaat beoefenen. Te denken valt aan het overstappen van het ene naar het andere kantoor, splitsing van kantoren en voortzetting daarvan in welke vorm dan ook.

Bij het uitlooprisico gaat het om claims die pas ná de looptijd worden ingediend, terwijl het schadeveroorzakende feit tijdens de looptijd plaats had. Bijvoorbeeld: een advocaat gaat met pensioen, beëindigt de praktijk voortijdig, gaat failliet of overlijdt.

Het dekenberaad meent dat een adequate beroepsaansprakelijkheidsverzekering sluitende dekking voor het in- en uitlooprisico bevat. Controleer daarom regelmatig uw polis; soms zullen advocaten het in- en uitlooprisico apart moeten (mee)verzekeren om later problemen te voorkomen. Naast uw verplichting onder artikel 4 van de Verordening op de administratie en de financiële integriteit biedt een goede verzekering immers waarborgen voor u, uw cliënten en uw naasten.

COLOFON

NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

Nederlandse Orde van Advocaten

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten. De Orde verzorgt de rubrieken Van de Orde, Geschillencommissie, Tuchtrecht, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling Algemene Raad Nederlandse Orde van Advocaten

- Walter Hendriksen (algemeen deken)
- Bart van Tongeren (plaatsvervangend deken)
- Hans Vogels
- Marjan van der List
- Bert Fibbe
- Bernard de Leest

Bureau van de Orde

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 – 335 35 35
Fax 070 – 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
KvK-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse Orde van Advocaten

Facebook

Nederlandse Orde van Advocaten

TRANSFERS

Wie, wat, waar?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

BLIJVEND ZELFSTANDIG

Per 1 september begonnen **Christa Dreef** (44) en **Ellen Brocatus** (26) een eigen praktijk in het centrum van hun beider woonplaats Apeldoorn: Kantoor Dreef. 'Ellen is derdejaars advocaat-stagiaire en richt zich vooralsnog op de basisgebieden arbeidsrecht, aansprakelijkheidsrecht, ondernemingsrecht en huurrecht; ik houd me daarnaast ook bezig met mediation en ben Ellens patroon. We bedienen vooral mkb-kantoren in de regio. Omdat het kantoor een afsplitsing is van mijn voormalige zaak Justus Advocaten is het ondernemerschap voor mij niet nieuw, maar de mogelijkheid zelfstandig beslissingen te nemen blijft heerlijk.'

VAN KANTOOR
NAAR BOUWKEET

Bij zijn nieuwe kantoor Houtzager Strijker in Zeist blijft **Dirk Kuipers** (32) als advocaat werken, maar gaat hij vooral aan de slag als projectjurist. 'Op mijn vorige, middelgrote kantoor in Nijmegen zat ik bijna zes jaar als advocaat voornamelijk op kantoor. Ik wilde meer naar buiten, het veld in. In mijn nieuwe functie ben ik vooral op het bouwterrein te vinden, in de bouwkeet – mijn specialisatie is bouwrecht. Ik zit dicht bij de actie en Houtzager Strijker is een klein kantoor dat bij me past, met korte lijnen en leuke mensen.'

NAAR ANDER
KANTOOR

Admiraal, mr. A.J.: Roelse Takens Admiraal Advocaten te Amsterdam

Adriaanse, mr. P.C.: Justion Advocaten te Middelburg

Aken, mw. mr. W.D.W. van: KampsVanBaar Advocaten te Sittard

Aloni, mr. U.: BWK Partners te Amsterdam

Ardenne, mr. F.G.L. van: Wybenga Advocaten te Rotterdam

Arkesteijn, mr. J.C.: Aben & Slag Advocaten te Helmond

Bakker, mr. N.: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Haarlem

Beek, mr. J. van der: bureau Brandeis te Amsterdam

Bercx, mr. D.: Brunet Advocaten te Nijmegen

Berger, mr. L.C.M.: bureau Brandeis te Amsterdam

Beurskens, mr. J.F.P.: Allen & Overy LLP te Amsterdam

Beijersbergen van

Henegouwen, mr. A.H.A.: Ausma De Jong Advocaten te Utrecht

Bongaerts, mr. W.P.: Bird & Bird LLP te Den Haag

Brinkman, mw. mr. C.C.: Osborne Clarke N.V. te Amsterdam

Bruins, mr. J.A.: Stelvio advocaten | mediators te Arnhem

Bruinsma, mr. R.A.: Advocatenkantoor Roethof te Amsterdam

Clercq, mr. J.P.M. Ie: BWK Partners te Amsterdam

Cornegoor, mr. J.M.K.P.: Hoff Advocaten N.V. te Haarlem

Crince le Roy, mr. R.R.: Wybenga Advocaten te Rotterdam

Croezen, mw. mr. K.: yspeert vwl advocaten te Groningen

Crijns, mw. mr. M.R.D.: Lexsigma Advocaten te Amsterdam

d'Hooghe, mw. mr. S.:

Adriaanse Van der Weel Advocaten te Middelburg

Dexters, mr. J.P.M.: Aben & Slag Advocaten te Helmond

Doelman, mr. H.J.: La Gro Advocaten te Alphen a/d Rijn

Dooren, mr. M.M.H. van: BANNING N.V. te Den Bosch

Dijkstra, mr. R.: Vondst Advocaten te Amsterdam

Egmond, mr. B.J. van: Beelaard Breetveld Advocaten te Den Haag

Eikelboom, mr. F.: bureau Brandeis te Amsterdam

Eijberts, mw. mr. C.A.: Maverick Advocaten N.V. te Amsterdam

Ezzaki, mw. mr. S.: Wij advocaten te Amsterdam

Griffoen, mw. mr. V.H.A.: Hundscheid Advocaten te Sittard

Groeneveld, mr. H.A.: Lawwise Advocaten te Breda

Groenevelt, mr. D.F.: ASML te Velthoven

Have, mr. R.P. ten: Rutgers Posch Visée Endedijk te Amsterdam

Hazenberg, mw. mr. M.D.: bureau Brandeis te Amsterdam

Hilten, mw. mr. A.S. van: Marree en Dijkhoorn Advocaten te Amersfoort

Hoedemaeker, mw. mr. I.A.: Van Benthem & Keulen N.V. te Utrecht

Hoogveld, mr. A.J.M.: bureau Brandeis te Amsterdam

Houweling, mr. M.S.: Lexence N.V. te Amsterdam

Huizink, mr. J.W.: RESOR N.V. te Amsterdam

Kamp, mr. L.W.: BINGH Advocaten te Amsterdam

Keizer, mr. J.: Stad advocaten te Groningen

Keukens, mr. L.: bureau Brandeis te Amsterdam

Knobben, mr. M.A.: SchoeBroek advocaten & mediators te Deventer

Koster, mr. W.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam

Kruitjer, mw. mr. V.G.A.:

Dijkstra Voermans Advocatuur & Notariaat te Utrecht

Kuipers, mr. B.F.: Houtzager Strijker te Zeist

Kuyvenhoven, mw. mr. I.:

Taqa te Abu Dhabi (Verenigde Arabische Emiraten)

Laan, mw. mr. O.: Blumstone te Amsterdam

Lambregts, mr. M.:

Wintertaling Advocaten & Notarissen te Amsterdam

Lange, mr. C.S.G. de: BoutOveres Advocaten te Groningen

Martens, mw. mr. C.E.: Stijl advocaten te Amsterdam

Meijer, mr. A.T.: Bavelaar Advocaten te Amsterdam

Mollema, mr. F.J.E.: Nexa Velo Advocaten te Utrecht

Mouthaan, mw. mr. B.C.: MWM Advocaten B.V. te Hilversum

Namen, mr. P.H.A. van: Van Boven Advocaten te Middelburg

Niessen, mw. mr. N.J.A.P.B.: Boels Zanders Advocaten te Venlo

Oomen, mw. mr. K.C.A.M.:

Oomen & Van de Putten Advocaten te Tilburg

Oosterhuis-Broers, mw. mr. S.H.: Advocaten Familie – Erfrecht te Eindhoven

Pera, mw. mr. E.: ABC Legal te Amsterdam

Peters, mr. F.M.: bureau Brandeis te Amsterdam

Pijl, mw. mr. S.: Cleerdin & Hamer te Amsterdam

Poot, mr. G.T.: Trip Advocaten & Notarissen te Groningen

Posthumus Meyjes, mw. mr. A.A.: NN Advocaten te Den Haag

Reijnen, mw. mr. C.M.: bureau Brandeis te Amsterdam

Rozeman, mw. mr. A.C.: NautaDutilh te New York (Verenigde Staten van Amerika)

Rijken, mr. J.J.: AKD te Amsterdam

Senden, mw. mr. H.C.K.: Bird & Bird LLP te Den Haag

Shearer, mr. D.O.: Clifford Chance LLP te Amsterdam

Oktober
2014

Slagter, mr. M.A.: Weermeijer Roelink Nederend & Van der Leij Advocaten te Hoofddorp
Speelman, mw. mr. E.I.: Nysingh advocaten-notarissen N.V. te Arnhem
Thiel, mr. S.C.M. van: De Breij Evers Boon te Amsterdam
Thijssen, mr. I.R.J.: KanPiek Fiscale Advocatuur te Amsterdam
Veenstra, mw. mr. L.: Wijn & Stael Advocaten N.V. te Utrecht
Velde, mr. H.H.D. van: Slot Letselschade te Zeist
Veldhoen, mr. F.: NautaDutilh N.V. te London (Groot-Brittannië)
Verheul, mr. J.A.I.: bureau Brandeis te Amsterdam
Verkerk, mw. mr. F.: Anders Arbeidsrecht te Veenendaal
Visser, mr. H.J.: Struycken Advocaten te Amsterdam
Waal, mw. mr. A.H.A.C.: Mr. Mediators te Son
Waarsenburg, mr. P.L.O. van de: Van Vliet Advocaten te Nijmegen
Wamel, mr. R.C.: ZOOM Advocaat te Bergen op Zoom
Welgraven, mw. mr. M.: Stekelenburg Advocaten te Holten
Wezel, mw. mr. A.M.T.: Staals Advocaten te Amsterdam
Wiersma, mw. mr. N.: Vondst Advocaten te Amsterdam

NAAR NIEUW(E) KANTOOR OF ASSOCIATIE

Aarts & Nijenhuis Advocaten (mw. mr. M.Th.H.M.J. Aarts en mr. H.J.M. Nijenhuis te Nijmegen)
Abma Schreurs Advocaten (mw. mr. K. Mels te Amsterdam)
Advocatenkantoor Legalprep (mw. mr. W.J.M. Bogers te Amsterdam)
Advocatenkantoor Rian de Vries (mw. mr. R. de Vries te 't Haantje)
Advocatenkantoor Van Veen (mr. R. van Veen te Utrecht)
Advocatenpraktijk G.J.A. van de Grint (mr. G.J.A. van de Grint te Den Bosch)
Advocatenpraktijk mr. W.H. Hogerzeil B.V. (mr. W.H. Hogerzeil te Amsterdam)

Advocoeur De Haan (mr. A.Th. de Haan te Alblasserdam)
Bazar@Laan Advocaten (mr. J.P.C.M. van Es, mw. mr. S. de Kluiver en mr. T. Scholus te Den Haag)
Boucher Advocatuur B.V. (mr. E.H. Boucher te Utrecht)
Bright Advocatuur (mr. J. Pijtak te Abcoude)
Catsman Advocatuur (mr. W.L. Catsman te Capelle aan den IJssel)
Financial Markets Lawyers Alliance (FMLA) B.V. (mr. H.V. Oppelaar te Amsterdam)
Greenvoort B.V. (mr. T. Voortman te Almere)
Kantoor Dreef, advocatuur & bemiddeling (mw. mr. C.M. Dreef en mw. mr. E.J.M. Brocatus te Apeldoorn)
Koloc Advocatuur (mw. mr. S. Koloc te Deventer)
Kuijper Advocatuur (mr. L. Kuijper te Den Haag)
Leenhouts Advocatuur (mw. mr. M.C. Leenhouts te Amsterdam)
Legaltree Lim (mr. M.R. Lim te Leiden)
Loor Legal & Partners BV (mr. E.J. Loor te Apeldoorn)
Marxman Advocaten (mw. mr. P. Trip te Apeldoorn)
Oostlander/Verhoeven Advocaten & Mediators (mw. mr. C.L. Verhoeven te Haarlem)
Ovidius Law B.V. (mw. mr. J. Niezen, mr. S.J. van der Velde en mr. A.H. de Haas van Dorsser te Amsterdam)
P.J. van der Putt (mr. P.J. van der Putt te Haarlem)
Van Dalen advocatuur (mr. A.W. van Dalen te Amsterdam)
VanNiekerkGieremans (mr. E.J.W.M. van Niekerk, mw. mr. T.L. Gieremans, mw. mr. E.E. Krikke, mr. P.R. van der Vorst en mr. J.R. Wildeboer te Rotterdam)
VBA Van Brussel Advocatuur (mr. F.A. van Brussel te Utrecht)
Voûte arbeidsrecht (mw. mr. J.W. Voûte-Zevenbergen te Rotterdam)
Weijers-Ettema Advocaten B.V. (mr. K. Weijers en mr. J.C.A. Ettema te Rotterdam)
WVO Advocaten (mw. mr. S.R.B. Stoop-Maigret, mr. A.M. Takkenberg, mr. L.H. Toonen en P. Willems te Beekbergen)
Zwaan Advocatuur (mr. W.J.L. Zwaan te Amersfoort)

UIT DE PRAKTIJK

Asch, mr. M. van Utrecht 15-08-2014
Baas, mw. mr. C.E. Amsterdam 01-09-2014
Baas, mw. S.H. Baarn 15-08-2014
Bardoel, mw. mr. L.M.A. Den Bosch 19-08-2014
Beifor, mr. H.A. Amsterdam 15-08-2014
Berg, mw. mr. H.M.E.M. van den Zwolle 01-09-2014
Bergansius, mw. mr. A.E. Den Haag 01-09-2014
Berkel, mr. P.P. van Hoofddorp 01-09-2014
Beston-Kamminga, mw. mr. K. Amsterdam 02-09-2014
Boef, mw. mr. E.A.M. den Amsterdam 02-09-2014
Bont, mr. T. de Amsterdam 18-08-2014
Bosch, mw. mr. J. van den Leeuwarden 15-08-2014
Brugge, mr. V.J.C. Brugge Amsterdam 18-08-2014
Bruins, mw. mr. M.R. Alkmaar 01-09-2014
Duinkerke, mw. mr. W.H.S. Amsterdam 01-09-2014
Dijkstra, mr. M.S.R. Enschede 01-09-2014
Goudwaard, mw. mr. M.L. Haarlem 02-09-2014
Hamm-van de Water, mw. mr. A.H. Maastricht 02-09-2014
Helsper, mr. H.J.J. Amsterdam 31-08-2014
Hoof-Pijnenburg, mw. mr. D.M.E.F.L. van Eindhoven 01-09-2014
Hooper, mw. mr. C.J.S.L. Amsterdam 01-09-2014
Janovitz, mr. P.I. Amsterdam 01-09-2014
Jong, mw. mr. F.L. de Amsterdam 01-09-2014
Jong, mr. H.I. de Leeuwarden 01-09-2014
Jongh, mw. mr. H.A. de Leiden 01-09-2014
Kamp, mw. mr. W.L. van de Amsterdam 01-09-2014
Keulen, mw. mr. E.C. Utrecht 01-09-2014
Kolenaar-Meulenkamp, mw. mr. A.C. Arnhem 27-08-2014
Koop, mw. mr. A.B. Bunnik 11-08-2014
Korteland, mw. mr. G. Den Haag 15-08-2014
Kroes, mr. J.D. Amsterdam 01-09-2014

DICHTER BIJ HUIS

Advocate **Sabine Pijl** (28) maakte onlangs de overstap van een strafrechtpraktijk in Rotterdam naar de strafrechtsectie van Cleerdin & Hamer Advocaten in Amsterdam. 'Ik wilde graag in mijn woonplaats Amsterdam werken. Toen de mogelijkheid voorbijkwam om bij dit kantoor te werken, kon ik die kans niet laten liggen. Er wordt op hoog niveau juridische bijstand verleend, ik word omringd door bevlogen kantoorgenoten en ik woon maar vierhonderd meter van kantoor – ook niet onaantrekkelijk. Ik hoop mijn ervaring in het financieel-economisch strafrecht verder uit te bouwen.'

SPANNEND, MAAR LONEND

Laurens Zwaan (36) werkte twaalf jaar in loondienst voordat hij onlangs een eigen familierechtpraktijk begon in zijn woonplaats Amersfoort: Zwaan Advocatuur. 'Een interessant rechtsgebied, omdat ik mensen kan begeleiden bij vaak de enige keer in hun leven dat ze met de rechter in aanraking komen. Zelf verantwoordelijk zijn voor je inkomen is natuurlijk spannend, maar het opzetten van een eigen onderneming viel reuze mee. Ik kan nu flexibeler werken en de overheadkosten zijn een stuk lager, waardoor ik cliënten een redelijk tarief kan bieden. Ik hoop op termijn een goede naam te vestigen in Amersfoort!'

Lambalgen, mr. R.T. van Den Haag 01-09-2014
Lardinois, mr. P.M.G. Sittard 01-09-2014
Lierop, mr. D. van Amsterdam 01-09-2014
Luijt, mw. mr. C. Rotterdam 29-08-2014
Nauta-de Smit, mw. mr. M. Den Haag 31-08-2014
Nikkels, mw. mr. I. Nijmegen 15-08-2014
Nijhuis, mw. mr. B.A.M. Amsterdam 11-08-2014
Oomen, mr. S.F.M. Apeldoorn 01-09-2014
Oppedijk van Veen, mw. mr. M.H. Amsterdam 01-09-2014
Pasman, mw. mr. H. Nijmegen 01-09-2014

Pentinga, mr. S. Tilburg 27-08-2014
Ommeren, mr. E.A.A. van Loenen 16-08-2014
Paulussen, mw. mr. M.M.F.A. Venlo 05-09-2014
Peijs, mw. mr. A. Amsterdam 01-09-2014
Piet, mw. mr. H.C. Amsterdam 01-09-2014
Post, mw. mr. E. Rotterdam 01-09-2014
Posthumus, mr. M.A.C. Rotterdam 01-09-2014
Ravels, mr. B.P.M. van Breda 01-09-2014
Reijns, mr. A.A.M. Amsterdam 01-09-2014
Rikxoort, mr. B. van Rotterdam 01-09-2014

Rouwet, mw. mr. C.J. Arnhem 01-09-2014
Scheepers-Adriaanse, mw. mr. E. Amstelveen 01-09-2014
Sipkens, mw. mr. N. Amsterdam 11-08-2014
Slaski, mw. mr. A. Arnhem 01-09-2014
Slavenburg, mw. mr. P.C. Amsterdam 01-09-2014
Sloos, mw. mr. E. Delft 01-09-2014
Smals-van Dijk, mw. mr. C. Delft 12-08-2014
Snijders Blok, mr. J.W.B. Almere 01-09-2014
Steekelenburg, mw. mr. S.A.M. van Rotterdam 01-09-2014
Stolker, mr. H.C.H. Amsterdam

26-08-2014
Strikwerda, mr. H.K. Amsterdam 26-08-2014
Swens, mw. mr. R.D. Nijmegen 01-09-2014
Terwindt, mr. M.P. Delft 29-08-2014
Veen, mw. mr. M. van Amsterdam 01-09-2014
Veling, mr. S. Rotterdam 01-09-2014
Viersen, mw. mr. V.E. Zeist 01-09-2014
Vinke-Cobussen, mw. mr. I.W.H. Waalre 01-09-2014
Vinken, mw. mr. E.M.A. Den Haag 29-08-2014
Visser-Wiggers, mw. mr. S.C.M. de Amsterdam 01-09-2014

Wal-van Steijn, mw. mr. M.T. van Rotterdam 01-09-2014
Webster, mw. mr. B.S. Amsterdam 15-08-2014
Werf, mw. mr. B. van der Capelle aan den IJssel 01-09-2014
Werd, mr. M.R.A. de Breda 31-08-2014
Westerveld, mw. mr. S. Roermond 01-09-2014
Wiebenga, mw. mr. G.E. Amsterdam 01-09-2014
Wieringa, mw. mr. L. Amsterdam 01-09-2014
Witt Wijnen, mr. H.R. de Amsterdam 01-09-2014

UITSPRAKEN

Van de tuchtrechter

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Hester Uhlenbroek, Ed van Liere, Peter Drion, Harro Knijff, Carel Gaaf, Robert Sanders. De letterlijke tekst van de uitspraken is te vinden op tuchtrecht.nl.

NIET GEWEZEN OP MOGELIJKHEID VAN TOEVOEGING

- Raad van discipline Amsterdam, 17 december 2013, zaak nr. 13-209A, ECLI:NL:TADRAMS:2013:228.
- Zorg voor de cliënt.
- Gedragsregels 8, 11 en 24.
- Advocaat verzuimt te bevestigen dat klager in aanmerking komt voor een toevoeging.

Klager werd in voorlopige hechtenis genomen. Mr. X trad op als opvolgend raadsman voor klager in een grote fraudezaak. Per brief bevestigde mr. X de condities van de opdrachtverlening aan klager, maar hij vermeldde niet dat door de rechtbank een last tot toevoeging kon worden afgegeven. Mr. X bracht voor de verleende rechtsbijstand € 618.330,47 in rekening. Klager heeft daarvan € 515.664,22 betaald. Omdat klager niet kon betalen, bedong mr. X diverse zekerheden voor de betaling van de openstaande declaraties. Klager verwijt mr. X dat hij onvoldoende werd voorgelicht over de

mogelijkheid gefinancierde rechtsbijstand te verkrijgen.

De raad stelt voorop dat een advocaat de verplichting heeft om een (toekomstige) cliënt erop te wijzen dat deze mogelijk in aanmerking komt voor gefinancierde rechtsbijstand. Deze verplichting geldt niet alleen bij het openen van een nieuwe zaak, maar ook bij voortzetting of heropening daarvan door een (opvolgend) advocaat. Bij het nakomen van deze verplichting zal de advocaat een grote mate van zorgvuldigheid moeten betrachten.

Aan de in voorlopige hechtenis gestelde verdachte kan op grond van artikel 41 Sv ambtshalve een raadsman worden toegevoegd. Mr. X kan bij gebreke aan schriftelijke vastlegging niet aannemelijk maken dat hij klager er uitdrukkelijk op heeft gewezen dat hij op deze wijze in aanmerking kwam voor gefinancierde rechtshulp, en dat klager afstand deed van het recht op gefinancierde rechtshulp, waarbij klager zich realiseerde dat hij het recht prijs gaf om een raadsman te kiezen die bereid was zich te laten toevoegen. Klacht gegrond, maatregel: berisping.

FOUTEN MAKEN ALS CURATOR

- Raad van discipline Amsterdam, 18 november 2013, 13-138A, ECLI:NL:TADRAMS:2013:176.
- Artikel 46 Advocatenwet.
- Curator is onderworpen aan het advocatentuchtrecht; handelde zodanig dat vertrouwen in advocatuur is geschaad.

Mr. X was aangesteld als curator in het faillissement van klager sub 2, en wilde de inboedel van het pand laten taxeren waar klager sub 2 tot voorjaar 2012 woonde. In dit pand woonden op dat moment klagers sub 3, 4 en 5 en was klager sub 1 gevestigd. Omdat klager sub 2 mr. X kenbaar maakte dat klagers 3, 4 en 5 geen toestemming gaven om een taxateur toe te laten, verzocht en verkreeg mr. X een machtiging ex artikel 93a Faillissementswet. De taxateur trad met een politieagent binnen en voerde de taxatie uit. In opdracht van mr. X werd hierna een aantal goederen in beslag genomen. Klager sub 2 heeft vervolgens een ver-

zoek ex artikel 73 Faillissementswet tot ontslag en vervanging van de curator ingediend. Dit verzoek is gehonoreerd. Naar het oordeel van de rechtbank had mr. X een opeenstapeling van fouten gemaakt in een situatie waarin zij had kunnen voorzien dat het de gefailleerde en anderen aan medewerking ontbrak en zij niet helemaal kon uitsluiten dat niet de failliet maar anderen, wier rechten en belangen zij diende te respecteren, als bewoners bevoegd waren beslissingen te nemen over het al dan niet toelaten van de curator en anderen tot het pand. Volgens de rechtbank had mr. X daarbij de rechtmatige belangen van de failliet en derden miskend en zich niet respectvol en professioneel tegenover klagers gedragen. Mr. X is als curator in faillissementen volgens vaste rechtspraak van het Hof van Discipline onderworpen aan het tuchtrecht voor advocaten. De raad verwijt haar dat zij zich bij de vervulling van haar taak als faillissementscurator zodanig gedroeg dat daardoor het vertrouwen in de advocatuur is geschaad. Nu mr. X ter zitting heeft laten blijken in te zien dat zij anders had moeten

Oktober
2014

handelen en zij herhaaldelijk aan klagers haar excuses heeft aangeboden, ziet de raad geen reden een maatregel op te leggen.

FAILLISEMENTS- SALDO AAN CREDITEUREN ONTTROKKEN

- Raad van discipline Amsterdam, 18 november 2013, zaak nr. 13-230A en nr. 13-231A, ECLI:NL:TADRAMS:2013:171.
- Artikel 46 Advocatenwet.
- Faillissementssaldo aan crediteuren onttrokken.

De deken verwijt mrs. X en Y dat het saldo van een faillissementsafwikkeling (mede) door hen aan belanghebbenden is onttrokken.

Door een onmiskenbare vergissing van de bank werd het faillissementssaldo van (afgerond) € 47.000 in juni 2008 gestort op de kantoorrekening van mr. X. Deze maakte het onder aftrek van zijn salaris over naar de derdengeldrekening van zijn toenmalige kantoor. Vervolgens zette mr. X de praktijk elders voort, terwijl hij het faillissementssaldo liet staan op de derdengeldrekening van zijn voormalige kantoor, waar mr. Y werkzaam bleef, zonder de crediteuren van het faillissement te voldoen.

Volgens de raad van discipline had mr. X het saldo hoe dan ook – althans na aftrek van het door de rechtbank goedgekeurde curatorsalaris van € 10.000 – onverwijld moeten terugstorten op de faillissementsrekening van de bank.

Door de faillissementsgelden onbeheerd achter te laten, heeft mr. X de mogelijkheid geboden dat daaraan gelden werden onttrokken. Naar het oordeel van de raad zijn dit zeer ernstige tekortkomingen in het han-

delen van mr. X als curator, waardoor hij het vertrouwen in de advocatuur heeft geschaad.

Mr. Y had ter zitting van de raad erkend dat hij in november 2008 het restant faillissementssaldo van (afgerond) € 37.000 vanaf de derdengeldrekening van zijn kantoor naar zijn kantoorrekening had overgeboekt, zonder dat hij daarvoor een deugdelijke verklaring kon geven. Ter zitting erkende mr. Y bovendien dat vervolgens van dit bedrag 'weleens iets is opgenomen'. Vaststaat ten slotte dat mr. Y in december 2011 € 37.000 heeft gestort op de derdengeldrekening van zijn kantoor nadat de rechter-commissaris mr. X had verzocht een toelichting te geven op de financiële afwikkeling van het faillissement. De raad beoordeelt dit handelen van mr. Y eveneens als tuchtrechtelijk zeer ernstig laakbaar. Dekensbezwaar gegrond; schorsing van zowel mr. X als mr. Y voor drie maanden.

DUBBEL WERK TEGEN SPECIALISTENTARIEF

- Raad van discipline 's-Hertogenbosch, 13 januari 2014, zaak nr. OB 119-2013 en nr. OB 120-2013, ECLI:NL:TADRSHE:2014:3.
- Gedragsregel 23 en 25.
- Een advocaat moet ervoor waken geen dubbel werk te verrichten, althans die werkzaamheden niet (tegen specialistentarief) in rekening brengen.

In een begrotingsbeslissing van de Raad van Toezicht zijn de declaraties van mrs. X en Y begroot op (afgerond) € 30.000 in plaats van op (afgerond) € 50.000. Mrs. X en Y leggen zich neer bij deze begrotingsbeslissing. Het dekenbezwaar is dat mrs. X en Y

excessief hebben gedeclareerd.

De declaraties van mrs. X en Y zijn met een zo groot bedrag verminderd dat de raad van discipline oordeelt dat het oorspronkelijk in rekening gebrachte bedrag als excessief moet worden beschouwd. Dat de Raad van Toezicht heeft geoordeeld dat de werkzaamheden wel zijn verricht (maar niet altijd doelmatig waren), maakt dat niet anders. Mrs. X en Y hebben immers, zo hebben zij ter zitting erkend, diverse werkzaamheden dubbel verricht omdat de cliënt keer op keer hetzelfde moest worden uitgelegd. Voor al die werkzaamheden hebben zij echter wel het specialistentarief in rekening gebracht. Mrs. X en Y hadden ervoor moeten waken dat geen ze geen dubbel werk deden, althans die werkzaamheden niet (tegen dat specialistentarief) in rekening mogen brengen. Klacht gegrond; waarschuwing voor mrs. X en Y.

AANKNOPINGS- PUNTEN TUSSEN ANDERE HOEDANIGHEID EN PRAKTIJK- UITOEFENING

- Hof van Discipline, 7 april 2014, zaak nr. 6971, ECLI:NL:TAHVD:2014:166.
- Gedragsregel 7.
- Bij optreden in andere hoedanigheid is voor toepasselijkheid van tuchtrecht doorslaggevend of er voldoende aanknopingspunten zijn tussen de gedragingen en de praktijkuitoefening als advocaat.

Mr. X was bestuurder van de Stichting Administratiekantoor. Dit vloeide voort uit zijn optreden als advocaat

voor een van de bedrijven binnen de holding. Hij verrichtte ten minste tot eind 2010 ook (proces)werkzaamheden voor één of meer van die bedrijven en factureerde vanaf 2007 zijn werkzaamheden voor het administratiekantoor vanuit zijn kantoor, op dezelfde wijze als zijn optreden als advocaat.

Het Hof van Discipline neemt tot uitgangspunt dat het in de artikelen 46 en volgende van de Advocatenwet geregelde tuchtrecht betrekking heeft op het handelen en nalaten van advocaten als zodanig en ertoe strekt om een behoorlijke beroepsuitoefening te waarborgen. Wanneer een advocaat optreedt in een andere hoedanigheid dan die van advocaat blijft op hem het tuchtrecht van toepassing indien zijn gedrag het vertrouwen in de advocatuur ondermijnt. Hiervan is sprake als er voldoende aanknopingspunten zijn tussen die gedragingen en de praktijkuitoefening als advocaat.

In de hiervoor beschreven omstandigheden zijn naar het oordeel van het hof voldoende aanknopingspunten om de gedragingen van mr. X als bestuurder van het administratiekantoor te toetsen aan het tuchtrecht voor advocaten.

Mr. X heeft aan die maatstaven niet voldaan. Hij had moeten terugtreden toen hem duidelijk werd dat zijn pogingen de conflicten op te lossen vruchteloos waren. Omdat er toen sprake was van conflicterende belangen tussen de twee andere bestuurders, kon er geen sprake meer zijn van besluitvorming die door het voltallige bestuur werd gedragen, terwijl dit nu juist het uitgangspunt was voor de gekozen structuur en zijn benoeming tot voorzitter. In plaats van terug te treden trok mr. X echter met één van de twee conflicterende partijen op tegen de andere partij. Klacht gegrond (anders dan de raad oordeelde); waarschuwing voor mr. X.

TEN SLOTTE

Algemeen deken
Walter Hendriksen

Rechtsstatelijke bedreigingen

En zin uit de troontrede 2014: 'De regering staat pal voor de grondrechten en vrijheden van mensen.' Deze uitspraak past in de recente discussie over rechtsstatelijkheid die de Orde heeft aangejaagd. De centrale vraag daarin is hoe we in onze samenleving omgaan met grondrechten. De regering zegt de bescherming van de Nederlandse rechtsstaat belangrijk te vinden. Jammer genoeg zien we daarvan weinig terug in de miljoenennota.

Vóór de derde dinsdag in september was al uitgelekt dat de geplande verhoging van de griffierechten deels teruggedraaid zou worden. De verlaging blijkt 13 miljoen euro te bedragen. Dat is natuurlijk een goed begin. Maar het is onduidelijk hoe die verlaging wordt ingevuld. Bovendien zal de regering nog steeds 32 miljoen euro bezuinigen via de griffierechten. In termen van toegang tot het recht blijven deze bezuinigingen dus reden tot zorg.

Toegang tot het recht wordt ook beperkt door dat de minister nog steeds 85 miljoen euro wil bezuinigen op de gefinancierde rechtsbijstand. In de begroting heet dit 'stelselvernieuwing' en staat de invoering ervan gepland per 1 januari 2015. Ik noem het eerder een potentiële grondrechtschending. Sociale rechtshulp bevordert een belangrijk uitgangspunt van de rechtsstaat: toegang tot de rechter. De overheid moet bereid zijn daarvan de kosten voor haar rekening te nemen. De rechtsstaat moet worden onderhouden. Dat kost geld.

Zo zijn er nog meer plannen die rechtsstatelijke bedreigingen vormen. Staatssecretaris Teeven wil een levenslange proeftijd met beperkende voorwaarden mogelijk maken; een middel dat te veel grondrechten van te veel burgers disproportioneel schaadt. Zo komen ex-gedetineerden nooit van hun straf af. De staatssecretaris overweegt ook directe tenuitvoerlegging van straffen, dus ook als het hoger beroep is ingesteld en nog niet is afgerond. Dat druist recht in tegen het uitgangspunt van het Wetboek van Strafvordering dat een straf pas ten uitvoer kan worden gelegd nadat zij onherroepelijk is geworden. Wat blijft er met dit plan nog over van de onschuldpresumptie?

Het zijn lang niet alleen voorstellen op strafrechtgebied die de Orde zorgen baren. Een permanente Crisis- en herstelwet zou ook een rechtsstatelijke bedreiging vormen. Procedures in het omgevingsrecht worden dan weliswaar korter, maar ook worden beroepsmogelijkheden ingeperkt en komt er onder meer een einde aan het pro-formabezwaar als dit wetsvoorstel wordt aangenomen. Dit bedreigt de toegang tot het recht.

U heeft mijn zorgen en kritiek vast al eerder voorbij zien komen. De Orde zal blijven hameren op deze thema's. Dat is immers onze belangrijkste doelstelling: bijdragen aan de bewaking en bescherming van een goede rechtsbedeling en een goed functionerende rechtsstaat. Met andere woorden: als de regering niet voor grondrechten gaat staan, dan doet de advocatuur het.

Oost, west, thuis...

Geen zorgen voor morgen. U wilt graag dat thuis alles goed geregeld is. U heeft al genoeg aan uw hoofd. Piekeren over complexe financiële vraagstukken en ingewikkelde polissen is wel het laatste wat u wilt. Uw to-do-lijst is al lang genoeg, toch? Kies voor uw privé-voorzieningen, zoals pensioen- en nabestaandenvoorziening, hypotheek of zelfs een autoverzekering, voor de begeleiding van Niehoff Werning & Kooij. Met meer dan 35 jaar ervaring kennen wij uw beroep en weten wij waar de valkuilen zitten.

Zekerheid is dichterbij dan u denkt.

www.nwk.nl

Niehoff Werning & Kooij
financieel adviseurs voor advocatuur en notariaat

5
JAAR
LUSTRUM
EDITIE

AL 5 JAAR HÉT CONGRES VOOR
SUCCESVOL ONDERNEMEN
IN DE ADVOCATUUR

ADVOCATUUR CONGRES 2014

Thema: Ondernemen met lef 20 EN 21 NOVEMBER TE HOUTEN

- **Topsprekers op het gebied van innovatieve strategie, daadkrachtig management én gedurfd ondernemen**
- **Toegesplitst op de praktijk bij advocatenkantoren**

Heeft u het lef om de crisis te trotseren? Bezoek dan het ADVOCATUUR CONGRES 2014.

De komende jaren zal het voor veel advocatenkantoren moeilijk worden om de economische tegenwind te trotseren. Er is visie én daadkracht nodig bij bestuurders en directeuren om hun onderneming door deze turbulente periode te loodsen. En om het kantoor klaar te stomen voor de nieuwe realiteit die zich aandient ná de crisis. Heeft u het lef om écht te innoveren, moeilijke beslissingen te nemen en het roer om te gooien als dat nodig is? Kom dan naar het Advocaat Congres 2014.

Het Advocaat Congres 2014 biedt u in twee zeer intensieve dagen alle handvatten voor het ontwikkelen van een visie, het neerzetten van een strategie en de implementatie daarvan. Dit jaar wordt de aftrap gedaan door een topeconoom die haar visie geeft op het huidige én toekomstige speelveld waarin de advocatuur zich beweegt. Moeten we rekening houden met grote aantallen faillissementen? En hoe gaat u er als bestuurder voor zorgen dat u niet tot die kantoren behoort die ten onder gaan? Een forse uitdaging, die vraagt om visie en het lef om innovatief te ondernemen. Andere grote namen uit het vakgebied gaan eveneens in op het innovatieve lef dat advocatenkantoren moeten tonen om sterker uit de crisis te komen. U vindt alle sprekers in het programmaoverzicht.

Opleidingscertificaat

Na afloop van het congres ontvangt u een op naam gesteld opleidingscertificaat met hierop vermeld het aantal opleidingsuren (13), de namen van de inleiders en een samenvatting van het programma.

GA NAAR WWW.ADVOCATUURCONGRES.NL

- voor een uitgebreide beschrijving van het programma
- voor meer informatie over de sprekers
- om online in te schrijven

Programma

Binnen het thema 'Ondernemen met lef' komen uiteenlopende zaken aan de orde, zoals strategie, innovatie, leiderschap, personeelsmanagement, 'het meekrijgen van de organisatie' en acquisitie. De sprekers zijn belangrijke managementdenkers en innovatieve topondernemers die wetenschappelijke inzichten en succesvolle ervaringen relevant weten te maken voor uw dagelijkse praktijk. Het Advocaat Congres 2014 wordt exclusief georganiseerd voor bestuurders en directeuren van advocatenkantoren. De sessies gaan dan ook over zaken die voor de deelnemers direct herkenbaar zijn. Ook tijdens de informele momenten leidt dit ongetwijfeld tot interessante gesprekken.

Donderdag 20 november 2014

- Opening door **Bert Hokken** (dagvoorzitter)
- De stand van het land, en welke uitdagingen brengt dit met zich mee voor de advocatuur door **prof. Barbara Baarsma**
- Diversiteit in de Advocatuur? De rol van HRM door **prof. Mandy van der Velde**
- Ondernemerschap, innovatie en strategie vanuit de praktijk belicht door topondernemer **Michiel Muller**
- Never waste a good crisis door **prof. Jeroen Smit**
- De slimme organisatie door strateeg, innovator en leiderschapsexpert **Menno Lanting**

Vrijdag 21 november 2014

- Minimal management, veel ingewikkelder is het niet door **topondernemer Paul Verburgt**
- Re-inventing business: ontwrichting business model advocatuur onvermijdelijk door **prof. Henk Volberda**
- De advocaat als HELD: de noodzaak van bevlogen leiderschap voor juridische kennisorganisaties door **dr. Bas Kodden**
- Succesvol én klantgericht innoveren in diensten door **prof. Rudy Moenaert**

**HOK
kEn**

Management & Advies